

174-1521  
૪૨  
૫૭૬  
૪૩

# મલીક મોહમદ

ઔર

ગેતી અફરોઝકા કીસ્સા.

ગુજરાતી, હુરૂફ ઔર ઉર્દુ ઝબાનમેં.

છપાનેવાલે

એમ. આર. જાગુષ્ટે, બુકસેલર્સ.

ત્રીન દરવાજા—અમદાવાદ.

દુસરી બાર કાપી ૨૦૦૦

મદ પ્રીતાબ જેઠાલાલ દેવશંકર દવેને અપને ભાગ્યેક્ય પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમેં છાપી. ટે. ખાડીયા—અહમદાબાદ.

સને ૧૯૨૧

હીજરી ૧૩૩૯

સંવત ૧૯૭૭

કિ. ૦-૧૨-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ ]

અનુક્રમાંક ૧૩૦૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મલકડ મોરમદ

વિષય ૮૩૬૮:૩ ૩૬૮



# દી બા ચા.

બચેત.

મકદુર હમે' કબ હએ તેરી હમ્દો સનાકા.  
હક્કા કે ખુદાવન્દ હએ તુ અરઝો સમાકા.  
ઇનસાન ઝખ્ખુલ યુનયાનકી કયા મબલકે,  
પચેદા કરનેવાલેકી તારીફ કર સકે.

બચેત.

તેઝપર હએ' તાએરે વહમો ખીયાલ.

ઉનકે પર જલતે હ'એ ઉડનેસે મહાલ,

ઇન દીનોમે' એક અંગરેઝકો હીંદુસ્તાનકી ઝખાન સીખનેકા શયોકયા,  
ઘોર આગે હીંદુસ્તાન જન્મ નશાનમે' કે હકતાઆલા ઇસે અમન ઘોર અમા-  
નમે' રખે. ઇન ખાતોંકા કુછ ચરયા ન થા ઇસ વાસ્તે નીયાઝમંદ દરગાહે ઇલાહી  
ખંદએ “ મેહરચંદ ” કોમ કા ખતરી લાહોરીને ખસખમે ખુરશકે “ કેનલી ”  
સાહેબ કે સાથ રહા કરતાયા, ઘોર સાહેબે મમદુહકો ઇસ ઝખાનકે સીખનેકા  
શયોક હુવા, સો હરચંદ મંએને તલાશકી પર ઇસ ઝખાનમે' કોઈ કીતાબ,  
જો રોજમરશ બોલનેકે મવાફીકકે ખાસો આમકી સમજહમે' આવે બહમ ન  
પહોંચી. લાચાર ઇસ હેચમદાનેને મવાફીક અપની અકલો લીયાકતકે કીસ્સએ  
આઝરશાહ સમનરૂખ બાનોકા, ફારસી ઝખાનમે' તરજુમા કરકે “ નવ આઇન  
હીંદી ” નામ રખા. ઘોર દાનીશમન્દાને વાલા મનશસે યે ઉમેદ હયે કે અગર  
ઇસ્મે' કુછ ભુલ ઘોર ખતા માલુમ હોવે તો અચેખ ગીરી ન કરે' બલકે સાથ  
ઇસ્લાહકે પરદે પોશી કરે.

તારીખ.

સરાપા અગર ઇસ્મેસેહેવો ખતા હયે,  
તો સાહબ દીલોંસે ઉમીદે અતા હયે,  
કહી મુજસે હાતીફને તારીખ ઇસ્કો,  
ખયાં કર તુ આ મેહેર કીસ્સેકો જલદી.

# કીરસા મલીક મોહમદ

ઐર

## ગેતી અફરોઝકા.

આગાઝ હસ્તાન—વીલાયત ખુદ નશાન હીંદુસ્તાનકા એક પાદશાહ “આઝરશાહ” નામ અદલો ઇનસાફમેં ખીચ તમામ આલમકે મશહુરો માફૂથા. લેકીન કોઈ એટા જસસે દુનીયામેં નામ બાકી રહે નથા. ઇસ વાસતે હમેશા દીલગીર રહેતાથા, ઐર ફકીરાને ખુદા પરસ્તકી ખીદમત, હમેશા જાનો દીલસે કરતાથા, કે શાયદ કીસી અઘાહકે દોસ્તકી દોઆસે મુરાદ હાસીલ હોવે. જો એક મુદત ઇસી તરેહ ગુજરી, ઐર મુરાદ હાસીલ ન હુઈ. એક દેઝ આખી રાતકે વક્ત પાદશાહકે દાલમેં ચેહ ખીઆલ આયા કે ઇતની ઉમર મએને યુંદી ગફલતમેં ખોઈ; મેરે બાદ કોઈ અએસા નહીં કે વારીસે તખ્ત હોવે, ઐર ઇસ ઝીંદગીકા એકદમ ભરોસા નહીં.

કતઆ.

હએ ઝીંદગી હુબાબકે માનીંદ એક નફ્સ,  
કયા સએરમેં જહાંકો કરે અરમવા કોઈ.  
આબેરવાંકી તરેહ રવાં હએ સદા ચેહ ઉમ્ર,  
નાઝાં હો અએસી ઉમ્રપે અએ મેહર કયા કોઈ.

અબ ચેહ બેહતર હએ કે કીસી જંગલમેં બાકર બાકી ઉમર હસ્તઆ-લાકી બદગીમેં સફ્ કફ. જબ ચેહ ખીઆલ દીલમેં આયા, ઉસી વક્ત તાજ શાહીકા સરસે ઉતારા, ઐર લીબાસ ફકીરીકા પહેનકે જંગલકે તરફ રવાના હુવા, ઐર અપને અહેવાલસે કાંસીકો ખબર ન કરી, કાસ દોએક બાકે કયા દેખતા હએ કે એક પીર ઝઈફ સખ્ખપોથ કુઝા પુસ્ત નીહાયત ઝપ્રીસે અસાકે બલ આહેસતા અ હેસ્તા ચલા આતા હએ નઝદીક આનકર કહા, “અએ આઝરશાહ અરસલામે અલેકુમ” પાદશાહને સલામકા જવાબ દીધા ઐર કહા અએ પીર રોશનઝમીર, ઇસ ઝઈફીમેં કે ઉમર આપકી સવ સવાસો બરસસે ઝીયાદા માદુમ હોતી હએ, ઐર બગએર અસાકે કદમ ઉઠનેકી તાકત નહીં ઇસ આખી રાતકે વક્ત જંગલ ખતરનાકમેં કયું પ્રીરતેહો ? કયા ખીજર હોકે રાહ ભુલે હુવેકો રાહ બનવાતેહો ? ઉસને કહા, અએ જવાન ન ખીઝરહું ન ઇલયાસ એક અદમી હું કે જહાનકે મકાને નાપાયદાર બનકર અરસી બરસસે ઇસી વીરાનેમેં રહેતાહું, ઐર આગે મએ ઇસી જ-

ગલમેં ઠગથા, કે મુસાફીરોકો મકરો દગાસે મારકર સખ માલ ઝોર અસખાખ ઉનકા લેલેતાથા તીસ બરસ તક ચેહી કામ કરતા રહા.

ઇતેફાકત એકરોઝ દો જવાન સુફીદપોશ શહમેં મીલે તો મૈને ચેહ બનાકે ચેહ જવહરી બચે હએ ઇનકે પાસ મુકરર જવાહેર હોગા દગાસે ઉન દોનોકો મારકાલા, તો ઉનકે પાસ સીવાએ બદનકે કપટોકે ઝોર કુછ ન નીકલા મએ ઉન જવાનોકે મારનેસે બહોત પચતાયા, ઝોર અપને દીલમેં કસમ ખાઇ કે, આજસે હરગીઝ તમામ ઉમર ચેહ કામ ન કરૂંગા વહાંસે ઉસી વકત ધરકો રવાના હુવા. ઇસ અંદેશેમેં થા કે સીવાય ઠગ વીધા કે ઝોર હુતર મુજહે નહીં આતા, અબ મએ પુરાક કીસતરેક પચેદા કરૂંગા ? આગે બકે દેખતા કયા હું કે, એક બડા અઝદહા કે બદનકે બેજહેકે બાયસ જગાસે હરકત નહીં કર સકતા, જંગલમેં મુહ ખોલે પડા હયે ઉસકો મએ દેખકર મુતઅજલમ હુવા કે ચેહ બનદાર તો કુછ જગાસે સરક નહીં સકતા, દેખા ચાહીએ કે ઇસકે તઈ ખાનેકે કયુંકર પાંચતા હયે ? ઝોર ચેહમી મુંમકોન નહીં કે બગઝેર કુપતકે છ સકે. મએ ઇસી અંદેશેમેં થાકે એકાએક દેખતા કયા હું કે ચક ટોલા હરનોકા ખીલા તહાશા દઝોલાહુવા મારીંદ હવાકે ચલા આતા હએ. ઝોર એક શેર ઉનકે પીછે શીકારકે વારતે ચલા આતા હયે. હરન અઝદહેકે મુંકકો પહાડકા દરા બનકે શેરકી દંડશતસે સખ ખુદ બખુદ ઉસકે અંદર ધુસગએ ! અઝદહાને શીલકઝોર મુંક બંદ કરકે ઉન સલોંકા એક લુકમા કરકે હલકસે નીચે ઉતાર લીયા, ઝોર ફેર આસમાનકે તરફ સર ઉડાયા સો ઉસી વકત ખુદાકે હુકમસે એક છોટીસી બદલી ઉઠી, ઝોર ખુમ મેંહ બરસા. અઝદહેને પાની પીકે આરામ કીયા ઝોર વેહ શેર નાઉમ્મેદ હોકર જંગલકે તરફ ચલા ગયા. મએને ચેહ દેખકર કહા, સુખહાનઅહા, તેરી કયા કુદરત હયે કે; શેર ઝોરાવરને ઇતની મેહેનત કરી, ઝોર કુછ હસીલ ન હુવા. ઝોર બનદાર બે જીંબીશ નહીં કર સકતા, તુને રીઝક પહોંચાયા !

બએત.

તેરી કુદરતકા કરૂં દરિયાફત હાલ,

હએ ખીયાલે ખામ અપની કયા મબલ.

અએ આઝરશાહ, મેરે દીલમેં બે ચેહ તમામ વહમ હુવા થા કે. અબ ખાનેકે કયું કર પચેદા હોગા સો અઝદહેકા અહેવાલ દેખકર ચકીન હુવા કે છસને છ દીયા હયે સો વેહ હર તરેહ રીઝકબી દેગા, ઝોર બેઇખતીઆર મેરી ઝબાનસે ચેહ શઝેર નીકલા.

તદખીરકા અયે દીલ તુ અબસ મુખતેલા હુવા.

તકદીરકા મીટતા નહીં હરગીઝ લીખા હુવા.

ઉસી વકત દુનીયા, ઓર અહેલે દુનીયાકી મોહબ્બતસે લીલ ઉઠાકર જ-  
મલકા રવાના હુવા અબ શામ તક જો કુછ મયસ્સર હોતા હયે સો તાકતે  
બદનકે વાસ્તે ખાકર ફરાગતસે ખુદાએતઆલાકી ઇબાદતમે મશગુલ રહેતા હું  
ઓર ઇસ વકત શાહ ખીઝર અલેહીસસલામને તેરે પાસ ઇસ વાસ્તે લેખા હયે  
કે તુ જો બે અવલાદીકે ગમસે ફકીર હોનેકે ઇરાદેપર ઘરસે નીકલા હયે સો  
યેહ ખીયાલ ખામ લીઝસે દુરકર, કે તેરે નસીબમે અવલાદ હયે લેકીન જ-  
લાલા જો તેરી જોડ હયે ઉસમે નહીં ખુતનકે પાદશાહકી એક બેટી સમનરૂખ  
નામ હુસનોખમાલમે માહે તમામ હયે.

ખચેત,

ચાંદસે નીસબત જો હું ઉસકે નહીં ઇનસાફ હયે,

ચાંદકે મુંદપર હયે છાઇ ઉસકા મુખડા સાફ હયે.

અગર ઉસસે તુ અપના બચાઈ કરેગા તો અવલાદ તેરી હોગી. ઉસ  
ખુદને ખીઝર અલેહીસસલામકે તરફસે યેહ પચેગામ કહે કે કહા:-અચે આ-  
ઝરશાહ અબ તુ ઘરકે જા રાત થોડી ખાકી રહી, અગર મુખડો હોખચેગી  
તો તેરે નવકર તુજહે ઇસ હાલતસે દેખકર જાનેગેકે હીવાના હો ગયા ઓર  
તમામ આલમ ખન્દા કરેગા યેહ ખાત કહેકર આપ જીવનસે આચાથા ઉધરકો  
રવાના હુવા. આઝર શાહ, સમનરૂખ કે હુસનકી તારીફ સુનકર ખીન દેખે આ-  
શક હુવા ઓર વહાંસે ફીરકર જીસ રાઈસે નીકલાથા ઉસી રાઈસે મહેલમે  
હાખીલ હોકર પલંગપર સોરહા, ઓર અપને આને જાનેસે કીસીકો ખબર  
નકરી. દુસરે રોઝ હીવાને આમકે ખાત વઝીં ઓર અમીરોં દાનાશમન્દ સા-  
હેબે તદખીરકે તઇ ખીલવન ખાસમે ખીઠાકર ખાતકી ઓર સમનરૂખપર આ-  
શક હોનેકી કચેફીયત બયાનકી ખુજસ રાચે વઝીરને આદાબ બખલાકર અ-  
રઝ કીયા કે મશરીકસે મગરીબ તક રૂચે ઝમીનકે તખ્તનશીન સર ઇરાદતકા ઇસ  
આસતાનેપર રખતે હયે, અચેસા કચોન હયે કે, ઇનકાર કરે પહેલે ઇસ  
મુકદ્દમકે વાસતે ખારગાહ આસમાન જાહસે કંઈ કાસીદ બ તરીકે નામે બરકે  
સમનરૂખકે ખાપકે પાસ જાવે ચકીન હયે કે વોહ અપના ઇફતેખાર જાનકે જી-  
નહાર ઇનકાર ન કરેગા ઓર મુખાહા જો શુરે સલ્તનતસે ઉસકે હીલમે ઓર  
કુચ ખીયાલ આયા તો ફેર હરબ ઓર ઝરબસે જીસતરેહ સુનાસીબ હો કીયા  
જાવેગા. પાદશાહકે યેહ સલાહ પસંદ આઇ ઓર ફરમાયા કે અચે ખુજસત-  
રાચે વહાં જાનેકે વાસતે તુજહસે બેહતર, ઓર કચોન હયે ! ખુજસતરાચેને  
તસલીમાત બખલાકર અરઝ કીયા જો ઇરાદ હો, સો બેહતર ઉસી વકત  
મુનશીસે શાહ ખુતનકે વાસતે નામા લીખવાયા, ઓર તોહફે અપને મુલકકે  
હેકર ખુજસતરાચેકે રૂખસત કીયા.

નામા આઝરશાહકે તરફસે લે જાના ખુજસતરાએકા તરફ મુઢકે  
પુતનકે સમનરૂખસે શાદી કરનેકે બાબમેં ઝોર વહાંસે  
સમનરૂખકો લાના તરફ અપને શેઠરકે.

બાદ હમદે કરીમે કારસાઝ કે જીસને દીનકે તંઈ તુરે આફતાબસે શા-  
શની બખરી. ઝોર શબકે તંઈ શમે અનવરસે સુનવર કીયા, ઝાકેર ખાતીર  
હોસતી મુનાઝીરકી હુઈ અખરચે મુદતોંસે ફી માબએન વાસ્તા તવદદુદવ સ-  
ફકા મરખુત ઝોર કદીમસે જાને બયાનમેં રીશતા મોહબતો વીલાકા મજખુત  
હયે, લેકીન જે એક અરસેસે તરીકએ ખતો કીતાબતકા એક કલમ મસદુદ  
ઝોર સીલસીલા નામાઓ પએગામકા મફકુદ હયે. સા મરદુમ ઝાહેરીબોં અ-  
સલા ખીઆલ ઉપર હકાકત કારે મઆની કે નહીં લેજતે બલકે જો ખાતે કે  
આલમે મોહબબત વ ઇતેહદમે જીબયશ વહમ વ ખીઆલકી નરખતી હોવે  
દીલમે લાતે હયે જો કે ઝમાનેમેં કોઈ શયે મોહબબત. ઝોર ઇખલાસસે બે-  
હતર નહીં હયે, ખુબુસ ઝંઘૂર પાના ઇસ અસર શરીફકા પાદશાહોંમે કે બર-  
શુક્રીદા દરગાહ કીબરયાકે હયે, સુજબ અમનો આસાયશ ખલકુદવાહ હયે,  
સો વાસતે મઝખુતી સીલસીલએ ઇસ્તેખાતો ઇતેહાદકે, ઝોર ઇસતેકામ સર  
રીશતા તવદદુદ વો વીલાદકે, જીબદતુ લ ઉમ્ર ખુજસતરાએને રૂખસત ઇસ ત-  
રફકો પાઇ હયે ઝોર અમાનત રાઝ સર બસતોકે ઉસકે હવાલે હયે બારયાબ  
ખીલવત ખાસકા હોકે તફવીઝ કરેગા ઉમ્મેદ કે પંજએ ઉરસે મુરાદ, બ હી-  
નાએ ફુખુલ રંગીન હોવે, ઝોર શાહોંદે ગુદઆકા આગેશ ઇખતબતમે બએઠે,  
ઝોર આઈદા હમેશા રસમ નામા ઝોર પએગામકા તરફએનસે જારી રહે-અ  
યેત-મુઢકે મોહબત રહે બસતા સુદામ, નામા બસ અબ ખતમ હુવા વસ્સલામ.  
ખુજસતરાએ બાદ તહે શરાહીલ વક્તા મનાઝીલકે શહેરપુતન મેં પહોંચા સો  
વહાંકા પાદશાહ ચેહ બખર સુનકે સુતઅજીબ હુવા કે અબતક કોઈ કાસીદ  
શહેનશાહ હીંદુસ્તાનકા નહીં આયાયા, અબ ઉસકે આનેકા કયા સબબ ? ઇસી  
શુદ્ધગોમેથા કે અરઝ બેગીને આનકર અરઝ કીયા કે, હીંદુસ્તાનકે, પાદશાહકા  
એલચી મુલાઝમેતક વાસતે દરેદવલતપે હાઝીર હયે ફરમાયા કે આવે ખુજ-  
સતરાએ એલચીયાંન દાયદેદાકી તરાહ આદાબ બખ લાયા ઝોર આઝરશાહકા  
નામા હકે સબ હકીકત જો મુનાસીબ જાની સો ઝખની અરઝ કી, ઝોર તોહફા  
નઝર જીરેને. પાદશાહને નામેકા અહેવાલ દરીઆફત કરકે નેહાયત ખુશીસે  
ફરમાયા કે જો કુછ આઝરશાહને લીખ્યા હમને કુખુલ કીયા લેકાન ચહાં થાકે  
રાઝ આરામ કરો કે સફરકી માંહગી રક્ષા હોવે, બાદ હો મહીનેકે તુમકો રૂખ-  
સત કરેગે. ખુજસતરાએને ઇસ ખુશ બખરીકે સુનતેહી નેહાયત ખુશદીલ લા-  
કર કહા, બંદા તાબેદાર હયે, કાસી તરેહ હુકમસે ખાહેર નહીં જાન મીઝબ



મુખારકમે આવે રૂખસત કીજીએ. ફેર ઝમીખાસી કરકે વઝીર રૂખસત હુવા પાદશાહને અપને અહેલેકારોં કે તંઈ ઇરશાદ કીયા કે ખુજસતરાએ જખતક યહાં હએ તખતક ઉસકે ખાવરચીખાનેકા લવાએમા, ઓર સખ હમરાહીયોંકા ખરચ હરરોઈ ખીલાનાગા પહોંચા કરે ઓર અસખામ શાદીકા તૈયાર કરો. વોહ મવાફીક ઇરશાદ આલી કે ખુજસતરાએકી દીલ જોઇસે ઝરા ગાફીલ ન હોતેથે, ઓર થોડે દીનોંમે સખ લવાએમા શાદીકા મવાફીક શહેનશાહોંકે તૈયાર કીયા, ફેર પાદશાહને સમનરૂખકો લીખાસ ઉરસી પહેનાકર ખહોત લઓંડીયાં આફતાબે તીજઅત ઓર ગુલામાને ખુખસુરત દેકર ખુજસતરાએકે સાથ રવાના કીયા. ઓર ખીસ હઝાર અસપ ખાદ દરફતાર મએ સુનેરી સાએઘરાક ઓર હાથી ખેશુમાર ઓર અછે તોહફે, ઓર અસખામ બેકીઆસ ઓર ખહોત ઉંટ ખઝાનેસે લહેહુએ દહેઝમે દેકર કહા, અએ ખુજસતરાએ, આઝરશાહકો મેરે તરફસે આજેજી કરકે કહેના કે અગરચે ચેહ અસખામ તુમારે હુજુ-કે લાયક નહી લેકીન તુરંકારી આરઝુકે મવાફીક સમનરૂખકો કનીઝગોંકે વાસ્તે દીયા હએ. ખુજસતરાએને ઇસ ખાતકા જવાબ જો કુછ સુનાસીમથા, સો કહા ઓર રૂખસત માંગી. પાદશાહને સાત પારચેકા ખોલઅત મએ સરપેચ મુરસ્સા ઓર મોતીઓંકી માલા ઓર હાથી, ઓર થોડે, ઓર પાનસો ખીલઅત હરએકકે મવાફીક ઉરકી હમરાહીયોંકો દેકર ચશ્મપુર આમ હોકર રૂખસત કીયા. ખુજસતરાએ સમનરૂખકો સાથ લેકર મંઝીલ ખ મંઝીલ અપને મુફકો રવાના હુવા. ચંદરોઝકે ખાદ અપને મુફકમે દાખીલ હુવા, શહેરકે નઝદીક એક ખાગયા ખાગ સુનાદ નામ જીસકે હરએક દરખમે મેરે તરેહ તરેહકે મઓકે મઓકેસે મઓજીલ થે ઓર દરખતોંકી શાખોંપર તરેહ તરેહકે જાનવર ખએઠે હુએ અપની અપની આવાઝમે મસ્તથે ઓર અમનમે કીસમ કીસમકે કુલોંકા વોહ ખહારથી કે વહજી વાહ વહાં ડેરા કીયા, ઓર આઝરશાહકો અપને આનેકી ખખર પોંચાઇ.

પાદશાહ ઉસ ખુશખબરીકો સુનકર નેહાયત ખુશ હુવા. ઓર હરતરફ શાદીયાને ખજને લગે, તમામ શહેરમે ઉરદા ફરશ ખીછાયા. ઓર જાળબ કંદીલોં બગઓરાંકી તઇયારી કરકે આઝરશાહ આપ અમીરોંકે સાથ લેકર મુરાદે ખાગકે તરફ મુતવજહા હુવા સમનરૂખને પાદશાહકે આનેકી ખખર સુનકર અપને આદમીઓંસે કહા કે, ખાગકે દરવાઝેસે શહેર પનાહકે દરવાઝેતક ઝરખફતકા તમામ ફરશ કરો ઓર આઝરશાહકે યહાં આનેકે ખાદ વોહ તમામ ફરશે પુરશ ખએરાત કરકે ફકીરોં ઓર મોહતાબે કો તકસીમ કરદો, ઓર લઓંડીયોં પરીપએકરોંકે તઇ હુકમ દીયા કે, પાદશાહપર નીસાર કરનેકે વાસતે કઇ ખવાન જવાહેરકે તઇયાર રખો સો વોહ મવાફીક હુકમકે ખબ લાએ, ઓર સમનરૂખને ખાગમે પાદશાહકે વાસ્તે એક તખત ઝમુરરહકા ઓર એક તખત

જડાવ લાલો ગવહરકા, ઝોર એક તખત સોનેકા સળ તરેહકે જવાહરસે જડા હુવા ખીછવાયા, ઝોર તરેહ તરેહકે કપડોંકા ફરશ કીયા. આઝરશાહને પેહલે ખુજસ્તરાએ વઝીરકો બગલગીર કીયા નેહાયત ખ્યારસે ખીલઅત પાદશાહના મયે અપની દસ્તાર સરખસ્તાકે ઝોર કમરકા પટકા, ઝોર ખંજર ઝોર તલ-વાર, ઝોર ઘોડા બાદ રફતાર કે ઉસકે યાદગારથા મયે સાઝ મુરસ્સા ઇનાયત કીયા, ઝોર બહોત મેહેરબાનીસે કહા, અયે ખુજસ્તરાએ જો તુ અપને ઉપર ઇતની મેહેનત ઇખતીઆર ન કરતા, તો ઇસકા વીસાલ હરગીઝ ન હોતા. ઉસને તસલીમાત કરકે કહા કે, ચેહ સળ કામ આપહીકે ઇકબાલસે સરંબમ હુવા હયે, ઝોર હમસે તાબેહારોંકી અગર સરકારકે કામમેં જાનખી કામ આવે તો દરેગ ન કરે. પાદશાહ ખુજસ્તરાએકી વફાદારીસે બહોત ખુશ હોકર તરફ બાગકે રવાના હુવા. સમનરૂખકી લઓંડીયોંને મોતી, ઝોર યાકુત, ઝોર અમર-રૂદેને ખવાન પાદશાહકે ઉપર તસદ્દુક કરકે ખઓરાત કીયે, ઝોર અંદર જાકર જો દેખા તો તમામ દરો દીવા-મોતી, ઝોર જવાહરસે આનાસતા હોરહે હયેં ઝોર હરતરફ તરેહ તરેહકે કીયા ફરશબિછે હયેં ! આઝરશાહ ચે ઠાઠ દેખ-કર નેહાયત ખુશ ઝોર મહપુઝ હુવા આગે જાકર જો દેખા તો એક સેહ દરીમે નાઝની મીનાકરીકે તખત પર બયેઠી હયે, ઝોર લઓંડીયાં પરીપએકર આસ પાસ હસતબસતા ખડી હયેં. ઝોર હો તખત લાલો જવાહરકે, ઝોર ચેક તખત સોનેકા જડાવ ખીછા હયે સમનરૂખને આઝરશાહકે તઈ દેખકર ઘુઘટ ખીચ લીયા, જો તખતસે ઉતરકર ઝમીનપર ખડી હુઇ, ઝોર લઓંડીયોંકો ઇશારા કીયા, ઉન્હોંને પા શાહકો તખતપર બોડાયા સે. પાદશાહને તખતપર બયેઠેહી ચેહ બયેત હસમે હાલ પડી.

બયેત.

આશકસે અપને ઇતના તુ મત કર હીજાબ જાન,  
મુખડા ઝરા દિખાદે ઉસકર નીકાબ જાન.

સમનરૂખને શરમસે ઇસ બાતકા જવાબ કુછ ન દીયા. આઝરશાહને ઉ-સકા હાથ પકડકર તખતપર બોડાયા, ઝોર દરોગાકો હુકમ કીયા કે, જશન-શાહનાકી તઈઆરી કરો વઝીને હો લાલ મુખાગબાદ કહેકર નઝં ગુઝરાની ફેર સલોંને અપને જોંકે મવાફીક નઝરેંદી. પાદશાહને સળકી નઝરેં લેકર હઝએકકે મરતમે મુવાફીક ખીલઅત દેકર સરફરાઝ કીયા ઝોર સમનરૂખકો હઝારોં ખુશી ઝોર શાદીસે શાદીયાને બજાતે હુએ સાથ કમાલ ઝોર હરમતકે અપને ખુઝરગોં ! રસમકે મવાફીક સળ ગસન કીએ. શહેરમે લેજાકર મહેલમે દાખલ કીયા ઝોર બાદ અકબ નીકાહકે તરીકે ખુઝ ગોંકે બજાલાએ, ઝોર ખુજ-સ્તરાએકી કબીલાને સમનરૂખબાનોકો મુલાએમત હાસીલ કરકે નઝર ગુઝરાનો. સમનરૂખ બાનો કુશુલ કરકે ઉસી વકત ખીલઅત ખાસ અપની પેશાકકી મુરકે



સમેત, ચોર એક સોનેકી કુરસી ચોર મોતીઓંકી માલા, ચોર એક સુદેહ હાથી જો દહેઝમે આયાથા, મચ્છે સુન્હેરી સાઝ કે જીસકી તમામ અમ્મારી સોને ચોર જવાહેરસે મુરત્તબથી દેકર બહોત એઝાઝો ઇંદરામસે રૂખસત કીયા. વોહ આદામ બજા લોકર અપને ઘરકો રૂખસત હુઈ, ચોર પચાસ તોડે અશ-રફ્યોંકે સમનરૂખ બાનોપર નીસાર કરંકે રાહમે ફકીરોંકા ચોર મોહતાબકો બાંટતી હુઈ ઘર ગઈ ફેર હુજુરકે વઝીર. ચોર ઉમરાઓંકે કબીલે મુલાઝમત કરંકે બાદશાહને નજરોંકે દરજે બ દરજે સર ફગાઈ હુએ ઈંદર આઝરશાહને ખુદ અપને સરદારોંકો હુએકો દરજેકે મવાફીક ઇનામ દીયા, ઈંદર બચોત કરંકે વાસ્તે બાતનેકા દરવાજા ખોલદીયા, ચોર ઇતની ગબજીશ કરી કે ઉસ રોઝ કાંસીક દીલમે કીસી ચીઝકા અફસોસ બાકી ન રહ્યા. ફેર ખુદ બ વસત મદો દહેશસે ફરાગત કરંકે મહેલમે ઘણીજ હુએ સમનરૂખને પાદશાહકા દેખકર મુહપર નીકાળ ખીચ લીયા. પાદશાહ નજદીક જાગર અપને હાથસે ઘુંઘટ ઉઠા-કર દેખા, તો તમામ ચેહેરેપર પસીનેકે કતરે હુએ ચોર નાઝની પસીનેસે ઘવરા રહી હુએ ચોર કલેબલ ઘડકતા હુએ આજ શાહને અપને રૂમાલસે ઉઠકે મુંહકે પસીના પુછકર છાતીસે લગાયા ચોર કઈ બોલેલેકર લખો આરેઝકે કહા:—

### અખીયાત.

અરક હુએ રૂખપે તેરે યા ગુલામ દપકે હુએ;  
અજબ તો ચેહ હુએ કે શાહસે આમ દપકે હુએ.  
દેખા કે તુજહીકો મંઝુર હુએ તો ચેહ હુએ,  
આંખે ન ખોલ તુજહુ બીન મકદુર હુએ તો ચેહ હુએ.  
નાઝનીને ચેહ દીયા શરમાકે આદરેશ જવાબ,  
મુંહ લગાએ કમોન મુજહકો ગર નચાહે તુ મુજહકે.

ફેરતો આપસમેં બડી દેરતક ખ્યાર, ચોર મોરખતકો બાતે કતે રહે. પીછલે પહેર ઘડી ઉએક બાકી રહી. આજ શાહને મહેલસે બરઆમદ હોકે સગ મુજરાઇયોંકા મુજરા લીયા ચોર સરેઆમ કંચની બાજ નાચ હોલેકા હુકમ કીયા. ચોર આપ વઝીરોં ચોર અમીરોં સમેત અલાહેન મકાનમે તવાએફોંકે તાએફોંકે રકસ દેખને લગે. ઝલાલા આઝરશાહકી પહેલી કાબીલાને સમનરૂખકે આનેસે તએશ બાકર અપને દીલમેં કહા કે, કુછ અએસા તદબીર કીજીએ કે, જીસમેં આઝરશાહકા દીલ સમનરૂખકી તરફસે આજુરદા હોજવે, નહી તો રાત-દીન ઉસીકી સોહબતમેં મશગુલ રહેગા ઉસ નાએકારકે પાસ એક પથ્થરકી અંગુ-શતરીથી, ઉસમેં ચેહ, ખાસીઅતથી કે, કોઈ પાનીમેં ધસકર પીએ તો ફર્યોરન દીવાના હોજવે ! ઉસકો ઉસ મહારને ઉસી પથ્થરકી અંગુશતરીકો પાનીમેં રગડકર એક અવરતકો ખીસ હઝાર રૂપીએ દેને કરંકે, કહાકે, જીસતરેહ મુનાસીબ



જાને ઉસતરેહ પીલાવે, વોહ લાલચી રૂપચોંકી તમાસે શરબત શશુનકે બહાનેસે પીલાઆઈ. ઉસ ખ્યાલેકે પીતેહી સમનરૂબકે તમામ બદનકે રૂએ ખડે હુએ, ઐર એક દો ઘડીકે બાદ આંખોમેં નશાસા માલુમ હોનેલગા ઐર દીલખી ઘખરાને લગા ? સમનરૂબન બેતાબ હોકે પલંગપર લેટ ગઈ, ઐર લચોંકીઓકો પુકારકર કહા કે ઈસ વકત મેરા જી બહોત મચલાતા હુએ, ઐર બદનમેં ઉડને બચેઠની તાકત નહીં હુએ ? ખુદા જાને કયા સબબ હુએ ? ઉન્હોને ઉસ વકત લર્વીંગ ઐર ઈલાની પાનમેં રખકે દીયા. લેકીન ઉસકા અહેવાલ હમ બદમ બદતર હુવા જતાથા. શામકે વકત આઝરશાહ નાચ રંગ દેખકર મહેલકે તરફ રવાના હુવા. સમનરૂબકો પલંગપર લેટી હુઈ દેખકર સબબ પુછા ? ઉસને અબ્વલસે આખીરતક સબ અહેવાલ બયાન કરકે કહા. સુબહોસે તીસરે પહેરતક અછીથી પીછલી ઘડી ચારેક બાકી રહીથી કે, ખુદા જાને મેરેતઈ કયા હુવા કે, લહેઆ બલહેઆ ખીમારી બડચી જતી હુએ ! બાદ એકાએક દીવાનગીકે આલહમેં બેહુદા ખાતે બકને લગી. આઝરશા સમનરૂબકા ચેહ હુએવાલ દેખકર બહોત ગમગીન હુવા, ઐર તમામ શહેરકે હકીમોંકો ખુલાકર સબ હુએવાલ ઝાહેર કીયા, ઐર સલોંને અકલો શહેરકે મુવાશ્શીક ઈલાજ કીયા, લેકીન ફાયદા નહુવા, ઐર કીસીકો દવાને અસર નકીયા. તબ પાદશાહને શહેરકે સીયાને, ઐર જહાડને વાલોંકો ખુલાયા કે, શાયદ જીનયા દેવયા પરીકા સાચા હોવે, ઉન્હોને હરથદ ધુની દી, ઐર પલીતે લીખકર જલાએ. ઐર મંતર પડગડકે હાઝીરાત કરી, પર કુછ ફાયદા ન હુવા. બલકે હમબદમ અહેવાલ બદતરથા, ઐર દીવાનગી જીઆદા હોતી જતીથી સબ હકીમોં, ઐર ખીઆનોને આદાબ બજલાકર અરઝ કીયા, કે જીતના કુછ હમેં આતાથા હમને કુસુર નકીયા ! ઐર ખાનોએ જંહાંકો અખતક કુચ ફાયદા ન હુવા ખુદા જાને ચેહ કયા ઈસરાત હુએ ? ઈસ ખાતમેં હમ સબ લાચાર હુએ, મગર કંદહારમે એક ખુઝરૂં હુએ, સાહેબે કરામત, શેખ “સનઆન” નામ, કે રાત દીન હકતઆલાકી ઈખાકતમે રહેતા હુએ, અગર વોહ આન કર કુછ તદખીર કરે તો યકીન હુએ કે આરામ હોવે.

પાદશાહને ચેહ ખાત સુનકર ખુજસ્તરાએ વઝીરકો કહાકે, તેરે સીવાએ ચેહ કામ ઐર કીસીસે નહો સકેગા. તુ અબ જાકર ઈસ ખુઝુર્ગીકી જનાબમેં મેરે તરફસે બહોત આજઝી કરકે, શાયદ ઉસકે દીલમેં રહેમ આવે. ખુજસ્તરાએ ઉસી વકત કંદહારકો રવાના હુવા. કઈ દીનકે બાદ પહોંચકર શેખસે મુલાઝેમત હાઝીલ કરી, ઐર સમનરૂબકા અહેવાલ ઝાહેર કરકે કહા કે, અગર આપ કદમ રંજા ફરમાવે તો નેહાયત નવાઝીશ, ઐર મેહેરબાની હોગી શેખને જવાબ દીયા કે, ખીસ બાઈસ બરસ હુએ મંએ ઈસ જગાસે નહીં ઉઠા, હકતઆલાકી બંદગીમેં મશગુલ રહેતાહું, મેરા ચલના ચહાંસે ફુસ્વાર હુએગા,

ખુજસ્તરાએને આજીસે અરજ કીયા કે, અએ હઝરત આપકે તશરીફ લે ચલેનેસે યેહ કામ હોગા, અગર મેહરબાની કીજીએ તો બંદે નવાજીસે બંદી નહીં.

યેહ સુનકર શેખકે દીલમેં રહમ આયા હય, ઓર કહા અગર મેરે ચલેનેસે યેહ કામ તુમહારા હોતા હએ તો બહોત ખેહતર હો રોઝ યહાં રહો, તીસરે દીન ચલુગા. ખુજસ્તરાએને ઈસ ખાતસે ખુશ હોકર વહાંપર મુકામ કીયા. શેખસુન આન અપને વાદેકે મવાજીક ખુજસ્તરાએકે સાથ રવાના હુવા. અંદરોઝકે બાદ આઝરશાહકે શહેરકે નઝદીક પહોંચા. પાદશાહ શહેરપનાતક ઈસ્તકબાલ કરકે લેગયા, ઓર બહોત એઝઝો ઈકરામસે ખીઠાયા, ઓર સમનરૂખકા અહેવાલ બયાન કીયા. શેખને ગઓર કરકે કહા કે, મેરે હો મુરીદ હએ, એકકા નામ “દાનાદીલ” સો મુજહસે રૂખસત હોકર દખખનકે તરફ સઓરકા ગયા હએ. ઓર હસરેકા નામ “રાશનઝમીર” હએ, સો વોહ ઉતરકે તરફ ગયા હએ, અગર વોહ દોનોં વહાં હોતે તો સનમરૂખકા જલદી આરામ હોતા. કયું કે ઉન દોનોંકે તઈ દીન કામોમેં બડી દસ્તરસ હએ, આઝરશાહને કહા, ઉન દોનોં કે મેહરબાની કરકે ખુલાયા ચાહીયે, શેખને અપને દોનો મુરીદો, કે નામ અલાહેદા અલાહેદા ખત લીખ દીએ. સો પાદશાહને અપને હો મુસાહેબોંકા હવાલે કરકે એકકા દાનાદીલકી તલાશમેં લેજા ઓર હસરેકા રાશનઝમીરકે ખુલાનેકે વાસ્તે રવાના કીયા. શેખકે દોનોં મુરીદ અપને પીરકે ખત દેખતેહી પાદશાહકે મુસાહેબોંકે સાથ રવાના હએ, ઓર અંદરોઝકે બાદ આનકર પીરકી મુલાએમત હાવીલકી શેખને ઉન દોનોંસે સમનરૂખકી હકીકત ઝાંદેર કરકે સેહત હોનેકી તદખીર પુકી ? ઉન્હોંને અપને દીલમેં ગઓર કરકે કહા, અએ મુરશહ ઉસકે ઉપર કીસી બદુગરને બદુ કીયા હએ, ઓર ઉસે હરગીઝ કીસી ચીઝસે કાએદા ન હોગા, મગર યેહ તબવીઝ હુમારી અકલમેં આતી હએ કે, અછી અછી કહાંનીઆ, ઓર ખાતે, ઓર નાદર નાદર કીસ્સે. ઓર દાસ્તાન ઉસકે રૂખરૂ બયાન કરે. શાયદ કે ઉસકા દીલ ઉસકે સુનનેરોં મશગુલ હોવે, ઓર દીવાનગી જતી રહે. શેખને કહા, તુમસે ખેહતર ઓર કઓન હએ, જો કુછ તુમને દેખાહો, યા સુનાહો બયાન કરો. દાનાદીલને ઈલતેમાસ કીયા કે, એક મકાન અલાહેદા અએસા મુકરર હોવે, જહાં આઝરશાહ, ઓર સમનરૂખ, ઓર આપ સાથ બયેઠે, ઓર કોઈ વહાં આને ન પાવે તો ઈસ બંદેને જો કુછ સુના હએ, સો બયાન કરે. આઝરશાહને ઉસી ઘડી એક મકામ અલાહેદા, કે ગઓરકા વહાં હરગીઝ દખલ ન હોવે. ખાલી કરવાકે સમનરૂખ બાનોંકા વહાં પરહેકે અંદર ખીઠાયા, ઓર આપ ચારોં શખ્સ પરહેકે બાહર પાદશાહાના ફરશો ફુરશ ખીછવાકે બએઠે. તખ શેખ ખુજસ્તરાને કહા કે, અએ દાનાદીલ અબ તુ કુછ સુનાસીખ જાને સો બયાન કરના શુર કર.

ખયાન કરના દાનાદીલકા, કીરસા મલીક મોહમદ, ઝોર ગેતી

અફરોઝકા રૂબરૂ સમનરૂબ ઝોર આઝરશાહકે, ઝોર

ગમ કરના સમનરૂબકા મલીકમોહમદકે હાલપર.

કહેતે હુએ કે, દાનાદીલને અપને મુરશદકી ઈબ્તજત લેકર કહા, સુન અએ મલેકએઆફ્રાક, મેરે લાઈબ'દોમે'સે એક શખ્સથા, “મલીક મોહમમ્મદ” નામ, હમેશા મુલકો, ઝોર શહેરોંકી સચેર કરતા, ઝોર અકસર રાતોંકો કોહ, ઝોર બીયાબાનમે રહે બતા.

ઈતેફાકન એક રોઝ શહેર બાબીલકે નઝદીક પહોંચ્યા. શહેર પનાહકે બાહોર એક સંગમરમરકા હુએઝ ખુશ અસલુબ મુસફ્ફા પાનીસે લબાલબ ભરા હુવા દેખા, ઝોર ઉસકે કીનારેપર એક છાટાસા તખ્તા બગીચેકા થા, નેહાયત ખુશ તામીરકે જીસકે દરખ્તોંમે તરેહ તરેહકા મેવા મુરાદપર થા, ઝોર ક્યારીઓંમે કીસમ કીસમકે ફુલ ફુલ રહેથે, ઝોર દરખ્તોંકી ડાલીઓપર ખુલખુલ ઝોર કુમરી વગઓરાં બાનપર અપને અપને આવાઝ બોલ રહેથે.

### મસનવી,

ઉસ યમનમે બાબજી ફુલેયે ગુલ,

હરતરફથા ખુલખુલાંકા શારે ગુલ.

બાબજી નહરોંમે થા પાની રવાં,

સુખમુર્થી કુમરીઓં ફુલ કનાં.

સરવ હર ગોશમે ઈસ ખુબીસે થે.

કુમરીઓં શો બાનસે જીસપર પ્રીદા.

મલીક મોહમદને ઉસ બગીચેકી ખુબી, ઝોર લતાફત દેઅકર ચેહ બએત પડી.

### બએત,

મુલક હુએ ચેહ બાગે રખીલ આલમી,

યાકે હુએ પ્રીરદોસ બરફએઝમી.

### શએર.

અગર પ્રીરદોસ બર રૂએઝમીન અસ્ત,

હમીનસ્તો હમીનસતો હમીનસત.

વહાં તમામ રોઝ સચેર કરતા રહા. વકત શામકે રહે ઈસ્તેહાકે વાસતે થોડા મેવા ખાયા, ઝોર પાની પીકર રાતકો ઉસ મદાનમે આરામ કીયા. આપી રાતકે વકત એકાએક ઉસકે ડાનમે શોરોગુલકી આવાઝ આઈ? આંખ બોલકે દેખતા કયા હુએ કે આસમાનકે તરફ મશઅલેં બેશુમાર રોશન હુએં ઝોર ઉસ રોશનીમે એક તખત ઉડા ચલા આતા હુએં, ઝોર ઉસપર ચેક પરી સવાર હુએ મીસ્લે મહેતાબકે ઝોર હુસરે પરીયાં માનીદ સીતાંરેકે પાસથી, વોહ જલવા ઉસે નઝર આયા? દેખતેહી ગશ આગયા આહ આહ કયા સુરત નઝર પડી કે જીસકે દેખતેહી મીસાલે તસવીરકે અશમવા કરકે સકુતકે આલમમે આગયા,

અગરચે પરી ઝોર પરીઝાદ હઝારોં ઉસ તખતકે ગીરદોપેશ થે, લેકીન વોહ શાનોશ વકત કુછ ઝોરથી. મલીક મોહમ્મદ દેખકર સુતઅબજીબ હુવા કે, ઇલાહી ચેહ કયા ઇસરાર હુએ ? આલમે ખવાબ હુએ, ચાઆલમે ખેદારી ઇસ વકતસે સુખહોતકે ઉસકી આંખ ન લગી. સુખહોકો શહેરમે બઝર વહાં કે લોગોંસે તમામ હકીકત રાતકી, ઝોર ઉસ તખતનશીનકા નામોનશાં પુછા. જો શખશ કે જો ઉસ હકીકતસે આગાહથે, ઉન્હોં કહા અએ જવાન તુ ઇસ ખી-આલમે મત પઝ વોહ પરસતાન કે પાદશાહકી ખેટી હુએ. ગેતીઅફરોઝ નામ સો ઉસ્ને, અપને ખાપસે ફઠકર યહાં નઝદીક કોહીસતાનમે મહેલ તામીર કરકે રહેના ઇખતીઆર કીયા હુએ, જો કોઈ આદમઝાદ વહાં બતા હુએ, ઉસે હુએ-વાન સુલકત કર હાલતી હુએ. મલીક મોહમ્મદકે દીલમે ઉસકે દેખનેકા શયોક ઝોરબી ઝીઆદા હુવા, ઝોર કહા ઉસકે મહેલમે હુએવાન હોકે રહેના ગનીમત હુએ, સો ઉસી વકત કોહીસતાનકે તરફ રવાના હુવા વહાં પહોંચકર દેખા તો મહેલકા દરવાઝા બંધ હુએ, ઇસને આવાઝદી. પરીઝોંને શાહ પરીકે હુકમસે દરવાઝા ખોલદીયા. મલીક મોહમ્મદને અંદર બઝર દેખા તો તમામ દર, ઝોર દીવાર તમામીસે સુરતીબ કીયા હુએ, ઝોર સબ જગા ફરશ પાદશાહનાસે ઝીનત કીયા હુએ ઝોર એક ઝમુદકી ચવકીપર એક નાઝનીન ચવદવી રાતકે આંદકે માર્નીદ બઝેઠી હુએ.

### મસનવી.

કયા કફે સુરતકા ઉસકે મઝે બયાં,  
વસફે ઉસકા કરસકે કયુકર ખ્યાં  
સરવે કદ શુએ દહન નરગીસ નયન,  
યાસમન રે શુલબદન રરકે ચમન.  
ઝુલ્ફથી આરીઝપે યુંબા પેચોખમ,  
રાતદીન આકાર હુએ ગોયા બહમ.  
ઝરદથા ઉસ રૂબકે આગે આફતાબ,  
હુસનસે ઉસકે ખીજલથા માહતાબ.  
સબ બદન ઉસકા ગરબ મહબુબથા,  
કયા કહું આગે સરાપા ખુબથા.

ઝોર હઝારોં પરીઝાદ માર્નીદ સીતારોંકે ઉસકે ગીરદોપેશ દસતબસ્તા ખડે હુએ. મલીકમોહમ્મદકો ઉસકી સુરત દેખતેહી ગશ આગયા, ઝોર ખેહોશ હોકર ઝમીનપર ગીરપડા પરીઝાદોને ઉસકે ચેહરેપર શુલાબ છીડકા, તો ઝરા હોશમે આયા ગેતીઅફરોઝને દેખા કે, મેરી છીકલપર શ્રીદા હુએ. તખતકે પાસ સોનેકા કુરસી પડીથી, ઇશારા કીયાકે, ઇસપર બઝેક જા. મલીકમોહમ્મદ મેહાલત પુશ હોકર ઉસ ખુરસીપર બઝેક ગયા, ઝોર રાતકો બાગમે રહેનેકા ઝોર અપને આનેકા હાલ મુફરસીલ બયાન કીયા ગેતીઅફરોઝ ઉસકી ખાતોસે પુશ હોકર

દેરકત બાતે કરતી રહી. ફેર એક પરીઝાદકે તરફ દેખા કે, “ રૂહઅફઝા ” ઉસકા નામથા ઇશારા કીયા, સો વોહ એક શીયા શરાબકા લેઆઈ, ઐયર દો દો પીઆલે ઉસને ગેતીઅફરોજ, ઐયર મલીક મોહમ્મદકો પીલાઈ. ગેતીઅફરોજને નશામેં મલીક મોહમ્મદકે તરફ દેખકર કહા કે, અગર તું સઝીંહા તો, સાકીએ રૂહઅફઝાકો તુજહે બખશુ. ઉસને જવાબ દીયા:—

મીસરા-મુજહુકો તો સીવા તેરે, નહીં કામ કીસીસે.

ગેતીઅફરોજને કહા, અએ મલીક મોહમ્મદ મેરે તઈલી યેહી આરજુ હએ કે, તુજહે અપને પાસ રખા, લેકીન આદમઝાદ બેસબરા હોતા હએ; સો અપની બેસબરીસે દુખ પાતા હએ; ઐયર હમેંલી બદનામ કરતા હએ; ઇસ વાસ્તે રૂહઅફઝાકો તુજહે દેતી હું; અબ ઉસકી મુલાકાતસે અએશો આરામમેં મશગુલકા. ઉસને કહા; મુજહે આર કીસીસે કામ નહીં.

આરજુ મેરી જો હાસીલ હો તો મંએ ઇતના કરું;

પાસ તું બયેઠી રહે મયે રાતદીન દેખા કરું;

ઈઝી શુફતગેમેં દીન આખીર હુવા. રાતકે વકત ગેતીઅફરોજને હુકમ દીયા કે, મલીક મોહમ્મદ ઐયર રૂહઅફઝાકા બીછાના એક જાયે બીછાઓ. મલેક મોહમ્મદને હરગીઝ કબુલ ન કીયા, ઐયર કહા અયે નાઝની મંએ તેરે દુરસે દેખનેમે બહોત ખુશ હું; યેહ બાત સુનકર બાગમેં એક પાનીકા હ-ઓઝથા; ઉસકે ઇધર અપના પલંગ, ઐયર ઉધર મલીક મોહમ્મદકા બીછવાયા, અલગરઝ મલીક મોહમ્મદને વોહ રાત તો બ હબર દુરવારી, ઐયર બહોત નેહાયત બેકરારીસે કાટી; દુસરે રોઝ ઉસીતરેહ પાદશાહાના મજલીસ કરકે નાચ હોના શુરૂ હુવા, ઐયર રૂહઅફઝા સાકી હોકે પીઆલા શરાબકા દેતીથી, ઐયર મલીક મોહમ્મદકો શઓકને અએસા ગલબા કીયા બેઈબતીયાર ગેતીઅફરોજકે કદમોપર બપડા. ઉસને કહા, અએ મલીકમહોમદ બખરદાર અએસા ન હોવે કે, કોઈ હરકત બેબ તુજહસે ઝુહુરમેં આવે, વ ઇલ્લા ઇસી વકત બનવર હોબએગા ! ફેર આદમી હોના બહોત મુશકીલ હએ. બારે ઉસી વકત ઉસને જીવ તીવ સંભાલકે સબર કીયા, લેકીન આશકકો કરાર કહાં ઘડી દો એકકે બાદ એક પરીઝાદ શુલાબકા ફુલ લાઈ, સો મલીક મોહમ્મદ ઉસકે હાતસે લેકર ગેતીઅફરોજકે આગે લે આયા. ઉસને ફુલ લેનેકે વાસ્તે હાથ દરાઝ કીયા તો મલીક મોહમ્મદને ઉસકા હાથ પકડ કર ચુમા, ગેતીઅફરોજને બહોત શુસ્સે હોકર કહા, અએ કબુતર કમબખત, મંએ જો કહેતીથી કે, આદમઝાદ બેસબરકો હમારી મજલીસમેં રહેનેકા કયા કામ ? મલીકમોહમ્મદ ઉસી વકત કબુતરકી શીકલ બનકર હોડા, ઐયર મહેલકે કંગુરેપર બબયેઠા તમામ રોઝ ગેતીઅફરોજકે સામને ઉઠતા શીરા. લેકીન ઉસ બેરહમ જફકારકો હરગીઝ રહમ ન આયા. લાઆર દુસરે દીન વહાંસે ઉડકર અપને ઘર આયા, સો ઉસકે આ-



દમીઆને કબુતર બાનકર પકડ લીયા. ઉનમેંસે એક શખ્સને છુરી લે કર આહાકે ઝુબ્હા કરે ! દુસરેને કહા, અએ યારે! એક કબુતરકે ગોસ્તસે કુછ પેટ ન ભરેગા, ઓર મુદતસે અહેવાલ મલેક મોહમદકા માલુમ નહીં, ખુદા બને કહાં હુએ, સો ઈસ કબુતરકા અપને ખાવીંદકે નામપર તસદદુક કરકે છોડદો, ઓર એક રોઝ દાનીશમંદને મુજહસે પુછતાથા કે, મલીકમોમદ કહાં હુએ ? મંએને જવાબ દીયા, કે એક મહીનેસે ગાયબ હુએ, ઓર કુછ અહેવાલ માલુમ નહીં ઉસને કહા ઉસ કમખખતકો મુદકોં શાહેરોં ઓર ખીઆખાનો, ઓર પહાડોંકી સચેરસે નેહાયત શઓક હુએ, અએસા ન હોવે કે, પરીઓકે મહેલકે તરફ ગયા હોવે કે વહાં જો કોઈ જતા હુએ, ઉસે વો બાનર બના દેતીહુએ ! શાયદ મલીકમોહમદ વહાં ગયા હોવે; અગર બાનવર હોકર આવે તો મુજહે ખબર કરના કે, મેરે યહાં એક માબુન હુએ ઉસકે ખાનેસે શીલફોર આદમી હોબવેગા ! સખને યેહ સુનકર કબુતરકો ખાવીંદકે નામપર તસદદુક કરકે છોડ દીયા. મલીકમોહમદ ઉનકે પંજેસે રેહા હોકર શુકર બબલાયા, ઓર વહાંસે ઉડકર દાનીશમંદકે ઘર ગયા. દાનીશમંદ મસનદપર બએઠા હુવા, અપની વીઝારતકે કારોબારમેં મશગુલથા ઓર આદમીઓંકી બડી લીડથી યેહ ઉડકર અપને ચચા દાનીશમંદકી ગોદમેં જાબએઠા. સખ મજલીસકે લોગ યેહ અહેવાલ દેખકર મુતહચુર હુએ. કે બાનવર આદમીકે સાએસે લાગતા હુએ ઓર યેહ કબુતર ખુદખખુદ ઇતની લીડમે આનકર ગોદમેં બએઠા દાનીશમંદને અકલસે દરીઆફત કીયા કે મલીક મોહમદકો પરીઓંને કબુતર બનાકર છોડ દીયા હુએ સો યહાં આયા હુએ ? નહીં તો કયા મુમકીનકે બાનવર ખુદખખુદ આદમીઓંમે આવે ? દાનીશમંદ યેહ બાત દરયાફત કરકે એક ખવાબસરકો કે “ કાકુર ” ઉસકા નામથા ઉસે હુકમ કીયા તો વોહ અંદરસે એક માબુનકા ડબ્બા સંદુકમેંસે નીકાલકર લાયા ઉસમેંસે થોડી માબુન કબુતરકે મુહમે દી. શીલફોર લોટ પોટકર બદસ્તુર આદમીકી સુરત હોકર બોલને લગા દાનીશમંદને મલીકમોહમદકો ગલે લગાયા, ઓર બહોત નસીહત કરી કે, અખ કશી કોહીસ્તાનકે તરફ ન જાઈઓ. ઉસને કહા, અખ મંએ હરગીઝ ન વહાં જાઉંગા; ફેર રૂખસત હોકર અપને ઘર આયા સખ નવકર ચાકર ખાવીંદકો દેખકર બહોત ખુશ હુએ ઓર ઇતને રોઝ બાહેર રહેનેકી હકીકત ખુબી મલીક મોહમદને કહા; તુમને ખુબ નમકહલાલી કરીથી કે મેરે ઝુબ્હા કરનેકે વાસ્તે છુરી તોંકીથી જો કુછ રોઝ મેરે ઝીંદગી કે બાકીથે, તુમહારે હાથસે ખલાસ હોકે નબત પાઈ ઉનહોંને હુએરાને હોકર કહા. આએ ખુદાવંત યેહ બાત આપ કયા ફરમાતે હંએ હમ બંદે તાબેદારોંકી કયા મબલ કે, કુછ ગુસ્તાકી કરે, બલકે જહાં આપકે પસીનેકી ખુદ ગીરે વહાં અખના લહુ ટપકાવે.

મલીક મોહમદને અપને કબુતર હોને, ઔર યહાં આનેકા કીસા બનાયા કીયા, વોહ હાલ સુનકર, અપને દીલમે પશેમાન હુએ, ઔર જીસ શખસને કહાથા કે, કબુતરકો છોડદો, ઉસકી અકલપર સબને આફરીન કી. મલીક મોહમદને ઉસકો બહોત બહોત ધનિઆસો ઇક્રામ દીયા ઔર અંદરોઝ અએશો અશરતસે અપને ઘર આરામ કીયા, ઔર કઈ રોઝકે બાદ, એક રોઝ ઉસકે દીલમેં યેહ ખીઆલ આયાકે ગેતીઅફરોઝ સુઝહકો યાદ કરતી હોગી યા નહીં ફેર દોએક ખીઆલે શરાબકે પીએ, કે શાયદ નશામેં યેહ ખીઆલ બતા રહે સો પીછેહી ગેતીઅફરોઝકે મીલનેકા શયોક ઔરબી ઝીયાદા હુવા ! ઉઝી વકત શીશા ઔર ખીઆલો ઝમીનપર પટકકર આહ આહ કરને લગા, ઔર નેહાયત બેકરાર હોકર દોહીસતાનકે તરફ રવાના હુવા ! ગેતીઅફરોઝકે મહેલકે દરવાઝેપર બંકર પુકારા કે દરવાઝા ખોલો વહાંસે અવાઝ આઈકે તુ કયોન હુએ ? ખોલો મંએ મલીક મોહમદ હું. વફાદાર પરીઝાદને મલીક મોહમદકા નામ સુનકર ફયોરન દરવાઝા ખોલ દીયા. ઉસને અંદર બંકે દેખા તો માર્નીદ માહ દો હફ્ટેકે તખતપર બએકી હુએ ઔર સેંકડો પરીઝાદ આસપાસ દસતબસ્તા બઝા હુએ.

ઉસને દેખતેહી મુસ્કરાકર કહા, અએ મલીકમોહમદ, તુને બહોત મેહેનત ખીંચી, અગર પહેલે અપને દીલમેં સોચતા ઔર મેરા હાથ ન પકડતા, તો ઇતના રંજ કયુ કર ઉઠાતા. અબ મંએને તુજહે અપને હાથ, ઔર પાંવ ચુમનેકી ઇબ્તિજત દો, લેકીન ઝીયાદા હીરસ મત દીજીએ કે, ફેર પશેમાની ન હોવે મલીક મોહમદ યેહ બાત સુનકર બહોત ખુશ હુવા ઔર ખુદાકા શુકર કીયા, કે જીસકા દુરસે દેખના દુશવારથા, ઉસકે હાથ પાંવ ચુમને મયસ્સર હુએ ! રાતકો ગેતીઅફરોઝને પલંગકે બરાબર ઉસકા પલંગ બીઠવાયા, ઔર કહા અએ મલીકમોહમદ બખરદાર કોઈ હરકત તુજહસે હુજુરમે ન આવે ઉસને કહા અએ બન તુને હાથ પાંવ ચુમનેકી પરવાનગી દી હુએ, અબ ઇસકે સીવાં ઔર ગુસતાખી ન કરંગા. ફીર દો દો ખીઆલે શરાબકે પીકર સો રહે પર મલીકમોહમદકો નીંદ કહાંથી સાઅત બસાઅત ! દસતો પાકા બોસા લેતાથા, ઔર મુંહ ચુમનેકી હવસથી લેકીન બાનવર હોનેકે ડરસે બુરઅત ન કર સકતાથા, આખીર બેઇખતીઆર હોકે, મુંહકે પાસ મુંહ લેગયા, ઉસકે સાસકી ગરમીસે વોહ બગ ઉઠી. ઔર હંસકર કહા અને અએ નાદાન તુ અપને કબોલપર કાયમ નહી, અલી બાનવર હોબએગા, ઔર દેખના મેરા મોયસ્સર ન હોગા. ખીઆરા શરમીંદા હોકર પલંગપર સો રહા, ફઝરકે વકત દોનો આશકકો માશુક બગે, તમામ રોઝ અએશો અશરતમેં કાટા, રાતકો બદસતુર ઉસી હબોબપર દોનો આશકો માશુકકે પલંગ બીઠે બબ ગેતીઅફરોઝ સો

ગઈ તબ મલીક મોહમદને ઉઠકર ઉસકા હાથ અપની આંખોપર રખા ઓર મુંહકે તરફ નીગાહ કરકે કહા:—

ખુદા જાને કયા હોગા અંજામ ઇસકા,

મંએ બેસબર અએસા હુ ચેહ તું દેખો હએ !

ગરજ ઉસને અપને તઈ થાંબા, પર દીલ ન થંબા તોહબે ઇખતીઆર હોકર ઉસકા મુંહ ચુમ લીયા ! વોહ જાગ ઉઠી ઓર બહોત ગુસેસે બદ્દા હોકર કહા અએ મુરગાબી કમબખત તુને કયા કીયા મલીક મોહમદ ઉસી વકત લોટપોટકે મુરગાબી હોગયા ! સમનરૂબ ચેહ બાત મુનકર વોલી કે, વોહ બીચારા કીસ કીસ મેહેનતસે કબુતરસે આદમી હુવાથા, સો ઉસ બેરહમને ફેર મુરગાબી કરડાલા, ખુદા જાને અબ કએસી કએસી મસીબતમે ગીરફતાર હોગા ! આઝરશાહા સમનરૂબકે હોશમેં આનેસે બહોત ખુશ હોકર શેખ મુન-આન ઓર ઉનકે મુરીદોકે કદમબોસ હુવા. અલગરજ મલીકમોહમદ મુરગાબી હોકર તમામ રાત ઉસી હઓઝમેં રહા મુખોકે વકત ગેતીઅફરોઝને ઉસકે તરફ દેખ કર કહા કે, અએ બેસબર. મેરા કહેના માનતા, તો ઇતના દુખ ન પાતા. અપને ચચાકે પાસ જા શાયદ કુછ ઇલાજ કરે, મલીકમોહમદ અપને દીલમેં સમજહા કે અગર, સો બરસતક યહાં રહુંગા તોલી ઇસ બેરહમકો રહમ ન આવેગા; લાચાર વહાંસે ઉઠકે શહેરકે તરફ રવાના હુઆ.

ઈત્તિફાકન વહાંકા પાદશાહ શીકારકો નીકલાથા રાહમે એક તાલાબપર શીકાર ખેલતાથા ઉસ મુરગાબીકો દેખકર શીકારકે વાસ્તે એક બાઝકો છોડા. મુરગાબી હરચંદ ભાગી પર બાઝકે હાથસે બલાસી અપની ન દેખી લાચાર હોકે ઉસી તાલાબમેં ગોતા મારા. બાઝને ઉસકા પીછા કીયા, લેકીન હાત ન લગી, ઓર ઉસને દીલમેં કહા, કે જબતક પાદશાહ તાલાબકે કીનારે હએ તબતક મેરા જાના મુનાંસીબ નહીં પસ અએ બાનો જબ બાઝ ખાલી ફીરા, તબ પાદશાહ શહેરકો રવાના હુવા; રાહમે થોડી દુરપર જાકર દેખા તો, એક મીર શીકારી ખાસે બાઝકો લીએ હુએ, ચલા આતા હુએ ઉસે દેખકર જહું જહલાકે બહોત ખફગીસે કહા કે, ઇસ ખાસે બાઝકો તુને શીકારકે વકત હઝીર ન કીયા; ઉસ તાલાબમેં એક મુરગાબી હએ ઉસ બાઝકો લેબકર શીકારકર કરલા, નહીંતો ખુબ સઝા પાવેગા વોહ પાદશાહકે હુકમકે મવાશીક ઉસી તાલાબપર આયા. મુરગાબીને જો દેખા કે પાદશાહ ગયા સો તાલાબમેંસે નીકલકર શહેરકે તરફ રવાના હુઈ; ઓર ઉસ મીર શીકારીને કે મુતઝીર બએઠાથા; બાઝકો ઉસકે પીછે છોડા ! મુરગાબી હરચંદ ભાગી, લેકીન બાઝને જહુપટકે ચુંગલમેં પકડલીયા. બારે કુછ દીનો જો ઝીંદગી બાકીથી બાઝકે ચુંગલસે છુટકર ઉસી તાલાબમેં ગોતા મારા, ઓર ફેર બાઝકે હાથ નલગી. જબ મીર શીકાર પીથેમાન હોકર ચલા, તબ વોહ મુરગાબી યાને

મલીક મોહમ્મદ તાલાબસે નીકલકર દાનીશમંદકે મહેલમેં જાકે કયા દેખતા હયે શીકાર ખાઝ બહોત શીકાર લાયે હયે, ઝોર સુરગાબી જો ખાઝકે યુંગલસે છુટગઈથી ઉસકા અફસોસ કરતે હયે, મલીક મોહમ્મદને અપની સબ હકીકત અપને કાનોસે સુની, ઝોર ખુદાકા શુકર કીયા. ફેર જીવ તીવ લહુસે ભરા હુવા અપને ચચાકી ગાદમેં જા બચેઠા. મજલીસકે લોગ દેખકર હચેરાન હયે કે અચેસા જાનવર આદમીઓંકી સોહબતમેં કયું કર આયા ! દાનીશમંદને જખમી બદન, ઝોર પર તુટે દેખકર અકલસે માલુમ કીયા કે મલીકમોહમ્મદ હયે. પા-દશાહકે ખાઝને ઇસકો પકડાયા ફેર આવાઝ કરી કે મલીક મોહમ્મદ તુહીયા ? ઉસને પરોંકે ઇશારેસે કહા કે હાં. ઉસકે ચચાને જહીડકર કહા અચે બદબખત મંચે જો કહેતાયા કે ઉસ તરફ કબી મત બાઈઓ તુને મેરા કહા ન માના, અબ અગર કસમ ખાવે કે ફેર કબી વહાં ન જાઉંગા તબ મંચે તેરા કલાજ કડું ઊંસને દેખા કે બગચેર કસમ ખાચે સુરત અછી હોનેકી સુમકીન નહી, ઉસકે ખાતીર સર હીલાયા ઉસને દેખા કે કસમ ખાતા હયે સો દાનીશમંદને મા-બુનકા ડગળા મંગવાકર થોડી માબુન ખીલાલી; ખુદાકી કુદરતે કામેલાસે માબુન ખાતેહી પ્રીલફઝોર આદમી હોગયા ! દાનીશમંદને કપડે મંગવાકે પહેનવાચે ઝોર બહોત નસીહત કરકે કહા અબ મેરે પાસ માબુન નહીં હયે અગર અ-બકે વહાં જાયેગા તો ફેર મુજહસે અચે હોનેકી ઉમ્મેદ મત રખીયો.

ફેર મલીકમોહમ્મદ વહાંસે રૂબસત હોકર અપને ઘર આયા, નવકરોં ઝોર ચાંકરોંને દુરસે દેખા ઝોર ઇસ્તકબાલ કરકે લે ગયે ઝોર નસીહત કરકે કહા અચે ખુદાવંદ આપકે મીઝાજ સુખારકમેં યેહ કયા સવદા હુવા હયે એક દીન ઉસમેં જા જાતા રહેગા ઝોર તુમ્હારે ચચાને કસમ ખાઈ હયે કે અબકી દક્ષ મેરા ભતીજા મરજાયે પર મંચે ઝીનહાર અછા ન કહેંગા, ઉસને કહા. મચેં ઉનેલી કસમ ખાઈ ઝોર તોખા કરી હયે કે અબ હરગીઝ ન જાઉંગા. યેહ કહેકર જનાના મહેલમેં દાખીલ હુવા ઝોર જો કુછ હાઝીરયા સો ખાકર આરામ કીયા, ઉસ તરેહ ચંદરોઝ અપને ઘર અચેશો અશરતમેં રહા હર રોઝ અપને ચચાકે પાસ આયા જાયા કરતાયા. એકરોઝ આધી રાતકે વક્ત મહેલમેં બચેઠાયા કે એકાએક આસમાનકે તરફ શુલ હુવા યેહ સર ઉઠાકર દેખતા કયા હયે કે ગેતી અફરોઝ સોનેકે તખતપર બચેઠી હુઈ હાઝરોં પરીઓકી લીઈ હુઈ હવાપર ચલી જતી હયે મલીકમોહમ્મદ અપની માશુકો દેખકર બેતાબ હોગયા ઝોર કહાં મચેં અજબ અહમક હું અચેસી મજલીસ છોડકર વહાં બચેઠા રહું. ફેર ઉમ્મી વક્ત ઘરસે બાહીર નીકલા ઝોર નવકરોંસે ચચાકે મકાનકા બહાના કરકે કોહીસ-તાનકે તરફ રવાના હુવા, ઝોર મહેલકે દરવાઝેપર પહોંચકર અવાઝ કરી સો પરી-ઓંને દરવાઝા ખોલલીયા. અંદર જાકે દેખા કે એક નાઝની સુરખ પોશાક પહેરની હુઈ અજબ સજ ધજસે બીલ્લોરકે તખતપર બચેઠી હયે સો મલીકમોહમ્મદકો દેખ-

કર બોલી કે આઓ આઓ અછે વક્ત આઓ કે, ઇસ વક્ત તુમહારી યાદમેથી ફેર અપને પાસ ખીઠાકર તમામ હકીકત પુછી ? તો મલીક મોહમ્મદને એક આહ દીલસે ખીચકર ચેક બચેત પડી.

દખ તેરી દોસ્તીમે મુજહુકો કયા સવદા હુવા,  
એને તો હુરમત ગઇ, ઓર દુસરા રસવા હુવા.

ગેતીઅફરેઝકો ચેહ ખાત બહોત ખુશ આઈ, ઓર મલીક મોહમ્મદકે ગલેમે અપને હાથ ડાલકર દેરતક ઇખલાસકી ખાતે કરતી રહી, ઓર મુંહ ચુમનેકી પરવાનગી દી. મલીકમોહમ્મદ ઇસ ખાતસે બહોત ખુશ હુવા, ફેર એક બારગી આસમાનકે તરફસે શોરકી આવાજ આઈ. ઇતિનેમે હરકારેને ખબર દી કે, શીલસુફ વઝીર તુમહારે બાબ “અશરશાહ” કા આતા હુએ. ઇસી શુદ્તગોમેથે કે, શીલસુફ વઝીર અશરશાહકા આ પહોંચ્યા, ઓર આદાબ બજલાકર અસરશાહકા ખત દીયા, તો ગેતી અફરેઝને ખત પડકર સર નીચા કર દીયા. ફેર શીલસુફ ગેતીઅફરેઝકે તરફ મુતવજહા હોકર બોલા તુમને ચેહ કયા ચાલ ઇખતીયારકી હુએ કે અપને નંગો નામોસપર નીગાહ ન કરકે આદમઝાદસે દોસ્તી પચેદા કી હુએ, પરીકો આદમીકી સોખતસે કયા કામ ? ઇસતરેહ તુમહારે માખાપ તુમએ યત આઝુરદા હુએ તુમ હે લાઝમ હુએ કે ચેહ ચાલ છોડ દો ઓર અપને ઘર ચલો કે, માં બાપ ભાઇ વગએરા તુમાહારે કબીલેકે લોગ તમામ દેખનેકો તરસતે હુએ, ગેતી અફરેઝને બડી દેરકે બાદ સર ઉઠાકર શીલસુફકે તરફ મુખાતબ હોકર બોલી કે તેરી નમીહત સબ સચ હુએ લેકીન ઉસ આદમઝાદને મેરે વાસતે અએસી અએસી મુસીબતે ઉઠાઇ હુએ કહા નહી જાતા, બલકે કઇ બાર મએને ઉસે જાનવર કર ડાલા, તો તમામ આલમમે ફજીહત ઓર હુવા તોભી મેરી દોસ્તી ન છોડી, અબ મએ ઉસકી મુરવ્વતકી એહસાનમંદ હું અગર વોહ મુજહે કીસીકે બખશદે તોભી હરગીઝ ઇનકાર ન કરું એહ ખાત કહેકે એકબારગી મલીકમોહમ્મદકે ગલેમે અપને હાથ ડાલકર દેરતક ઉસકા મુંહ ચુમા કીયા ઓર કહા, અએ વઝીર અગર એક માંખાપ કયા અગર સારા જહાંન મુજહસે આઝુરદા હોવે તોભી ઇસ આદમીકી સોખત. ઓર દોસ્તીસે હરગીઝ ન પ્રીંડે’ ઓર આપને કચોલપર કાયમ રહું !

બચેત.

છઉં મરૂં રહું અપનેહી કચોલપર કાયમ,

પ્રીંડે ન ઇસ્સે અગર મુજહસે સબ જહાં પ્રીરબએ.

બલકે મએ અબ માંખાપસે બેઝાર હું ઓર ઉનસે કુછ મતલબ નહીં રખતીહું; કહો કે, વોહભી મેરી મોહબ્બત અપને દીલસે દુર કરે’ ! વઝીર ચેહ જવાબ સવાલ મુનકર, ઓર અહેવાલ દેખકર બહોત ઠંગ હોગયા, ઓર કહા, લાનત

ખુદાકી હુમપર જો કબી તેરા નામ લેવેં યા મુંહ દેખેં. ગેતીઅફરોઝને કહા કે, ચેહ બાત તુ મેરે માં બાપસે કહેના કે, મએંલી તુમહારે મુંહ દેખનેકી રવદાર નહીં અબ તુ ફેર આવેગા તો સઝા પાવેગા, વઝીર વહાંસે ઉઠકર મઆ લશકર અપને મુદકકો રવાના હુવા, ઔર અસરશાહકે પાસ પહોંચકર ગેતીઅફરોઝકા અહવાલ જો દેખાયા સો કહે દીયા અસરશાહને બેટીકી હકીકત સુનકર, બહોત અફસોસ કીયા. સુન અએ સમનરૂબ, જબ ગેતીઅફરોઝને બાપકે વઝીરકો ઇસતરેહ રૂખસત કીયા, તબ મલીક મોહમદ અપને દીલમેં બહોત ખુશ હુવા, ઔર જાના કે, ગેતીઅફરોઝબી મુજહપર આશક હએ; નહીં તો મેરી ખાતીર બાપકે વઝીરસે અએસી બે મુલાહિજા ન હોતી. ગેતીઅફરોઝને કહા, અએ મલીકમોહમદ, દેખ તેરે વાસ્તે મએંને બાપકે વઝીરકો કીસતરેહ રૂખસત કીયા? ફેર રૂહઅફઝાકો ઈશારા કીયા તો વોહ એક શીશા શરાબઝા કે છસકે પીતેહી આદમી બેહોશ હોજાવે લેવાઇ. વોહ દોનાંને પીકર દરતક મોહબબત, ઔર ઈબલાસકી બાતેં કરતેં રહે; ફેર ઉસી હએઝપર પલંગપર લેટ ગએ.

ગેતીઅફરોઝને કહા; અએ મલીક મોહમદ ખબરદાર ઇસ બાતપર મગરૂર ન હોના કે મએંને પ્રીલસુફકો ઇસતરેહ દુર કરદીયા; ઔર ફેર કુછ હરકત નામુનાસીબ કરે. ઉસને કહા, અએ મહબુબ, અબ તુને મુહકે બોસે લેનેકી પરવાનગી દી હએ, મએં ઇસસે ઝીયાદા કુછ ગુસ્તાખી ન કરૂંગા, લેકીન આશકો સખર, ઔર કશર કહાં? જબ ગેતીઅફરોઝ સોઈ તબ ઉસને ઉઠકર દેખા કે, ઇસ શમારૂકા ચેહરા પસીનેમે તરબતર હએ, ઔર અરછી ખુદે સેજપર ટપક રહી હએ. મલીકમોહમદને બેકરાર હોકર ચેહ બએત પડી.

### ખએત,

અરક હએ રૂખપે તેરે યા ગુલાબ ટપકે હએ,

અજબ હએ મુજહકો કે શોલેસે આબ ટપકે હએ.

ફેર ઉસકા મુંહ ચુમ લીયા, ઔર શહવતકે ગલબેસેનેહાયત બેકરાર હોકર ઇઝાર બંદકે પાસ હાથ લે ગયા; સો હાથકે લગાતેહી અએઝાંકે ઉઠી, ઔર તીવડી ચડાકર બોલી. અએ બેહયા હરચંદ સમજહાયા ઔર મનાયા પરંતુ અપની શરાતસે બાઝ ન આયા અબ ફેર કીસી ઔર બલામેં ગીરફતાર હુવા આહતા હએ. મલીકમોહમદ ઉસસે શરમીદા હોકર ફેર પલંગપર લેટ ગયા મુજહોકે વક્ત જબ ચાંદ છુપા ઔર સુરજકી કીરન દીખાઈદી તબ ગેતીઅફરોઝ પલંગપરસે ઉઠી ઔર મલીક મોહમદકો સાથ લેકર બાગકી સએરકો આઈ, ઔર ચમનકે તબતોંપર, ટહેલના શરૂ કીયા ફેર સવારીકે વાસતે તબત મંગવાયા ઔર દોનાં આશકો માશુક ઉસપર બએઝકર શીકારકે વાસતે જંગલકે તરફ મુતવજહા હએ, ઔર વહાં પહોંચકર પહેલે શેર ચીતે ઔર હરનકા શીકાર કરકે ફેર કબુતર

તીતર વગએરા પરીદોષ શીકાર કીયા વહાંસે થોડી દુરપર પાદશાહકા એક પાકીઆ બાગથા વહાં બતકર કબાબ એર શરાબ તથયાર કીએ એર ખા પીકર નાચ દેખનેમે' મશગુલ હુઈ બે જળ રાત હુઈ તો સારે બાગમે' રોશની કરવાઈ, એર બબબ સુથરે ફરશેકુરશ બીછવાએ. શામસે સુબહોતક રાગ રંગ, એર નાચ કે સીવાએ. એર કુછ નથી. દો ઘડીકે બાદ વહાંસે ઉઠકર અપને મહેલમે દાખીલ હુએ. બાગકે માલી, એર ચવકીદારોને અએસા તમાશા દેખા કે કબી ન દેખાયા સો ફરખુંદાશાહસે રાતકો સબ માજન એર મલીકમોહમદકા ઉસ મજલીસે પરીઓમે' દાખીલ હોનેકા મુફરસીલ બયાન કીયા.

યેહ સુનતેહી ફરખુંદશાહકો ગેતીઅફરોઝકે દેખનેકા શઓક હુવા, એર ઉસી વખત દાનીશમંદ વઝીરકો બુલવાકે પુછા કે, મલીકમોહમદ કહાં હુએ ? ઉસને અરઝ કીયા કે, ઇન દીનોંમે' વોહ કમબખત ગેતીઅફરોઝપર ફરેફતા હુએ, એર દોબારા બનવર હોકર ચહાં આયાથા, તો ઈસ બંદએ દરગાહને એક માબુનસે આદમી બનાકર હરચંદ સમજહાયા, એર વહાં જાનેકા મના કીયા એર નસીહત કીયા, એર કહા કે ઉસ બેદુદા કામસે બાઝ ચા, પર ઉસકી રીફાકતસે બાઝ નહી આતા, લાચાર હોકર ઉસકી ઉલફત મંએને છોડદી; વહાહો આલમ અબ કીસ હાલમે' હુએ. પાદશાહને ફરમાયા. અગર ફેર કબી આવે તો હમારી મુલાએમતકે વાસતે લાના, ઉસસે કુછ કામ હુએ.

અલગરઝ એકરોઝ ગેતીઅફરોઝ જવાહરખાનેકી મવબુદાતમે'થી. મલીક-મોહમદસે પુછા કે, તેરે પાસબી કુજ જવાહરરાતસે હુએ ? ઉસને કહા, મેરે ચહાં દો લાલ શબ ચીરાગ અએસે હુએ' કે રાતકો અઘેરમે' રખદીછુએ તો સારે મકાનમે' રોશની હોજાવે, એર જો કોઈ દુરસે અમકાહટપર નજર કરે તો બેશુબા યેહ જાને કે, ચીરાગ રોશન હુએ નાજનીન ઉન્કી બોલી કે કલ ઉન દોનો લાલોકો ચહાં મંગવાના કે મયે'લી દેખુંગી રાતકો બદસ્તુર દોનોને ઉસી સહેનખાનેમે' હુઓઝકે કીનારેપર આરામ કીયા. ફજરકે વક્ત જબ માહતાબ છુપા એર આફતાબકી કીરન દીખાઈલી મલીકમોહમદને અપની માથુકાસે રૂખસત હોકે વોહ દો લાલ શબચીરાગ લેનેકે વાસતે ઘર આયા. તો નવકર ચાકર વગએરા દાનીસ્તા લોગ મુહતસે ઇતેઝારથે, ઉનહોંને અપને ખાવીંદકો દુરસે ઘોડેપર સવાર દેખકર બહોત ખુશીસે ઇસતકબાલ કરકે લે ગએ. મલીકમોહમદ સજકા સલામ એર મુજરા લેકે મહેલમે' દાખીલ હુવા, એર ખાના ખાકર એક સાઅત પલંગપર લેટા કે, ઇતનેમે' દાનીશમંદ વઝીર મલીકમોહમદકે આનેકી ખબર સુનકર, પાદશાહકે હુકમકે મવાપ્રીક આપ બુલાનેકે વાસ્તે આયા. મલીકમોહમદ પ્રીલફ્તએર અપને અચાંકે સાથ હઝરત જહાંપનાહકે હઝુરમે' જાકર તસલીમાત બજાલાયા પાદશાહને

ફરમાયા, અયે મલીકમોહમદ, અગર ગેતીઅફરોજ કીચી તરફશે હમારી દાવત કબુલ કરે તો તેરે ખાયસ હમલી ઇસકા જમાલ દેખને પાવે. મલીકમોહમદ સોચ સોચકર બોલા, અગર હઝરતકી મરજી હયે તો જીસતરેહ હોસકેગા. ઉસે આપકી દાવતમે લાઉંગા.

ફેર પાદશાહને ફરમાયા, શાહપરીકો હમારે તરફસે બહોત દોઆકે બાદ, કહેના, કે અગર એકરોજ હમારી દાવત કબુલ કરે કે નેહાયત મેહરબાની હયે. અલગરજ મલીકમોહમદ રૂબસત હોકર અપને ઘર આયા, ઓર વોહ દોનો લાલ શબનીરાગ લેખકે ગેતીઅફરોજકો દીયે. ઉસને પસંદ કરકે અપને જવાહેરખાનેમે દાખીલ કીયે, ઓર દાવતકા પચેગામ સુનકે બોલી, અગર પાદશાહ પહેલે મેરી જ્યાફત કબુલ કરે તો, બાદ મચેલી ઉસકી દાવતસે ઇનકાર નકરે; નહીં તો સુજહે આદમીઓકી બાદશાહકી દાવતસે કયા કામ હયે. તખ મલીકમોહમદને ગેતીઅફરોજકા ઇરિશાદ કરના પાદશાહકી ખીદમતમે પહોંચાયા ? તખ ફરખુંદાશાહ બહોત ખુશ હોકર ઉગ્રકી જીયાફત કબુલકી મલીકમોહમદને વહાંસે પ્રીરકર પાદશાહકી દાવત કબુલ કરનેમે નાજનીકો ખબર દી, તો શાહપરીને ઉગ્રી વકત અપને સખ અહેલેકારોંકો ખુલાકર જીયાફતકી તઈયારીકા હુકમ દીયા, ઓર બખરસ્કીકો ખુલાકર અપના રૂબ ફરમાયા કે તરેહબતરેહકે ખાને ઓર કીસમકે કીસમકે પાકીઝાલવાઝીમે પાદશાહકે તમામ લશકરકે વાસ્તે ખુબ, ઓર લતીફ જલદી તૈયાર કરે. ઓર હરએક અહેલેખીદમતકો ઇન્જાતકી કે ઇસાકે મવાપ્રીક સખ જીનસકી તૈયારી કરે; સો ઉસકે ઇરિશાદકે સુતાખીક હરએક શખસ અપને કામમે મશગુલ હુવા ઓર ગેતીઅફરોજને અપને બાપ ઓર બાઈકે નામ ઇસ મજસુનકા ખત લીખા ઓર કાસીદકે હાથ રવાના કીયા, કે ઇનદીનોમે આપકી ખીદમતમે પહોંચનેકા ઇરાદા હયે, અગર કીચીકો મેરે લેનેકે વાસ્તે લેજે તો મચેં યહાંસે ઉસ તરફકો રવાનાહું, ઓર અખ ફરખુંદાશાહકે ઇસ મુલકકા પાદશાહ હયે સુજહે કહેલા લેખ હયે, કે મેરે દીલમે એક વકત તુમહારે મેહેમાન હોનેકી આરજું હયે તો મચેને ઇસકી જીયાફતકી તૈયારી કરી હયે, ઉમ્મેદવાર હું કે મેહુરઅંગેજ ઓર શેરઅંગેજકો કઈ ખીદમતગાર સમેત યહાં લેજ દીજીએ કે ફરખુંદાશાહકી જીયાફતસે ફરાગત હોકર ફેર આપકી ખીદમતમે હાઝીર હુગી. જખ ગેતીઅફરોજકા કાસીદ અસરશાહકે પાસ ખત લેગયા; ઉસને ખત પઢકર નેહાયત ખફીસે ફાડ ઢાલા, ઓર કહા, મંચે ઉસ બેહયાકે પાસ અપના એક કુત્તાલી ન લેજુંગા ખીદમતગાર વગરોરાકે લેજનેકા કયા ઝીકર હયે ! ગેતીઅફરોજકા કાસીદ પાદશાહકે ગુસ્સે હોનેસે નેહાયત પરેશાન હુવા ઓર નાઉમેદ હોકે આહા કે પીછે પ્રીરે. ગેતીઅફરોજકે બાઈને પાદશાહકી ખીદમતમે તસલીમાત બબ લાકર અરજ કીયા કે ગેતીઅફરોજ હરથંદ નાલાયક ઓર સરા-



સર તકસીરવાર હુએ લેકીન ખુરદોસે ખતા ઓર ખુઝગંગોસે આતા સમજકર આપકી ખીદમતમે ખખશીશકી ઉમેદવાર હુયે. ફરખુંદાશાહને આપકા નામ સુનકે ઉસકે ઘર ઝીયાફત ખાનેકી ખ્વાહશકી હુએ. અગર મેહરઅંગેઝ ઓર શોરઅંગેઝ વગઅેરાકો ગેતીઅફરોઝકે ખુલાનેકે મવાપ્રીક ન લેજેંગે વા અપકા હલકાપન હોગા.

અસરશાહને અપને દીલમે સોંચા કે, યેહ ખાત સચ હુએ; સો ખેટકે કહેનેસે શોરઅંગેઝ વ મેહરઅંગેઝકા અછા અછા લીખાસ, ઓર તોહફા તોહફા જવાહેર જડાવ ગહેના એવર પહેનાકર કઈ ખીદમતગરોં સમેત ગેતીઅફરોઝકે કાસીદકે સાથ રવાના કીયા, ઓર કહા કે; યેહખી મએને ઉસી ખદખખતકા ખખશી, ફેર મેરે પાસ ન લેજે. વોહ આદાખ ખબલાકર ઉન હુરોફો સાત લેકર ગેતીઅફરોઝકે પાસ આયા. ઓર વહાંકી તમામ હકીકત મુફ્તઝીલ અહેર કી. ગેતીઅફરોઝ ઉનકે આનેસે નેહાયત ખુશ હુઈ ઓર મલીકમોહમદકો કહા; જાકે ફરખુંદાશાહસે કહે કે, આજકે તીસરે રોઝ અપને સખ અમીરોં, ઓર વ-ઝીરોં, ઓર તમામ લશકર સમેત મેરે ગરીબ ખાનેપર કદમ રંગ કીજીએ. મલીકમોહમદ અપની માશુકાકી ઈબ્બજતસે શીલફઝોર ફરખુંદાશાહકે હુઝુરમે જાકે આદાખ ખબલાયા. પાદશાહ ઉસકે આનેકા મુંતઝીરથા, ખોલા અએ મલી-કમોસમદ કયા ખખર હુએ! નાઝનીને જો પએગામ કહાથા સો ઉસને સારે સખ ખયાન કીયા. તખ પાદશાહ મુસ્કરાકર ખોલા કે ઉસને લશકરકી ઝીયાફતકી તકલીફ કીસવાસ્તે કી! મલીક મોહમદને ઈસ ખાતકે દર જવાખ અરઝ કીયા કે, વોહ ખુદખદવલતકા તશરીફ લાના અપની સઆદત બાનતી હુએ, તકલીફકા કયા ઝીકર હુએ, લેકીન ઈતિના કેસ દીયા હુએ કે, કો-હીસતાનપર હુઝુર કે હમરાહ દાનીશમંદ વઝીરકે સીવા ઓર કોઈ ન આવે કે પરીઝાદોંકા આદમીઓંકી સોહખતસે કમાલ નફરત હુએ, તમામ લશકરકે લોગ પહાડકે નીચે ખેમે ખડે કરકે ઉતરે. પાદશાહને સખ ખાતે કખુલ કી, ઓર મલીકમોહમદકા એહસાનમંદ હુવા, દીલમે કહેતાથા કે યેહ દો રોઝ જલદ શુઝર જાએ કે ઉસ નાઝનીનકા દીદાર મયસ્સર હોવે.

ગરઝ જખ વોહ વાદેકા રોઝ આયા, તખ મલીકમોહમદને અપને દીલમે કહા કે પહેલે મએ આપ જાકે દેખું કે ગેતીઅફરોઝને કુછ ઝીયાફતકી તઈયારી કરી હુએ થા નહીં, સો ઉસીવકત સવાર હુવા ઓર ગેતીઅફરોઝકે દરવાઝેપર પહોંચકર આવાજ કરી, તો પરીઓને ફૂઓરન દરવાઝા ખોલ દીયા. અંદર જાકે જો દેખા તો, તમામ બાગકી દીવારે, સોને, ઓર જવાહેરસે ભરપુર હુએ, ઓર છતોંપર મીનાકારીકા કામ અએસા હુવા હુએ, કે વાહજવાહ! ઓર તમામ સેહનમે એક લખત તમામીકા ફરશ ખીછા હુએ, ઓર વોહ નાઝનીન એક સોનેકી ફુરસીપર પાદશાહના લીખાસ પહેની હુઈ ઈસ સજસે બએડી હુએ કે,

અસકીં તારીફકા ઝખાનસે ઝખાન ન હોસકે. મલીકમોહમદને નેહાયત બેકરાસે  
યેહ બચેત પડી.

બચેત.

ઢાઈ માનીકે સદ્દહો ઢાઈ બેહગાદે સદ્દે,  
બનાઈ અસને યેહ સુરત મચેં ઉસ ઉસતાદે સદ્દે.

ગેતીઅફરોઝને મુસ્કરાકર કહા, આઘો અમી મચેં તુમહારી યાદમેંથી,  
ઐયર તુમનેલી મુઝહે કીસીવક્ત યાદ કીયાથા મલીકમોહમદને ઉસ ખાતકે દર  
જવાબ યેહ બચેત પડી.

બચેત.

શબદા નીંદ આઈ ન તુઝહબીન દીલને રૂખ દેતા રહા,  
શામસે મચેં સુબહો દમનક કરવટે લેતા રતા ! !

ગેતીઅફરોઝ યેહ ખાત સુનકર બહોત ખુશ હુઈ, ઐયર એક એક બામ  
શરાબકા દોનાને પીકર દોતીન ઘડીતક આપસમે ઈખતીલાતકી ખાતોમેં મશ-  
ગુલ રહે. ફેર ગેતીઅફરોઝને કહા, અચે યાર, શીતાબી બકર ફરખુંદશાહકો કહે  
કે આજ અપને કદમસે ગરીબખાનેકો રોનક બખશો. મલીકમોહમદ વહાંસે  
રવાના હુવા, ઐયર પાદશાહકે હુઝુરમેં પહોંચકર આદાબ વ કોરનશકે બાદ.  
ગેતીઅફરોઝકા પચેગામ ઝાહેર કીયા. પાદશાહને ઉસી વક્ત લશકરી તઈયારીકો  
હુકમ દીયા. નકીબોને તમામ લશકરમે બખર કરી તો એકદમમેં સારા લશકર  
જમા હુવા, ઐયર કુચકા નકકારા હુવા ફરખુંદશાહને અપની સવારીકે વાસ્તે  
ઘોડા મંગવાયા.

મસનવી.

બયાં મચેં કહેં ઉસકી તારીફ કયા, કે જલ્દીકો અસકે ન પહોંચે સબ;  
હવાસેલી ઝયાદા હુવા વોહા શીતાબ, હુવા અસ ઘડી શાહ પા દર રીકાબ.  
સવારીકા ગર વસ્ક કીજે બયાં, તો ફટતી હચે લીખતે કલમકી ઝયા;  
ગરજ ફઝોજકાથા ઝેબસ ઈઝદેહામ, ચલા શાહ જબ લેકે લશકર તમામ.  
અપો રાસ્ત ખાસે સવારોં કે થે, બે ગોલોંપે ગોલ ઐયર પરોંપર પરે;  
તો હરવક્ત સાચત બસાચત પુકાર, નકીબ ઉનસે કહેતેથે યું બારબાર.  
પરેસે ન વોઠે નીકાલે ચલો, જવાનો કદમકો સંભાલે ચલો;  
ન. આગે ન પીછે ન બેશો ન કમ, બરાબર બરાબર કદમ બા કદમ.

અલકીસ્સા જબ લશકર કોહીસ્તાનકે નઝદીક પહોંચ્યા. પાદશાહને સબ લ-  
શકરીઓંકો હુકમ દીયા કે પહાડોંકે આસપાસ ખેમે ખડે કરકે ઉતરે, ઐયર આપ  
દાનીશમંદ વઝીરકો સાથ લેકર મલીકમોહમદકે હુમરાહ કોહીસ્તાનકે ઉપર રવાના  
હુવા, ગેતીઅફરોઝકે દરવાઝેપર પહોંચકર મલીકમોહમદને આવાઝ કરી, તો ના-  
ઝનીંને ફહઅફઝાકો હુકમ દીયા કે, તુ બકર દરવાઝ ખોલ દે. તો શાહપરી કે હુક-  
મકે બરાબર ફહઅફઝાને દરવાઝા ખોલા, ઐયર જહુઝર પાદશાહકો સલામ કીયા.

ફરખંદાશાહ ઉસકા જમાલ દેખકર આશક હો ગયા ચોર મલીકમોહમદને તરફ નીગાહ કરકે ખોલા કે, ગેતીઅફરોઝ ઈન્દીકા નામ હયે ? ઉસમે જવાબ દીયા કે, ચેહં ગેતીઅફરોઝકી અદના લચ્છોંડી હયે, “રૂહઅફઝા” નામ હયે, હમેશા ઉસકી સાકીપરીમે રહેતી હયે, પાદશાહને અપને દીલમે કહા કે, છસકી લચ્છોંડીકા ચેહં હુસ્નો જમાલ હયે, ખુદા જાને વોહ ખુદ કયેચી હોગી ! ચોર રૂહઅફઝાકે મુંહકે આગે નેહાયત હચેરતસે માની દે સુરત નકશે દીવારકે ઉસી જગા શશદર ખડા રહા. ખડી દેરકે બાદ જળ મલીકમોહમદને અરજ કીયા કે, હઝરત અંદર ચલકે ચમનકી શચેર કીછયે, ચોર બાગકા તમાસા દેખીચે તબ એક આહ પુર દરદ છગરસે ખીચકર ચેહં જવાબ દીયા,

### શેઅર.

મયે મહવે તમાશાચે રૂપે ચાર ખડાહું,

હચેરત અહહ બુવ સુરતે દીવાર ખડાહું.

ફેર રૂહઅફઝામે રસુઝકી ખાતે કરતે હયે અંદર જાકે જો દેખા તો, અજબ નાદર બાગ હયે કે, છસકી રોનફા બાદશાહ બેહીસ્તબી ન પહોંચ શકે, ચોર તમામ સહેનમે એક રૂબત મખમલકા ઝરખકતી ફરશ, ચોર ચારોં તરફ સોનેકી દીવારોંપર મોતી, ચોર લાલ, ચોર ચાકુત. ચોર ઝમરરૂદ, વગચેશ જવાહરતકી અચેચી અચેચી તસવીરે બનાઈ હયે છસકી નકલ લીખનેમે નકકાશેચીકા ચચેન જાવે. ચોર બલકે માની ચોર બહેબાદ હા હા ખાવે, ચોર બાગકે ચારો કોનોમે બીલ્લોરકે તખ્તોંપર લાલ, ચોર ઝમરરૂદકી સુરાહીયાં રંગબેરંગી શરાબોસે ભરી, કતાર બકતાર રખખી હયે, ચોર ઉનકે પાસ સોનેકે ચવકીયાંપર ચાકુતકે પીઆલો, ચોર આબ ખારોંકી અજબ બહા હયે ગરજ કે કદમ કદમપર તમામ બાગ અચેસા આરાસ્તાથાકે, હુરાં બેહીશની ઉસકે દેખનેકી આરજુ કરતે હયે ચોર પરીયાં ઉંઘા લીબાસ પહેને હયે અચેચી સઝબજસે જાબજા ખડી હયે કે દેખનેસે તચ્ચલુક હયે ફેર બાદશાહ વહાંકી સચેરસે ફારીંગ હોકે શુલાબકે હચોઝકે તરફ મુતવજજા હુવા.

### ખયેત.

ચમનમે જાકે જો ઉસને દેખા, હરએક ખુલખુલ ચહેકે રહાથા

કદમ કદમપર તમામ શુલશન, શુલોંકી ખોસે મહેકે રહાથા.

વહાં એક સંદલકે અંગલેમે ચાકુતો ઝમરરૂદકે તખ્તપર ગેતીઅફરોઝ અખની સજ બનાચે હુઈ અચેચી ધજસે બચેડીથી કે, આશક દેખતેહી છદે. સોસરવે કદ ઉઠકે પાદશાહકી તાઝીમકી. પાદશાહને ઉસકા જમાલ દેખકર ચાહા કે, બેખુદ હોકે ઝમીપર ગીરે, લેકીન દાનીશમંદકે આશરેસે આપદા થાંબ રખા. ફેર નાઝનીબી તખ્તસે ઉતરકર સચેર કરનેમે ઉનકે સાત હુઉ સચેર કરતે

કરતે એક મકાનમેં પહોંચે. એક લખત બીલોરકાં ફરશયા, વહાં બકે જો દેખા તો, એક જવાહરકા બડા ચખુતરા હયે, ઐર ઉસકે ઉપર અએસા ઉમદા ફરશ હયે કે, પાદશાહને કહી ન દેખાયા ! બકર ઉસ ચખુતરેપર બએઠે. ચખુતરેકે ગીરદોપેશ હયોઝ ગુલાબસે લખરેઝયે, ઐર જવાહરકી મુરગાબીઆં વગએરાં બનવર ઇસ હીકમતસે બનાકર છોડ દીથી કે, ડુબતી નથી ઐર હવાકે ઐરસે હરતરફ ફીરતીથી. પાદશાહને દાનીશમંદકે તરફ દેખકર કહાકે, મએને અપની તમામ ઉમરમેં અએસા મકાન ઐર અએચી ચીઝે નાદાર નહીં દેખી. શાયદ તુમને કહીં દેખી ઉસને અરઝ કી કે, યેહ તોહફે પરીઆં સીવાએ ગએરોકો મયસ્સર નહીં. ગેતીઅફરોઝને ઇશારા કીયા તો લએંડીઆં ફીલકુએર શરાબકી મુરાહીયાં કે જસકે પીતેહી બેખુદ હોબવે, લેઆઈ શાહપરીને રૂહઅફઝાકો હુકમ દીયા કે, તુ પાદશાહકીસાકી હો, ઐર બએકઅંગેઝ વઝીરકી. રૂહઅફઝાને પએહમ દો તીન ખ્યાલે પાદશાહકો પીલાઈ. દાનીશમંદને હરગીઝ ન પીયા. પાદશાહને દાનીશમંદકે તરફ દેખકર કહા કે દાનીશમંદ મેરે અદબસે શરાબ નહીં પીતા કે યેહ ઉઝરકા મકાન નહી.

### અએત,

નહી હયે ઉઝરકી જગા જો તુમને ઉઝર કીએ,  
યેહ બઝમ વોહ હયે કે સુફી હોતો શરાબ પીએ.

ઉસને કહા કે, જબસે મંએ બડા હુવાહું. તબસે શરાબ પીના છોડ દીયા હું, પાદશાહને અપને હાથમેં શરાબકા ખ્યાલા લે કે કહા, લે મએં તેરા સાકી હું ઉસને દેખા કે પાદશાહકી નેહાયત મેહરબાની હયે, અગર અબ શરાબ ન પીયુંગા તો ખુદા બને કયા આફત આ બએગી. ઇતનેમેં ગેતીઅફરોઝ બોલી, અએ દાનીશમંદ ઇસસે ઝીકાદા ઇસરાર મુનાસીબ નહીં, મગર કલામ શેખ-સાદીકા તુજે યાદ નહીં કે, “અઝતબા પાદશાહાં, પુર હઝર બાયદ બુવદ કે, ગાહે બસલામે બરંબદ, વગાહે, બદુશનામે ખીલઅત દેહુંદ.”

દાનીશમંદને લાચાર પાદશાહકે હાથસે શરાબકા ખ્યાલા લેકર પીયા. ફેર ઝોકઅંગેઝને ઐર દો તીત પીયાલે પીલાએ ઇતનેમેં ગેતીઅફરોઝકે હુકમકે મુબાપ્રીક ફવારેં છુટને લગે. દો તીન ઘડી ફવારોંકે તમાશેમેં મશગુલ રહે, ફેર નાખખીને ખાનેકી તયારીકા હુકમ દીયા તો પરીઓને ફીલકુએર ઇસ્તર ખવાન બસીઝ કે મુન્હેરી, ઐર અમરૂહકી રીકાબીયોંમે કીસમ કીસમકે ખાને ઐર નાદર નાદર પુલાવ, ઐર માહીકે કબાબ, ઐર તરેહ તરેહકી પાકીઝા શીરની, ઐર ફએરોઝકી તશલરીઓંમે તરેહ તરેહકે મુરબબે, ઐર તોહફા તોહફા અચાર ઇસ્તરખવાનપર કતાર બકતાર રખે ફરખુંદાશાહ હરલુકમેપર વાહ વાહ કહેતાયા.

ફેર દાનીશમંદકે તરફ મુંઢ કરકર આહિસ્તાસે કહા કે, મએને ઇસ લગતકા ખાના કભી નહીં ખાયા, ઉસને જવાબ દીયા કે, યેહ પરીઓકે સીવાય ઓર કીસીકા મયસ્સર નહીં.

ગરબ, જળ કે શરાબ, ઓર કબાબકે ખાને પીનેસે ફરાગત હુએ તખ પાદશાહને દોઆદી ગેતીઅફરોઝ બોલી; યેહ સખ આપહી કે કદમકી બરકતસે સરંબમ હુવા હુએ, ઓર ઇસ ગરીબખાનેમેં આપ તશરીફ ફરમા હોનેસે અપને કબીલેમેં, બલકે તમામ જહાંમે મેરી ઇજત ઝીયાદા હુઈ ફેર પરીઆં ઝોહરાજબી કે છનકે હુસ્ન કે આગે માહ, ઓર ખુરશીદ શરમીદા હોવે જર-રીન પોશાક પહેને હુએ હાઝીર હુઈ, ઓર નાચ હોના શુરૂ હુવા, ઓર શાહ-પરીકે કારીદોને પાદશાહકે તમામ લશકરકો અછે અછે ખાનેસે કે ઉન્હોને કભી ન ખાએથે સેર કીયા, ઓર સખ ઘોડે હાથી વગએરાકોભી મામુલકે સુવાપ્રીક દાના ઘાંસ પહેંચાયા. કરીબ શામકે દાનીશમંદને પાદશાહસે ખુશીયા અરઝ કીયા કે, અખ ઝીયાદા રહેના સુનાસીબ નહીં, એક સાઅતકે બાદ, ફરખુંદાશાહને ગેતીઆફરોઝસે રૂબસત માંગી. ઉસને કહા કે, અગર આપને ઇતની મેહે-રબાની સુનાકી હુએ તો મેરી ખાતીર ઓરભી આજકી રાત યહાં રવનક બંખ-શીએ, પાદશાહકે દીલમેંભી ચેતી આરઝુથી, સો દાનીશમંદ વઝીરસે ફરમાયા કે શાહપરીકી ખુશી હમેં હર તરેહ મંજુહ હુએ. આજકી રાત યહીં રહેંગે. ઉસને કહા જો મરઝી, ફેર નાચકે તમાશેમેં મશગુલ હુએ. રૂહઅફઝા દમબદમ પચાલએ શરાબ પાદશાહકો દેતીથી, ઓર ઝએકઅંગેઝ દાનીશમંદકો, ગેતીઅ-ફરોઝને કહા કે રૂહઅફઝા સાકી તમામ રાત આપકી ખીદમતમે હાઝીર રહેંગી છસતરેહ મીઝાજ સુબારકમેં આવે ઇસકે સાથ અએશેા અસરત કીછએ પાદશાહ યેહ સુનકે બહોત ખુશ હુવા ફેર રાત ગઈ, નાઝનીને હુકમ દીયા કે, એક ખાસ મકાનમેં પાદશાહકે લીએ પલંગ બીછાયો, ઓર એક જગા અલા-હેદા દાનીશમંદકે વાસ્તે રૂહઅફઝાકો ઇશારા કીયા કે, તુ બકે પાદશાહકી ખીમ-દતમેં રહે, ઓર ઝેકઅંગેઝકો દાનીશમંદ વઝીરકી, ઓર અપને આશક મલી-કમોહમદકો સાથ લેકે ટહેલતે ટહેલતે બાલાખાનેપર ગઈ. વહાં એક અએસા મકાન પાકીઝા જવાહરસે બનાયા કે છસકી તારીફ બયાન ન હો સકે, ઓર ઉસમેં એક નાઝની ચવદા પંદરા બરસકી માર્નીદ ચાંદ ચવદવી રાતકે એકસો-નેકી જઝાવ કુરસીપર ઇસસજબજસે બએઠી હુએ કે છસકે દેખતેહી આદમીકે હોશ પુરા નહોં, ફરખુંદાશાહને ઉસકા હુસેન દેખકે નેહાશત હુએરાનીસે પુછા કે. ઇથ મહબુબકા નામ કયા હુએ ? ગેતીઅફરોઝ બોલી કે, ઇસકા નામ મેહેર-અંગેઝ હુએ. ઓર ઉસકી એક છોટી બહેન હુએ. ઉસકા શેરઅંગેઝ નામ હુએ, સહ દોનોભી પ્રીલહાલ મુલકસે આઈ હુએ પાદશાહને પુછા. શેરઅંગેઝ કહાં

હુએ ? ગેતીઅફરોઝને મહેરઅંગેઝકી તરફ દેખા ઉસને અરજ કીયા કે, અલી દો ઔર ખીદમતગારોંકો સાથ લેકર અમનકે તરફ સઅરકો ગઈ હુએ. ગેતીઅફરોઝને એક પરીઝાહકો ફરમાયા તો વોહ ઉસી વકત-શોરઅંગેઝકો ખુલાલાઈ પાદશાહકી ઉસકે ચેહેરેપર બુહી નીગાહ ગઈ તો, હુબહુ દોનોંકી એકહી સુરત દીખાઈદી, કુછ તક્વત નથા. પાદશાહ કલી ઉસકે તરફ દેખાતાથા, ઔર કલી ઉસકે તરફ ટકટકી લગાએ રહેતાથા.

### ખયેત.

કલી ઉસકી સુરતપે માયેલથા શાહ,

કલી ઉસકે ચેહેરેપે કરતા નીગાહ.

ગેતીઅફરોઝને દેખા કે, ફરખુદશાહ દોનોંકી શીકલપર બહોત ફરેફતા હુએ, મુખાદા મુજહસે ઉનકી ખવાહેશ કરે, ઈસ વાસ્તે વો સઅર કરતે કરતે પાદશાહકો છતપર લેગઈવહાં એક જઠાવ તખત રખાથા, ઔર ઉસકે ઔરો કોનોંપર ઔર મોર મુઝકો અંખરકે ઈસ હીકમતસે બનેથે કે ઉનકી ખુશખોસે તમામ બાગ મોઅત્તરથા ! પાદશાહને પુછા કે, યેહ તખત વહાં અવઢેદા કયુ રખા હુએ ! ગેતીઅફરોઝ બોલી, યેહ તખત મેરી સવારીકા હુએ, અગર ઈસપર સવાર હોકર ચાહું તો મશરીકસે મગરીબ ઔર મગરીબસે મશરીકકો ઉઝ બઢે ! યેહ કહેકે પાદશાહકો સાથ લેકર તખતપર બઢ બઢેઝી; ઔર અપને સાથ દાનીશમંદ, ઔર મલીકમોહમદકોલી ખીઠાયા, ઔર પાદશાહકી ખુશીકે વાસતે મહેરઅંગેઝ. ઔર શોરઅંગેઝકો સાકી કીયા, તો ઉનહોંને બટે એક અંદાઝસે એક એક પયાલા શરાબકા સખકેતઈ દીયા નાઝનીનને ફરમાયા કે, થોડીસી પરીઆં હમરાહીકે વાસ્તે તઈયાર હોં. ઉસીવકત હઝારાં પરીઆં કે હર એક આંદકા ટુકડાથા, હાઝીર હુઈ, ઔર મશલઅચીઓંને મશઅલેં બેશુમાર રોશન કરી, ઔર વખતકે ઉઠાને વાલે ગેતીઅફરોઝકે હુકમસે તખતકો લેકર ઉઠે. મહેરઅંગેઝ ઔર શોરઅંગેઝને શરાબકે પયાલે દેકર સખકેતઈ અએસા મસ્ત કીયાથા કે બેખુદહોકે આપસમે બેલેહાઝ ખાતે કરતેથે.

### અખયાત.

બેખુદીકાથા વહાં બાઝાર ગરમ,

નામકો ધુટે નહીં મીલતીથી શરમ,

ગરમથા મતરબ નવાઈ સાઝમેં,

જલવગર માશુકથે સખ નાઝમે.

ગરમ હરએક જગાકી સઅર કરકે કરીબ આધી રાતકે અપને મહેલમેં દાખીલ હુએ. ગેતીઅફરોઝને ફરખુદા શાહસે કહા કે, આપકો બ સખબ બગ-નેકે તકલીફ હુઈ અબ ખવાબગાહમેં તશરીફ લેબાકર આરામ કીજીએ, પાદ-

શાહને ખવાબગાહમેં જાકર દેખા કે, તમામ મકાન અચસા આશસ્તા કીયા હુએ કે વાહુલ વાહ, ઓર ચારોં તરફસે ખુશખોડી મહેકાર આતી હુએ, ઓર એક ખાસે જડાવકે પલંગપર સેજ બંદ સીએહુએ હુએ; ઓર રૂહઅફઝા માનીંદ આંદ ચવદવીં રાતકે કુલોંકી સેજપર બએડી હુએ ઓર અતરો શુલાબકી ખુશખોસે તમામ બદન મહેક રહા હુએ, સો પાદશાહકી તાઝીમકે વાસતે સરવકહ ઉઠ ખડી હુઈ, પાદશાહ ઉસકા હાથ પકડકે પલંગપર જા બએઠા, ઓર કહા.

ખએત.

અએ પરી નામે ખુદાં તેરી સબવટ ખાશી.

ખાંકી ધજ તીસપે ચેહ અંગીઆકી કસાવટ ખાસી.

ફેર ઉસકે ગલેમેં હાથ ડાલકે લખો દંદહાંકે ખોસે લીએ, ઓર તમામ રાત અએસો અશરતમેં દોનો મશગુલ રહે, ઓર દાનીશમંદ અપની ખવાબગાહમેં જાકર બાવબુદ ઇસ પરી વ ઝઈપ્રી કે ઝએાકઅંગેઝકા સેજ દેખતેહી ગશ ખાકર ગીરપડા. નાઝનીને, ઉસી દમ મુંહપર શુલાબ છીડકકર ઉઠાયા, ઓર પલંગપર બીઠકે દો તીન પચાલે શરાબકે પીલાએ, દાનીશમંદ ઉસકી સોહબતકો હફત અકલીમકી સલતનતસે બેહિતર બનકે તમામ રાત અએશોઅશરતમેં મશગુલ રહા, ઓર મલીકમોહમદને દેખા કે, ચેહ દોનોં અપને અપને માશુકોંકે સાથ અએશો નશાતમેં મશગુલ હુએ તો આપલી ઉસ ઉમેદપર કે શાયદ હકત-આલા મેરેં દરદકા ઇલાજકરે, યાને ઉસ બેરહમ સીતમગારકે દીલમેં રહમ આવે ગેતીઅફરોઝકે પાસ ગયા. ઉસને પલંગપર અપને પાસ બીઠાયા તો મલીકમોહમદને બએઠકે ચેહ બએત પડી.

ખએત.

અપને માશુકોંસે સઅબ અએશોતરબ કરતે હુએં આહ,

મુદદતોંસે અબ તલક હમ દરદ દુખ ભરતે હુએં આહ.

ચેહ બએત સુનકે ગેતીઅફરોઝકે દીલમેં રહમ આયા, ઓર કહા, અએ મલીકમોહમદ ના ઉમેદ મત હો. ખુદાકી દરગાહસે ઉમેદવાર રહો, કે ઉસસે સબ નઝદીક હુએ તેરાબી મતલબ હાસીલ હોગા, પર શીતાબી નકર “ દેર આયદ દુરસ્ત આયદ ” મુબાદા ફેર આજ તુજહસે કુછ હરકત સાદીર હોગી તો, પાદશાહ ઓર દાનીશમંદ અપને ચચાકે રૂબરૂ શરમીંદા હોગા, ઓર મુજહલી શરમીંદા કરેગા, ફેર દોનોં શરાબ પીકે એકહી પલંગપર આરામ ફરમાયા; જબ ગેતીઅફરોઝ સોગઈ, તબ મલીકમોહમદને શાહવતકે ગલબેસે ઉઠકર આહા કે, અપની મુરાદ હાસીલ કરો વોહ ચએાંક ઉડી, ઓર કહેને લગી કે, અએ બેઅકલ યુ હરગીઝ મકસદકો ન પહોંચેગા, ખવાબખવાહ કયું ફસવા હોતા હુએ ? વોહ બીચારા શરમીંદા હોકર ફેર લેટ ગયા; ફેર મુબહો હુઈ. ગેતીઅફરોઝને અપને પલંગપરસે ઉઠકે હુકમ દીયા કે, સબ મકાનોંકે

ફરશ તબદીલ કરકે ખીછાચો હુકમકી દેરથી કે ફરરાશોને ઉસીવકત ફરશ અચોસી જલ્દી ખીછા દીયા કે ગોયા ખીછા હુવાથા; પાદશાહ રાતકી ખુમારીસે અદકસાતા હુવા ઉઠા, ચોર મુંહ હાથ ધોકે ગેતીઅફરોજકે પાસ આયા; ફેર દાનીશમંદબી રાતકી બેદારીસે આંખે મલતા હુવા ઉઠા ચોર પાદશાહકે હુજુરમે હાઝીર હોકે તસલીમાત બબલાયા; રૂહઅફઝા, ચોર એકઅંગેઝબી પોશાકે બદલકે સાકીગીરીમે હાઝીર હુઈ; ચોર એક જામ ખુમાર શકન સંખકે પીલાયા, જબ દાનીશમંદકો પચાલે દેનેકી નવબત પહોંચી તબ ઉસને કહા;

ફઈ.

સાકી મુજહે તુ જામ પચાપચે નહે અબી.

હુક દેખલું કે કયા હચે તમાશા ખુમારકા.

ફેર ફરખુંદાશાહ બહોત શુકરગુઝારી કરકે રૂખસત હુવા, તો વોહ તા-  
ઝીમકે વાસ્તે દરવાઝેતક આઈ. વહાંસે પાદશાહ રૂખસત હોકે હાથીપર સવાર  
હુવા દાનીશમંદ ચોર મલીકમોહમદ ઘોડોપર સવાર હોકે કુચકા નકકારા કરકે  
લશકર સમેત અપને શહીરો દાખીલ હુવા. ફરખુંદાશાહને દવલતખાનેમે પહોંચકર  
તમામ લશકરીઓંકો રૂખસત કીયા, ચોર આપ મહેલમે દાખીલ હુવા. ચોર મલી-  
કમોહમદ અપને ઘર ગયા તો નવકર લોગ ઉસે ઘોડેપર સવાર દેખકે ખુશ હુએ,  
ચોર આપસમે કહા, અલહુમ્દોલીલાહ કે અબકે મરતમે મલીકમોહમદ ખચેરી-  
એતસે ઘર આયા. ચોર મલીકમોહમદ ઘોડેસે ઉતરકર ઘરમે ગયા. રાતકો જો  
બગાથા, બતેહી પલંગપર સોરહા. તીસરે પહેર શીર બેદાર હુવા ચોર કુછ ખાનેકો  
ખાયા, ચોર કપડે બદલે, ચોર અપને ચચાકે સાથ પાદશાહકે દરબારમે ગયા. ફર-  
ખુંદાશાહને મલીકમોહમદકો અપને પાસ ખુલાકે કહા કે, મેરેતઈલી ઝરૂર હચે કે  
ગેતીઅફરોજકો એકદીન અપને ઘર મેહમાન કરે. ઉસને કહા બહોત અછા. ફેર  
મલીકમોહમદકો ફરમાયકે, અગર ગેતીઅફરોજ હમારી દાવતતો કબુલ કરે તો હમ  
ઉરકો દાવદકી તકલીફદે ઉસને કહા, અલબતા આવેગી. ચોર કુછ ઉઝરબી કરેગી,  
તો જીસતરેહ બનેગા ઉસ તરેહ ખવામખવા ઉસકો લાઉંગા. પાદશાહને ઉસીવકત  
ખાનસામાનકો ખુલાકે ફરમાયા કે, ગેતીઅફરોજ, ચોર ઉસકે હમરાહીઓંકો ઝીઆ-  
ફરતકે વાસતે મીરમુતબખકો તાકીદ કરો કે, જીતને કીસમ કીસમકે ખાને, ચોર  
તરેહ તરેહ કે લતીફ કબાખ, ચોર લવાઝેમાત જચેસા જલ્દી તઈયાર કરેગે,  
વચેસાહી ધનઆમે પાદશાહીસે સરફરાજ હોંગે, ચોર ઉસકે મુવાશીફ સબ ચી-  
ઝોંકી તઈયારી કરો. વોહ તસલીમાત કરકે રૂખસત હુવા પાદશાહને મલીકમોહ-  
મદસે ફરમાયા કે તુમ મેરે તરફસે શાહપરીકી બાદ દોઆકે કહેના કે, જો નયામતે  
હકતઆલાને તુમકો બખર્શી હચે વોહ હમકો મયરસર કહાં લેકીન યેહ આરંજુ  
હચે કે, એક વકત મેરે ગરીબ ખાનેકો અપને જમાલસે મુનવર કીજીએ. મલી-



કમોહમદ વહાંસે રૂબસત હોકે ગેતીઅફરોઝકે દરવાઝેપર જાકે પુકારા. અંદરસે આવાજ આઈ, કયોન હયે ? મલીકમોહમદ બોલા, મયે હું ફેર લઓંડીને મલીકમોહમદકા નામ સુનકે દરવાઝા ખોલદીયા, સો અંદર ગયા ગેતીઅફરોઝને અપને પાસ મસનદપર ખીઠાયા, ઓર ફરખુંદાશાહકી હકીકત પુછને લગી મલીકમોહમદને કહા કે, પાદશાહને તુમહારે તઈ ખહોત દોઆકે બાદ કહા હયે કે, અગર એક સાઅત મેરે ગરીબ ખાનેકો અપને જમાલસે રોશન કરો તા, નેહાયત મેહરબાની હોવે. ગેતીઅફરોઝ બોલી અગર ઈસ ખાતમેં તુમહારી ખુશી હયે તો કયા મુઝાયકા હયે, હસવકત કહો, મંએ હાઝીર હું. મલીકમોહમદ બોલા વોહ તુમહારી ઈતેઝારીમેં ચશમ બરાહ હયેં ચેહ ખાત સુનકે ઉસીદમ નાઝનીંને ફરમાયાકે તમામ પરીયાં ઓર પરીઝાદ તઈયાર હોવે ઓર આપ સુનહેરી પોશાક, ઓર ઉમદા ઝેવર સરસેખાંવતક પહેનકે તઈયાર હુઈ, ઓર મેહરઅંગેઝ હુર, ઓર શોરઅંગેઝ ઓર રહઅફઝા ઓર ઝોકઅંગેઝકાલી અછે કપડે ઓર ઝરીયાન પહેનાકર તઈયાર કીયા, ઓર મલેકમોહમદકે તરફ મુતવજહાહોકર પુછા કે, તખતપર સવારહું યા ઘોડે પર ? ઉસને કહા, હસપર તુમહારી મરઝી હોવે. વોહ બોલીક પાદશાહકે દરબારમેં તખતપર સવારહોં કે જાના અદબસે દુર, ઓદ બેવફૂરીસે નઝદીક હયે સો અપની સવારીકે વાસતે એક ઘોડા જદદ હવાસેલી તેઝ તર મંગવાકે સવાર હુઈ, ઓર મેહરઅંગેઝ, ઓર શોરઅંગેઝ, ઓર રહઅફઝા ઓર ઝોકઅંગેઝકા ઘોડોંપર (કે સર તા પા જવાહેરમેં ગરકથે) અપની બરાબર સવાર કીયા ઓર મલેક મહમદ અપને ઘોડે પર સવાર હોકે હમારા હુવા. ઓર કરીબ એક લાખ પરી ઓર પરીઝાદ તરહુ તરેહકે લીબાસસે અપનેતઈ સજે હુયે માર્નીદ સીતારોંકે ઉસમાહકે ગીરદોપેશથે.

ગરઝ બડી ધુમધામસે જબ શહરપનાહકે નઝદીક પહોંચે, તખ મલીકમોહમદને આગે જાગે પાદશાહકો ખબરદી. તો ઉસને આસામાનકે તરફ દેખા તો કુછ શોરો ગુલ માલુમ ન હુવા. ફેર મલીકમોહમદકે તરફ નીગાહ કરકે કહા, અલી શાયદ સવારી દુર હયે ? ઉસને કહા કે, આપકે અદબસે તખતકી સવારી મવકુફ કરકે ઘોડેકી સવારીપર દરવાઝેતક પહોંચી હયે. પાદશાહ ચેહ ખાત સુનકે ગેતીઅફરોઝકી પેશવાઈકે વાસ્તે ખ્યાદા પા દરવાઝેતક આયા, તો નાઝનીં ઘોડે પરસે ઉતરકે મેહરઅંગેઝ શોરઅંગેઝ ઓર રહઅફઝાકો સાથ લેકર પાદશાહકે હમરાહ હુઈ, ઓર ફરખુંદાશાહકે લોગ પરીઓંસે છેડછાડ કરને લગે. શાહપરી દેખકર બડી હોગઈ, ઓર પાદશાહસે મુખાતીબ હોકે કહા કે, આપકેતઈ માલુમ હયે કે પરીઓંકો આદમીઓંકી સોહબતસે નેહાયત પરહેઝ હયે. ઓર યહાં હમારા મહઝ તુમહારી ખાતરદારીસે હુવા હયે, ઓર ચેહ લોગ જો જો પરીઓંસે ગુસ્તાખી કરતે હયે, અગર તુમારે મના કરનેસે બાઝ આવેં તો બેહતર નહીં તો.



એક સાઅતમે સખ હએવાન હોખતે હએ. પાદશાહને બહોત ગુસ્સે હોકર અપને લોગોકો તાકીદ કરદી, ઓર આપ ગેતીઅફરોજકા હાથ પકડકર બાગકે તરફ રવાના હુવા નાઝનીન બાગકી તરફઆરી ઓર ચમનકી તરાવટ દેખકર બહોત ખુશ હુઈ ચમનકે દરમીઆન એક બારાદરી સોને ઓર જવાહરસે આરાસતાથી, ઉસમે મળમલકા ફરશ, ઓર કમખવાબકા છત ઈસ ખુબીસે લગાયા કે, હસપર નઝર ન ઠએરે, ઓર આફતાબકી રોશનીસે બાદલકી ચમકાહટપર નઝર ન ઠયેરતીથી, સો ઉસ મકાનમે દીલ ચરખમે બએકે, ઓર લએંડીઆં ઉમદા પોશાકે પહેને હુએ, શરાબ પીલાનેમે મશગુ હુઈ. ઓર કલાવંત ખુશ આવાઝ ગાને લગી.

### અમયાત.

હરતરફ શુલબાગ ખાતીથી સદા, હરતરફ શુલશનકી આતીથી હવા;  
એક તરફથા બાદએ શુલશુંકા બેશ, એક તરફથા અંદલીગોંકા ખરેશ.  
ગરમથા મતરબ નવાઈ સાઝમી, જદવર સાશુકથે સખ નાઝમે;  
એક તરફસે સરવ કરંતી સરકશી, એક તરફ વાહ સરવેકદ લેતીથી છ,  
હરતરફથી સાકીઓ શુલક બહાર. વાસ્તેમ એક સખીથે બેકરાર.  
ખુબરૂ સખ ગરમ નવશા નવશથે, નશએ મએમે નીપટ બેહોશથે,  
મસ્તીએ મએસે યહાંતક બેખબર, યેહ ન સોચા દીનો દુનીઆ હએ કીધર.  
ઈતનેમે બાવરચીને આફ અરઝ કીયા કે, ખાના તઈયાર હએ. ફરમાયા હાજીર કરે; તો ખીદમતગારોંને સુશ્રીદ અતલસકા એક ખાસા દસ્તરખવાન લાકર બીછાયા ઓર લએંડીયાં જોહરાજખીં તરેહતરેહકે ખાને સોનેકે ખાસનોંમે લાકર દસ્તરખવાનપર ચુન ગઈ. ઓર સોનેકે અંગેડીઓમે ઉદ ઓર મુશક અંબરકે જલનેસે તમામ મજલસ મોઅત્તર હોરહીથી. ગેતીઅફરોને છસ ખાનેસે એક લુકમા લીયા તો અપને યહાંકે ખાનેસે લઝીઝતર દેખા. ફેર ખાનેસે ફરાગત હોકે હાથ ધોયા, ફેર લએંડીઓને અતર લાકર હાજીર કીયા તો, પાદશાહને અપને હાથસે રૂહઅફરોજકે કપડોંપર અતર મલા, ઓર મેહરઅંગેઝ, ઓર શોરઅંગેઝકે કપડોંપર ગેતીઅફરોજને લગાયા, ઓર અપને આશકકે તરફ દેખકર બોલી કે, અગર તેરે દીલમે આરઝુ હએ તો મેરે કપડોંપર અતર લગા. મલીકમોહમદને નેહાયત ખુશીસે પાદશાહ, ઓર દાનીશમંદકે રૂબરૂ અપની સાશુકેકે બદનપર અતર મલા. પાદશાહને ગેતીઅફરોજકે તરફ દેખકર કહા કે, જો ન્યામતે, ઓર લાલો જવાહર તુમંકા મયસ્સર હએ સો હમ લોગોંકા કંહા અગરચે યેહ ઝીયાફતકા સરંજમ તુમહારે લાયકનથા પર તુમને મેહરબાની કરકે. અપને કદમસે મેરે ગરીબ ખાનેકો રોનક બખશી ઉસને જવાબ દીયા કે હઝરત લાલો જવાહરે સખ પથર હએ, તો હમકો પથરોંસે કુછ કામ નહીં, ફક્ત આપકી મેહરબાની દરકાર હએ. યેહ બાતચીત કરકે એક સાઅતકે બાદ, બાગકી સચેરકા ઉકે, તો આપસમે ખ્યારો મોહબ્બતકી બાતો

કરતે હુવે શામતક ચમતક તખતોંપર ટહેલતે રહે દેર ઉસી આરાદરીમે, આ-  
નકર બએઠે તો, સાકીયાને ગુલઊઝારને શરાબકે પ્યાલે પએહમ દેને શુર કીએ.  
દેર તો શરાબકે નશેમે મસ્ત હોકે સખ મજલસકે લોગ આપસમે ખુશી કરને  
લગે, દેર પાદશાહને અપને નઓકરોંકે ફરમાયા કે ગેતીઅફરોઝકે વાસ્તે ફલાને  
મકાનમે પલંગ બીછાયો. ઓર સારી મજલીસ સમેત ચાંદનીકી સચેરકા સુતવ-  
જહા હુએ. થોડી દેરકે બાદ, ગેતીઅફરોઝ ફરખુંદાશાહસે રૂબસત હોકે, અપને  
ખવાબગાહકે તરફ સીધારી; વહાં જાકે જો દેખા તો ચુલાબકે ફુલોંકા એક અએસા  
સુથરા બંગલા આરાસ્તા કીયા હુએ કે, દેખનેસે માલુમ હોવે. ઓર એક સોનેકે  
પલંગપર સેજ બંદ કરે હુએ, ઓર ઉસપર એક ચ બેલીકી સેજ બીછી હુએ સો  
ગેતીઅફરોઝ ઉસપર જા બએઠી. દેર દાનીશમંદ વીદા હોકે અપને ઘર આયા.  
ઓર ફરખુંદાશાહ અપને મહેલમે દાખીલ હુવા. ઓર મલીકમોહમદ ગેતીઅ-  
ફરોઝકે ખવાબ બાહકે તરફ સુતવજહા હુવા. ગેતીઅફરોઝ ઉસસે બોલી, આએ,  
અએ યાર કે તુજહબીન મએ બહોત ઉદાસથી. દેર હાથ પકડકર અપને પાસ પલંગ-  
પર બીઠાયા, થોડી દેરતક બાત ચીત કરતે રહે, દેર ગેતીઅફરોઝને આરામ કીયા.  
મલીકમોહમદ શરાબકે નશે, ઓર શહવતકે ગલબેસે અએસા મસ્તથા કે કીસી  
ચીજકી સુલતક ખબર ન થી, દીલમે ચેહ મનસુબા, કરતાથા કે, જો હો સો હો,  
આજ આપની મુરાદ હાસીલ કરૂંગા ! જખ ગેતીઅફરોઝ નીંદમે ખુબ બેખબર  
હુઈ, તખ ઉસને ચાહા કે ઉસકે તઈ બે સુરત કરકે અપની આરજુ હાસીલ કરે.  
તો વોહ ઇઝારબંદ સુતેહી ચઓંકે પડી, ઓર જહુજહલાકે કહા, અએ બએલ  
બેઅકલ તુજહે કઈ બાર સમજહાયા ઓર બહોત નચીહત કી પર જાન ખુજ-  
હકે આપ ફજીહત હોતા હુએ. ઉસકી ગેહ બાત સુનતેહી; મલીકમોહમદ ફવરન  
લોટ પોટકે બએલકી શીકલ હોગયા. સો નાઝનીકે ઇશારેસે ખીદમતગારોંને રેશ-  
મકી રસી ઉસકે ગલેમે ડાલકે દરખતસે બાંધ દીયા, કે બાગ પાદશાહકા પાયમાલ  
ન કરે. ગેતીઅફરોઝને ઉસ બએલકે તરફ દેખા, ઓર મુસકરાકર કહા કે, કઈ લાલ  
શખ ચીરાગ ઉસકે ગલેમે બાંધદો ? વોહ બીચારા અપને દીલમે પચતાથા કે,  
હુએ અબી મએ કયા આરામસે અપની માથુકાકે સાથ સાથ સોતાથા અગર  
ઝીયાદા હીરસ ન કરતા તો ઇસ બલામે કયું પકતા ! મએ ઇસ બરેસેખર થા  
કે, ગેતીઅફરોઝ મુજહબપર બહોત મેહરબાન હુએ. હુએવાન ન કરેગી લેકીન  
સસ હુએ.

### ખએલ.

પુતોંકી દોસ્તીપર સુતમઈન હોવેસો કાશી હુએ,

ચેહ બાલીમ મારગલે બાત કરકે છુસો જખ ચાહે.

માથુકાકી બેરહમી દેખા ચાહીએ, કે મુજહે ઇસ બલામે ખીરફતાર  
કરકે આપ હીસ બેરીકતીમે આરામસે સો રહી હુએ.

ખચેત.

ન હોતા ગર કીસીસે આશના દીલ,

તો કયા આરામસે રહેતા મેરા દીલ.

અલગરઝ મલીકમોહમદ તમામ રાત ઇસી સોચમે રહા. ફજરકે વક્ત ફરખુંદાશાહ મહેલસે બરઆમદ હોકે તખતપર બચેઠા, ઝોર ગેતીઅફરોઝલી પલંગપરસે ઉઠી, ઝોર રાતકી શરાબકે ખુમારસે અંગડાકે ઉસ બચેલકે નઝદીક એક સાઅત ખડી રહી, ફેર પાશ્વશાહકે પાસ તખતપર બબચેઠી, ઝોર શરાબકે દો તીન બમ ખુમાર શકન પીકે પાદશાહકો દોઆદી, ઝોર રૂબસતા માંગી. પાદશાહને કીસમ કીસમકે તોહફે લાકર ખતરીક તવાઝે શાહપરીકે આગે રખે, તો ઉસને પાંચ સાત દાને મોતીઓંકે પાદશાહકી ખુશીકે વાસતે ઉઠાચે, ઝોર વીદા હોકે કોહીસ્તાનકે તરફ રવાના હુઈ. પાદશાહ ઉઝી તખતપર બચેઠા હુવા ગેતીઅફરોઝકે ખુલ્લકી ખાતે કરતાથા કે, ચેહુ ચકબચક ઉસ બચેલકી તરફ નીગાહ બપડી! પાદશાહ દેખકર સુતઅગબુખ હુવા કે, ચેહુ બચેલ કહાંસે આયા? ફેદ મલીકમોહમદકો યાદ કીયા કે, આજ મુખડોસે દેખા નહીં. હાઝીરોંને અરઝ કીચે કે, માલુમ નહીં કહાં ગયા હુચે, શાયદ ગેતીઅફરોઝકે સાથ ગયા હોગા! ફરખુંદાશાહને ફરમાયા કે, અગર ગેતીઅફરોઝકે સાથ જતા તો અલખત્તા મુજહસે મીલકે જતા ઉસકે ચચાસે દરીયાકત કરે. દાનીશમંદ વહાં હાઝીરથા, આદાબ બબલા કે અરઝ કીયા કે, મરેઈલી ઉસકા હાલ માલુમ નહીં, ઉતનેમેં જો દાનીશમંદકી નગાહ ઉસ બચેલકે તરફ ગઈ, દેખાકે ઝર, ઝોર જેવરસે આરાસ્તા ખડા હુચે? ઉસને અકલસે માલુમ કીયા કે, મલીકમોહમદકો ગેતીઅફરોઝ બચેલ જનાકે ઇસ દરખતસે ખાંધ ગઈ. સો ઉસને ઉઠકર પાદશાહસે અરઝ કીયા કે મલીકમોહમદ કમાલ જેખોર જીનતસે ખુદ બ દૌલતકે સામને ખડા હુચે. પુછા કહાં હુચે. કહાં ચે હુચે કે ગેતીઅફરોઝ હુજુરકે આખકશી કે વાસ્તે દરખતસે ખાંધકર છોડે ગઈ હુચે. પાદશાહને કહાં, તઅગબુખ હુચે કે, હમારે રૂબરૂ ખીચારેકો કીસ બલામેં ફંસા ગઈ. દાનીશમંદ ઉસ બચેલકે નઝદીક ગયા, ઝોર જહીડકકે કહાં, અચે ખેશરમ તુ જહે કીસીકી હયા નહીં; ખાર ખાર મના કીયા પર તુ ઉસ કામસે ખાજ ન આયા, અખઅગર પાની ધોતે ધોતે મરબચે, તોલી તેરે હાલપર મુજહે રહમ ન આવે. ચેહુ ખાત કહેકે, અપને નવકરોંકો હુકમ કીયા કે, ઇસકો ચહાંસે લે જાઓ, ઝોર એક બડી ધખાલ બનવાકે છતના પાની કે સરકારકે છીડકાવકે વાસ્તે દરકારહો સો ઇસપર લાયા કરે! ઉન્હોંને ઉસ બચેલકો, (યાને મલીક મોહમદકો) ઝોર બચેલોંકે પાસ કારખાનેમેં ખાંધ દીયા તમામ રોઝ ઉસસે પાનીકી ધખાંલે હુલવાતે, ઝોર રાતકો બુસકી સાની ખાનેકો દેતે એક મુદતતક વોહ ખીચારા પાની ધોતા રહા, દાનીશમંદને ઉસકે હાલપર હરજીબ રહમ ન

ખાયા. છે મહીનેકે ખાદ, જળ મલીકમોહમદકે નસીબ ચાવર હુએ તખ એક દીન પાદશાહકો શરાબકે નશેમેં ગેતીઅફરોઝ યાદ આઈ, ચોર અપને દીલમેં કહા કે, ઉસકે પાસ કીસકો લેજીએ કે ખબર લાવે, ઇસ કામકે વાસ્તે મલીક મોહમદ ખુબ થા. સો ઉમે બએલકી શીકલ બનાફે છોડ ગઈ હુએ, અબ કયા તદબીર કીયા આહીએ? ઇસ સોચ બીચારમેં દાનીશમંદકો ખુલાકર ફરમાયા, અગર તુ મલીકમોહમદકો હુએવાનમે આદમી કરસકે તો, દરેગ ન કર, ઉસને ઉઝર કીયા કે, અબ મેરે પાસ માનુન નહીં રહી હુએ. પાદશાહને કહા, મેરે ખાતીર તદબીર કર બોલા વોહ બુંટી કે, જીસસે યે માનુન બનતી હુએ, સીવાએ સરદીપકે પહાડકે ચોર કહીં નહીં મીલતી, અગર વહાંસે વોહ બુંટી આવે તો માનુમ તદબીર હોવે. પાદશાહને દો હરકારે અએસે તેજરૂફ કે સુખોસે શામતક સો સો કાસ ચલતેથે, ખુલાકે ઉસ બુંટીકે વાસતે સરદીપકો રૂખસત કીયા ચોર વોહ ઉત્રીવકત દાનીશમંદસે નામોનશાન બુંટીકે પુછકે રવાના હુએ, ચોર છે મહીનેકી રાહ એક મહીનેમેં તએ કરકે સરદીપ પહાડ પર પહોંચકર વહાંસે બુંટી લેકર માનીંદ હવાકે ઉડતે હુએ ફરખુંદશાહકી ખીદમતમેં હાજીર હુએ પાદશાહને ઉનકો બહોત ઇનાઆમો ઇકરામ દીયા, ચોર નેહાયત સરફરાઝ કીયા; ચોર શાખાશકી દી. ફેર દાનીશમંદકો ખુલાકર વોહ બુંટી હવાલે કરદી. તો ઉસને ઉસ બુંટીસે માનુન બનાઈ. પાદશાહને ઉસ બએલકો મંગવાકર અપને તખતકે પાસ ખડા કરદીયા. દાનીશમંદને ઉસકે તરફ દેખકર કહા, અએ કમબખત ઇસ મરતબે તુ હઝરતકી મેહરબાનીસે આદમી હોતા હુએ વગર ના ખુદાકી કસમ તમામ ઉમર મએ તેરા ઇલાજ હરગીઝ ન કરતા; અબબી ઇસ શરતપર માનુન દેતાહું કે ફેર કબી ગેતી અફરોઝપર આશક ન હોવે. માનુનકો ડખ્યા ભરા હવા દેખકર અગરયે ખાતીરજમાથી. પર દાનીશમંદકી રજાકે વાસ્તે ઉસી વકતસર હીલા દીયા. દાનીશમંદને દેખા કે, “તોખા” કરતા હયે; થોડીસી માનુન પાનીમેં ઘોલકે ઉસકે હલકમેં ડાલી. ઉસીવકત બદસ્તુર શીકલે ઇનસાન હોગયા! ચોર પાદશાહકો દોઆદી, ચોર અપને ચચા દાનીશમંદકે પાંવ પડા. ફેર હુમામમેં બકર ગુસલ કીયા, ચોર કપડે પહેનેકે પાદશાહકે હુઝરમેં આયા ફરખુંદશાહને કહા, અએ મલીકમોહમદ જબસે ગેતીઅફરોઝ યહાંસે ગઈ હુએ, તખસે ઉસકી ખબર કુછ માલમ નહીં. અબ તુ બકે ઉસકી ખબરલા કે વોહ કીસ તરફ હુએ. મલીકમોહમદ યેહ ખાત ખુદાસે આહતાહીયા, ઉસીધડી રૂખસત હોકર કોહીસ્તાનકે તરફ રવાના હુવા, ચોર વહાં પહોંચકર દેખા તો, દરવાઝા ખુલાથા. બેતહાશા અંદર ચલા ગયા. ગેતીઅફરોઝ સખ્ખ લીખાસ પહેને હુએ ઝમરૂફકે તખતપર બયેઠ કે યેહ શચોર પડતીથી.

બએત.

બહોત દીન હોગયે દેખા નહી હુએ હમને ચાર અપના,  
હુવા માહુમ યેહ શાયદ કીયા કમ ઉસને ખ્યાર અપના.

યે ખાત સુનકે મલીકમોહમદકો જવાબ મીરદર્દકે દોતીન શયેર યાદ આયો.

કતા.

ગરચે બેઝારી હયે પર દીલસે ઉસે પ્યારલી હયે,

સાથ ધનકારકે પરદેમે' કુછ ઇકરાલલી હયે.

દીલ લલા અયેસેકો અયે “દરદ” નદીજે કયુંકર

એક તો ચાર હયે ઝોર તીસપે તરેહદારલી હયે.

ગેતીઅફરોજને મલીકમોહમદકો દેખકર કહા, અયે, ચાર ઇતની મુદત કહાંથા ? મયેને બના કે તુને બેઝાર હોકર મુજહસે મીલના છોડા ઉસને યેહ જવાબ દીયા:—

ખયેત.

અશરતસે દોજહાંકી યેહ દીલ હાથ ધો સકે.

તેરે કદમકો છોડ સકે યેહ ન હો સકે.

ઝોર તુને જયેસે જયેસે જુદમ મેરેપર કીયે હયે, સો તમામ જહાંમે' કીસી માશુકને અપને આશકપર ન કીયે હોંગે.

ખયેત.

બે શુઝરી મુજહપે કબ વોહ શોખ બે પરવાહ બને હયે,

મેરા દીલ બનતા હયે યા મેરા અદલાહ બને હયે.

યેહ ખાત સુનકે ગેતીઅફરોજકે દીલમે' રહમ આયા, ઝોર મલીક મોહમદકો અપની છાતીસે લગાયા. ફેર રૂઢઅફઝાને દોનોકો શરાબ પીલાઈ, તો દોનો આશકો માશુક શરાબકે નશેમે' પ્યાર, ઝોર ઇબલાસકી ખાતે કરતેથે, કે યકાયક આસમાનદે તરફસે શોરો શુલકી આવાજ આઈ ગેતીઅફરોજને સર ઉઠાકે દેખા તો અપને બાઈકી સવારી આતી હુઈ દેખી. જબ સવારી નજદીક આઈ તો ગેતીઅફરોજ તાઝીમકે વાસ્તે ઉઠ ખડી હુઈ, ઝોર સલામ કીયા, ફેર તખ્તપર અપને પાસ બીઠાકે દેરતક કબીલેકે લોગોંકી ખચેરો-આશીઅત પુછતી રહી ઉસકે લાઈને મલીકમોહમદકો ગેતીઅફરોજકે પાસ ખચેઠા હુવા દેખા, તો પુછા કે અયે બહેન જીસ આદમઝાદસે કે તુને દોસ્તી ઇખતી-આરકી હયે, સો યેહી હયે ? ઉસને કહા હાં ફેર પુછા કે ઈસકા નામ કયા હયે ? બોલી “મલીકમોહમદ” વફાદાર કહેતે હયે. ઉસકે કહા તેરી સાથ કયા વફાદારીકી ? બોલી મેરી સાથ અયેસી મેહેનતે, ઝોર આફતે ઉઠાઈ હયે કે, કુછ કહે નહીં શકતી; બલકે મયેને કઈબાર હયેવાન કરડાલા, તોબી ઉસને મેરી દોસ્તી ન છોડી, મલીકમોહમદ યેહ ખાતે સુનકે, જીમે' હરતાથાં કે ગેતીઅફરોજને મલીકમોહમદકે ચેહેરેકા રંગ તબદીલ દેખકર નેહાંયત મેહે-રબાની, ઝોર દીલાસાસે કહા, અયે પયારે તેરે તઈ કામ મુજહસે હયે, હરગીઝ કુછ શીકરોઅહેથા મત કર. બારે ઇસકે દીલાસા દેનેસે મલીકમોહમદકો હીમ્મત આઈ.

ગરબ ગેતીઅફરોઝકે ભાઈને કહ્યા; અચ્ચે બહેન આજકે પંધરવે દીન તેરે ભાઈકા ખ્યાહ હુએ, સો મચ્ચે માંબાપસે લાફ મારકે તેરે લેનેકે વાસ્તે આયા હુ અચ્ચેસા ન હો કે ચલનેમેં કુછ ઉઝર કરકે મુજહે શરમીંદા કરે. કસમ ખુદાકી, ઓર સોગંદ હઝરત પચ્ચેગમખરે સુલેમાનકી, અગર ઇસ ખાતમેં તુ ઇનકાર કરેગી તો મંચેલી ઘર ન બઢેંગા. બલકે તમામ ઉમર માંબાપકો મુંહ ન દીખાઉંગા, ગેતીઅફરોઝને સોચ સોચકે એક સાઅતકે બાદ ચેહુ જવાબ દીયા કે, તેરી કસમ, મેરે દીલમેં તો સારી ઉમર વહાં બનેકા ઇરાદા ન થા લેકીન અબ જો તુ મેરે લેનેકે વાસ્તે માંબાપકે ઇખર લાફ મારકે આયા હુએ, અગર અબ ન ચલું તો ઇસમેં તેરી હંસી હોવે, લાઆર ચલુંગી, મગર મચ્ચે વફાદાર મલીકમોહમદકો અપને સાથ લે ચલુંગી, ઓર કોઈ ઉસકે દુખ દેનેકા રવાદાર ન હોવે. ઉસને કહ્યા, જીસમેં તેરી મરજી હો ઉસ બગચેર કોઈ કામ હરગીઝ ન કરુંગા. ગેતીઅફરોઝને સબ ખીદમતગારેં ઓર કારખાનેકે લોગોંકો વહી છોડા. ફક્ત મલીકમોહમદકો અપને સાથ લીયા ઓર તખ્તપર સવાર હોકે ભાઈકે સાથ બાપકે મુલકી રહ્યા લી. જબ અસરશાહકે મુલકમેં પહોંચી. અસરશાહને ગેતીઅફરોઝકે આનેકી ખબર સુનકે અમીરેં ઓર વઝીરેંકા બઝે બેઠે સમેત ઇસતકબાલક લીએ લેબ જબ ગેતીઅફરોઝસે મુલાએમત હાસીલ કરી અસરશાહ બહોત દેરતકે અહેવાલ પુછતા રહ્યા; ફેર પુછા કે જીસ શખસસે તુને દોસ્તી કી હુએ સો વોહ કહાં હુએ ? ઉસને તો હયાસે કુછ જવાબ ન દીયા, પર મલીકમોહમદને માશુકકે ઇશારેસે અસરશાહકે કદમભોંપર ગીર પડા સો ઉસને અપને હાથસે ઉસકા સર ઉઠકે બગલગીર હુવા. અચ્ચે મલેકા અગરચે ઝાહેરમેં પાદશાહ ઉસકે સાથ હમકલામ હુવા લેકીન દીલમેં બહોત કલક ગુઝરા મલીકમોહમદને દાનાઈસે ફરીઆદત કીયા કે મેરે રહેનેસે અસરશાહકો નેહાયત ગીરાની હુએ, કયા બને જીતા છોડે યા નહીં, પર દીલમેં ચેહુ ખીયાલથા:-

ખચ્ચેત.

જો કુછ ગુઝરે મુસીબત ચારકી ખાતીર સો રાહત હુએ,  
અગર જીસે મુજહે મારેં તો ઉસમેલી સઆદત હુએ.  
લેકીન ચેહુ અરણાન જીમે રહે બચ્ચેગા:-

કતા.

જીકી જીમેંહી રહી ખાત ન હોને પાઈ.  
એકલી ઉસસે મુલાકાત ન હોને પાઈ.  
દીદબાઝી તો હુધ દુરસે મુજહકે હાસીલ.  
પર જો મચ્ચે ચાહતાથા સે ખાત નહોને પાઈ.

ફેર વહાંસે ગેતીઅફરોઝ આશકકો સાથ લેકર મલે પાસ ગઈ. તો ઉસને ફખતેહી બેટીકો સીનેસે લગાયા, ઓર નચીહત કરકે કહ્યા કે, તેરા દી ઉસ જવાન-

પર માઈલ હુવા હયે તો મુખારક હમલી રાઝી હયે, મગર ચેહ બાંત અઝી નહીં કે, ઘરબાર છોડકર બીગાને મુલુકમેં રહેના ઇખતીઆર કરે, ઐર હમ સદા તેરી સુરત દેખનેકો તરસતે હયે, હમારી ચેહ આરજુ હયે કે, અબ ચહીં રહે ઐર એસ શખશસે તેરી નીસબત હુઈ હયે, બહુચાકે વાસતે ઉસકા હમેશા પચેગામ સલામ આતા હયે, ઐર ખદક હમે તાના દેતી હયે, ઐર અબસ તુ હમકો ફસવા કરતી હયે. ઉસને માસે ચેહ બાંત મુનકે સાફ જવાબ દીયા કે, મુજકો શાદી કરની હરગીઝ મંજુર નહીં. ઇસ આદમઝાદકી સોહબતમેં શાદહું કેઈ દીન મુજહકો યહાં રહેને દેતો હો તો રહેનેદો નહીં તો અલી ચલી બાતીહું. ઐર ફેર કીસી એક અચ્ચેસે અલગ ગોશિસેં બે રહુંગી કે, ન તુમ મેરે હાલસે ખબરદારહો. ન મુજહે તુમહારા અહેલાલ માલુમહો. ઉસને દેખા કે ચેહ ઉસ જવાનકી મોહબતમેં ફસી હયે, ઐર કીસીશે મતલબ નહીં રખતી, અગર કુછ ઝીયાદા કહુંગી તો અલી ઉકે બાતી રહેગી ઇસ વકત ઇસસે બહોત બજા હોના મુનાસીબ નહીં. સો ઉસકી ખાતીરદારી ઐર તસદ્દી કરકે એક મહેલ રહેનેકો ખાલી કર દીયા ગેતીઅફરોઝ મલીમોહમદકો સાથ લેકર ઉસ મહેલમેં દાખીલ હુઈ, ઐર મલીકમોહમદકો કહા કે, ચેહ તુ તહકીક બનતા હયે કે યહાં સબ લોગ તેરે મુનકે ખ્યાસે હયે. ખબરદાર કુછ હરકત મત કીજીઓ, કે નાહક અપની બાન ખોચેગા. ઐર મુજહેલી શરમીંદા કરેગા. ઉસને કહા કે, મચેં દીવાના નહીં હું કે બાન બુજહકે અપના જ ખોઉંગા, ઇતની બાતોમેં દીન આખીર હુવા, શામકે વકત ગેતીઅફરોઝ પોશાક બદલકે અપને ચારસે ખુશીકી ખાતે કરતીથી કે, અસરશાહકે પાસસે ચાર પાંચ પરીઆ ખુબ સુરત ઉમદા લીબાસ પહેને હયે, ખીદમતગારીકે વાસતે હાઝીર હુઈ, ઐર અદબસે મુજરા કરકે અપને અપને ચોહદેપર ગઈ ગેતીઅફરોઝ ઘડી ચાર એક અપને આશકસે હંસતી બોલતી રહી, ફેર નીંદમેં ગાપીલ હોકે સો ગઈ. મલીકમોહમદને અપને દીલમેં સોચા કે યાકે લોગાંસે મચેં જતા ન બચુંગા, જીસસે બેહિતર હયેં કે, આજ અપની આરજુ હાસીલ કરું કે દીલમેં અફસોસ ખાકી ન રહે! ચેહ તજવીજ કરકે ચાહકે ઉસે હાથ લગાવે. સો ઉસને આંખ ખોલી, ઐર કહા અચ્ચે નાદાન મચેને તુજહે હરચંદ સમજહુયા. ઐર કીતના મના કીયા, પરંતુ અપને મરનેસેલી નહીં ડરતા, અગર અપની સલામતી ચાહે તો જબતક મચેં યહાંહું તખતક કુછ ગુસતાખી મતકર બલકે બાસો કીનારસેલી ખાજ આ, નહીં તો મુફતમેં તેરા જ બરબાદ હોબચેગા. વોહ ખીઆરા નાઉમેદ હોકે ફેર સોરહા. ફરજકે વકત ગેતીઅફરોઝ પલંગસે ઉકે અસરશાહકે સલામકે વાસતે ગઈ. ઐર બાઈકી શાદીકે લવાઝમેમેં મશગુલ હુઈ. ઐર હુઝુરકે અહેલકારોને અસરશાહકી પરવાનગીસે તમામ શહેરકે કુચેશીશચે આ લાત વગચેસસે અચ્ચેસે આરાસતા કીચેથે કે દેખનેસે તઅલ્લુકથા.



ગરજ કે સાત દીનોતક ગેતીઅફરોઝકો ઈતની કુરસત ન હુઈ કે અપને આશકકો મુલાકતસે ખુસ કરે. વોહ બીચારા માનીઈ માહી બેઆબકે બેકરાથા.

### મસનવી.

કયા કહું કયા હાલ ઉસકા હોગયા, કામ કુછ હરગીઝ નથા રોને સીવા.  
ગાહ કરતાથા ગીરેબાં ચાક વોહ, ગાહ સરપર ડાલતાથા ખાક વોહ.  
નાલા ગાહ કરતાથા ધાયલકી તરેહ, ગહ તદપતાથા વોહ બીસમીલકી તરેહ.  
ન ઉસે એકદમ કહીં આરામથા, ના ઉસે કુછ ખવાબો ખુરસે કામથા.  
કએસ ગર હાલતકો ઉસકી દેખતા, બુલબતા અપના દુખ વોહ મુખતેલા.

ગરજ એક રોઝ નીપટ ઉદાસ હોકર ઘરસે નીકલા ઓર આશરશાહકે મહેલકે નીચે બેકે કયા દેખતા હએ કે, ગેતીઅફરોઝ સુરખ લીબાસ પહેને હએ અબજ અદાસે એકેલે છતપર ખડી હએ. મલીકમોહમદને ઉસકો દેખકર ચેહ રૂખાઈ પડી.

### રૂખાઈ.

કયા રસમ હએ મીલકે ફેર બુદાઈ કીને,  
દીલ લીજએ ઓર બેવફાઈ કીજએ.  
અએ જાન ગર નીબાહ ન હોવે મંજુર.  
કાહેકો કીસીસે આશનાઈ કીને.

ઉસને ઉસકે તરફ દેખકર ચેહ જવાબ દીયા:—

### ખયેત.

મીલનેકો તેરે મએલી નીપટ બેકરાહું,  
પર કયા કઈં કે ખસ નહીં બેઈગતીઆરહું.  
ચેહ મત સમજીએ દીલમેં કે ખુશ હું તેરે ખગએર,  
ગમગીન હું હર્જી હું સદા ઝાર ઝાર હું.

અખ ઉસી મકાનમેં બેકે બએઠ ઇનશા અદલાહો તઅલા જસતરેહ બ-  
નેગા આજ તેરી ખીદમતમેં આનંદ હાઝીર હુંગી. ખારે ઇન ખાતોસે મલીક મોહ-  
મદકે દીલકો તસલ્લી હુઈ, ઓર ફેર ઉસી જગા બેકે બએઠ રહા ખુદાસે ચેહ દોઆ માંગતાથા કે, જલ્દી શામ હોવે. રાતકે વક્ત ગેતીઅફરોઝ ઇકરાએ મુવાપ્રીક ત-  
ખતપર સવાર હોકે મહેલમેં દાખીલ હુઈ, ઓર મલીક મોહમદકે પાસ બએઠકે એક પરીઝાદકો ઇશારાકી, ઉસને ઇશારેકે મુવાપ્રીક સાકી હોકે દોનોકો શરાબ પીલાઈ. તો દોનોં આશકો માશુક નશેમેં મસ્ત હોકે દોસ્તકે આપસમેં બેહીબાબીસે ખ્યાર, ઓર ઇખલાસકી ખાતેં કરતે રહે. ફેર નીદમેં ગાપ્રીલ હોકે અએસે સોએ કે, કુછ ખબર ન રહી. સુઝોકે વક્ત દોનોંને મુંહ હાથ ધાએ. ગે-  
તીઅફરોઝ બોલી, અએ મલીકમોહમદ, આજ મેરે ભાઈકા ખ્યાહ હએ, અગર તેરે તઈં બરાત દેખનેકા થએકહો તો તુબી મેરે સાથ ચલ. વોહ બોલા, બહોત અછા. તો તખતપર અપને સાથ ખીઠકર જસ જગા બરાતકી તઈચારી હોતીથી વહાં લેકે આઈ. હુઝુરકે અહેલેકારેને બરાતકે ચલનેકે વાસ્તે તમામ બાઝાર આ-

રાત્તા કરકે દો તરફા દુકાનોં કી સાયળાં ખંધવાઈ, ઝોર ખાઝારમેં અઝેસી રોશની કરવાઈથી કે માહતાબકી રોશની ઉસકે આગે ઝરદ માલુમ હોતીથી. ફેર માસુલકે મુવાપ્રીક દુલેકો ઘોડેપર સવાર કરકે બકી હુમસે દુલહનકે મકાનમેં લેગઝે, વોહ બરાતીઓકો એક મકાનમેં બીઠાકર નવશાહકો ઝનાને મહેલમેં લેગઝે. ઝોર એક મકાન ખાસમેં બીઠાકર અપને રસમે આઈનકે મુવાપ્રીક ખ્વાહ કર-દીયા, ઝોર પાંચ ચાર રોઝતક બરાતીઓકો અપને ઘર રખકે શરત મેહેમાનદારીકી બળ લાઝે, યાને એક લહેઝા બરાતીયાંકીં બબર ગીરી, ઝોર દીલદારીસે ગાપ્રીલ ન હુએ. આખીરૂલઅસર સમઘીને કીસમ કીસમકે તોહફે, ઝોર અસબાબ ખેશુ-માર દહેઝમેં દેકે બહોત આઝેઝીસે હાથ ઝોડકર કહા કે, આજસે બીરદારીમેં મેરી ઇજત ઝોર આખરૂ ઝીયાદા હુઈ. ફેર અસરશાહકે સરદારોકો હરએકકે મર-તબેકે મુવાપ્રીક સરપાવ દેકે રૂખસત દીયા. અસરશાહ વહાંસ સાથ ખુશી, નીશાતકે બરાત સમેત રવાના દેકે અપને ઘર દાખીલ હુવા ઝોર ઇસ શાદીમેં શાદ હોકર તમામ રોઝ દાદોહાલશમેં મશગુલ રહા. શામકે વક્ત સબકી રૂખસત કરકે આપ મહેલમેં દાખીલ હુવા ગેતીઅફરોઝ મલેકમોહમ્મદકો સાથ લેકે અપને મહેલમેં તશરીફ લેગઈ, ઝોર પલંગપર બએકંકે દોનોને દો દો ખ્યાલે શરાબકે પીએ. ગેતી-અફરોઝ નશેમેં આકર નેહાયત ખુશીસે હંસકે બેઠીબેઠીકી ખાંતે કરને લગી. તબ મલીકમોહમ્મદને કહા, સુન અએ બેવફા મુદતસે મએ તરે ઇશકમેં ગીરફતારહું, ઝોર તેરે દીલમેં હરગીઝ વફાકા અસર નહીં, આખીર તુ કબી મેરે હાલપર મેહેરબાન હોગી યા નહીં ?

ખએત.

તેરા શુદ્દ મેરા ઇજઝ કબતલક ઝાલીમ,

હરએક ખાતકી આખીર કુછ ઇતેહાલી હએ ?

ઉસકો યેહ ખાત બહોત ખુશ આઈ, ઝોર કહા, અએ ચાર મેહેરબાન વ અએ મુશપ્રીકે રાહતેબન સચ હએ, જએસી જએસી આફતેં તુને મેરે વાસતે ઉઠાઈ હએ સો તેરાહી કામથા, ઝોર મએલી તેરી વફાદારીકી અએસી મમતુનહું કે, મેરા દીલ બનતા હએ, લેકીન યેહ વોહ મકાન હએ કે, જહાં આદમીકા ચારા નહીં; દો ચાર દીન કે જખતક હમ યહાં હએ તખતક ઝોર સબર કર, આખીર તેરા મતલબ હાસીલ હોગા. મલીકમોહમ્મદને એક આહ લારકે કહા, અએ અહદા શકન, આગે તુને અએસે અએસે કંઈ બાર વાદે કીએથે. પર કબી વાદા વફા ન હુવા, યેહ વોહ મએ ખુબ બતતના હું કે, તુ જહુટ મુકે વાદોસે મુજહે બહેલાતી હએ, અબલી તેરે તઈ મેરી આરઝુ હાસીલ કરની શાયદ મંજુર નહીં ?

ખએત.

મેરે મીલનેકી તુજહકો તબ હવસ હોવે અગર હોવે.

કે મુબ્દમેં એક રમક બાકી નફસ હોવે અગર હોવે.

ગેતીઅફરોઝને કુછ જવાબ ન દીધા, ઓર તસદ્લીક વાસતે અપને હાથસે એક ખાલા શરાબકા ઉસે પીલાયા, ઓર એક ખાલા આપને પીયા. ફેર હો ચાર ઘડી આપસમેં ખુશીકી ખાતે કરતે કરતે સો રહે. મલીકમોહમ્મદને ઉઠકર આહા કે, ઈજારખંદ ખોલે; તો વોહ હાથ લગાતેહી ચાંક ઉઠી. ઓર તખસ્સુમ હોકર કહા, અએ અઝીઝ કયું દીવાના હુવા હુએ; મએં અપની ઝીંદગીકા મઝા તુજહે બનતી હું, ઓર તુ ખવામખવાહ અપની બન ખોને, ઓર મેરે ફસવા કરનેકો દરખએ હુવા હુએ.

ચુનાચે ઇન દીનોમેં કઈખાર હરકતેં ના સુનાસખ તુજહસે હુઈ. પર મએંને તેરી તકસીરોંકી સઝા ઈસ વાસ્તે ન દી, કે નાહક ખીગાને મુઝકમેં મારા બવેગા, ઓર અખ તેરા વાદા નઝદોક પહોંચા હુએ. અગર મેરા કહેના માને તો થોડે દીન ઓર સખર કર, નહીં તો મેરે દેખનેકોલી તરસેગા, ઓર ખુદા બંને આઈંદ કયા હાલ હોગા ! મલીક મોહમ્મદને કુછ જવાબ ન દીધા, ઓર એક આહ લારકે ચેહ હોહરા પડા.

દોહરા.

સીસ જો દેખેં નએન લેં સોમીતા કર નઈ લાગ,

સાકરકો કયા દોસ હુએ સોહેં હમારે ભાગ.

જખ ખાત ચહાંતક પહોંચી તખ સમનરૂખ ખાનોને કરવટ ફેરકે કહા, અએ દાનાદીલ ઉસ ખીયારેને અએસી અએસી આફતેં, ઓર ખલાએં અપને ઉપર ઉકાઈ ખારે ચેહ તા કહો આખીર અપની મુરાદકો પહોંચી યા નહીં. યા આહે : માર મારકે મર ગયા, શેખ ખુઝુરગવારને તખસ્સુમ હોકર કહા કે, આગે સુનનેસે માલુમ હોગા આઝરશાહ સમનરૂખકે ઇતિના ખોલનેસે નેહાયત ખુશ હુવા, ઓર શેખકે કદમોંપર ગીર પડા, ઓર દાનાદીલકી શુકર ગુઝારી કરકે કહા, મએં બનતા હું કે, તુમહારી ઝખાનકી ખરકતસે સમનરૂખ હોંશમેં આતી ચલી હુએ નહીં તો કયા મુમકીન કે, અએસે કીસ્સે કહાનીઓસે હાંશમેં આવે. દાનાદીલ ખોલા, સચ હુએ, તુમહારી પહેલી કબીલાને ઈસિપર અએસા બહુ કીયાથા કે, અગર હમ અએસે અએસે લાખ કીસ્સે સુનાતે, તોલી કુછ ફાયદા ન હોતા, લેકીન જો ઉસકે હાલપર હઝરત શેખ ખુઝુરગ દીલસે મેહેરબાન હુએ તો ચેહ સખ આપકી કરામતકા અસર હુએ અલી ઈસી શુકત-ગોમેં થે કે એક ખારગી સમનરૂખને બેકરાર હોકે કહા, અએ દાનાદીલ, ચેહ ખાતે, ઓર વકત કરના. ખારે અખ ગેતીઅફરોઝ, ઓર મલીકમોહમ્મદકા અહેવાલ જલદી ખયાન કરકે, ઉસ આશક ખીયારેકે હાલપર મેરા દીલ બહોત કુડતા હુએ. શેખને દેખા કે, મલીકમોહમ્મદકા કીસ્સા ઓર હકીકત સુનનેસે સમનરૂખકો બહોત શઓક હુએ, ઓર ઈસકા દીલ નેહાયત બેતાબ હુએ, તખ શેખને અપને

હસરે મુરીદ રોશન જમીરકો ઇશારા કીયા કે તુને ને કુછ દેખા યા સુના હુએ સો બયાન કર.

બયાન કરના રોશનજમીર મુરીદ દુસરા શેખ સનઆનકા રૂબરૂ  
અઝરશાહ વ સમનરૂખ બાનોકે, ઔર ખુદકા ગીરફતાર  
હોના અઝહાકે દામમે, ઔર નબત પાના  
ખુદહીકે હાથસે.

જખ કે રોશનજમીરને અપને પીરસે પરવાનગી પાઈ, તખ સમનરૂખસે કહા દે અએ મલેકએ આફક, અખ મેરે તરફ કાન લગાપર ધયાનસે સુનકે મંએ એક દક્કા જવાનીમેં કાફીલેકે સાથ મીસરકો જતાથા. ઇતેફાકન એક દીન પહાડકે નીચે કાફીલેકી મંઝીલ ખુઈ, તો તમામ રોઝ મામુલકી મવાફીક હર કાઈ બાને પકાનેમેં મશગુલ રહા રાતકો હરએકને અપને બીસ્તરેપર આરામ કીયા ઉસી રાત મેરે તાઈ- પાઈબાનેકી હાજત હુઈ તો, મંએ ઉઠા, ઔર પાયબાનેકો ચલા; આગે જકે દેખતા કયા કહું કે, કાફીલે કે આસપાસ એક ઉંચી દીવાર હુએ ! મંએ ઉસે દેખકર હુએરતમેં રહા કે, જખ યહાં ઉતરેથે તખ તો કુછ ન થા. અખ યેહ દીવાર કહાંસે આઈ? ફેર હાથ લગાકે ને દેખા તો ઝરાઝરા ગરમ, ઔર કુછ નરમ ચીઝ હુએ ! મએને કહા, ઇલાહી યેહ કયા હુએ એક સાઅત ઉસપર હાથ ફેરતા રહા, તો દરીઆફત હુવા કે ખડા અઝહહા હુએ સો તમામ કાફીલેકો ઘેરકે પડા હુએ યેહ દેખતેહી મુજહે ચકીન હુવા કે અખ સખકી મએાત ઇસકે લીખી હુએ સો હકતઆલાને ઇસકી પુરાક એક રોઝકે વાસતે હમેં યહાં લેજા હુએ. મએં ઇસી મનસુબમેં થા કે, એક ખારગી કાફીલેમેં શોર હુવા, ઔર સખ લોગ ચીઘા ઉઠે, કોઈ કહેતા કે, અએ યારો મરનેકા તો કુછ અફસોસ નહી લેકીન અફસોસ યેહ હુએ કે, યેહ મકામ અઝ- હહેકા હુએ તો રાતકો યહાં ડેરા કયું કરતે. કોઈ કહેતાથા કે, હુએફ સહ હુએફ કે અએસી જગા મારે ગએ; ન કફન કે ન દફન; મએને દીલ મઝખુત કરકે કહા અએ યારો આપ મુએ જગપર રો? યારો જખ અપનાહી જ ન રહા તખ લડકે બાલોંકા કયા અફસોસ હુએ અગર હમ સલોંદી મએાંત ઇસી હુએવાનકે હાત હુએ તો “મરગે અબોહ જશનેદારહ” કુછ અફસોસ નહી ઔર હમારે અફસોસ કીએસે કયા હાસીલ? ઇસી ગુફતગોમેં મુખહો હુઈ ઔર ઉબલોમેં સબને દેખા કે એક ખડા સીયાહ અઝહહા હુએ કે કાફીલેકે ગીરફ ઘેરા કીએ હુએ

મુંહમેં અપની હુમ દાંખે હુએ પડા હુએ, ઓર હમખદમ કુકારે મારતા હુએ કે  
 જીસકી આવાજ કોસોંતક જતી હુએ ન આદમીઓંકે ખાનેકા કસદ કરતા હુએ,  
 ન નીકલનેકી રાહ દેતા હુએ. સખ આદમી ઘબરાકે શીકરમંદ હુએ કે, કયા  
 ઇલાજ કીયા ચાહીએ, ઓર ખુદાસે યેહ દોઆ માંગતેયે કે કીસી તરેહ ઉસ ઝાલી-  
 મસે ખલાસી પાવે, ઓર વોહ હરગીઝ હીલતા ન થા, યકાયક મેરી અકલમેં  
 યેહ આયાકે પાંચ સાત તીર ઇસપર ચલાઉં, અગર મારા જાએગા તો ખુદાકે  
 સેંકડો બંદેકાજી બચેગા વગરના યેહ તો હમારે હકમે મલેકુલ મચોત બનકે  
 બચેકા હુએ. મચેને ચાહા કે તીર અચેસા માફે કે વારપાર હોજાવે, ઇતનેમે  
 અઝહડેને હુમસે દો તીરકે કાસલેપર મુંહ કરલીયા. મચેને ચાહા કે બાહિર નીકલ  
 જાઉં ઉસને ફેર હુમ સમેટકે જીંવકીર્તીવ મુંહમે દાખલી.

અલક્રીસ્તા મચેને પાંચ ચાર મરતબે ઉસી તરેહ તીર ચલાનેકા ઇરાદા  
 કીયા, ઓર વોહબી ઉસી તરેહ જુદા જુદા હો હોકર બદસ્તુર હોગયા. મચે  
 અપને દીલમેં સોંચા કે, અબી તો યેહ કીસીકા હુખ દેતા નહી. અગર તીર મા-  
 ફંગા તો ઉસી વકત ગુસ્સેમેં આકર સારે કારીલેકા બાજબેગા. મચેને વહાંસે  
 કાફીલેમેં આકર કહાકે ઇસ અઝહડેને જો હમકો રોકા હુએ સો બેસબખ નહીં  
 ખુદા જાને ઇસકા કયા મતલબ હુએ. અગર હમારા ખાના મંજુર હોતા તો  
 અખતક જીતા ન છોડતા, મેરી અકલમેં યેહ આતા હુએ કે, સારે કાફીલેમેં  
 જો લોગ બહુરુગ ઓર જહાં દીદા હુએ, સખકો જમા કરકે મશવીરત કરના,  
 ઓર સખકી સલાહસે જો તજવીઝ ઈચેરે, ઉસી મવાઝીફ કરના. યેહ ખાત સખકો  
 પસંદ આઈ. ઉસી વકત કાફીલેમેં જીતને બુજુરગ, ઓર જહાંદીદા લોગયે ઉનહેં  
 ખુલાકર કહા કે, ઇસ મુઝીને જો કાફીલેકી રાહ રોકી હુએ તો અલબતા ઇસકા  
 કુછ મુદઆ હુએ, ઉસ વકત કીસીને જવાબ ન દીયાથા, ઉસમેંસે એક પીરમરદ  
 બોલા, મુનો અચે અઝીઝો અગર ઇસે હમારે મારનેકા ઇરાદા હોતા તો અખતક  
 જીંદા ન છોડતા, ઇસં દીલમેં કુછ મતલબ હુએ પર બોલ નહીં સકતા, અગર કોઈ  
 બંકે ઉસકા મક્સદ પુરો તો અલબતા ઇશારેસે કુછ કહેગા. સખને મેરે તરફ દેખકર  
 કહા, કે રોશનઝમીરકે સીવા ઓર કીસીસે ઇતની જુરઅત ન હોસકેગી કે, ઉસકેપાસ  
 જાવે મચેને ઉસી વકત અલ્લાહકો અપની પનાહ કરકે કદમ ઉઠાયા, ઓર  
 ઉસ સાંપકે સરકે પાસ બંકે કહા કે, અચે મેહરબાન તુને યેહ કયા કામ કીયા  
 હુએ કે ઇતને ખુદાકે બંદોંકા હુખ દેતા હુએ, હર કોઈ અપને અપને કામકો  
 ઘરસે નીકલાં હુએ તો તુ ઉનકો જાને નહીં દેતા, અગર તેરા કુછ મતલબ હુએ  
 તો મુજહસે કહોકે ઉસકી તદબીર કંઈ સાંપને યેહ ખાત સુનકર તીન તીરકે કાસ-  
 લેપર અપના સર લેગયા મચેને ઉનકે કોફેલે સાલારસે યેહ અહેવાલ ઝાહીર કીયા  
 ઉસ પીરમરદને કે જીસને યેહ તદબીર બતલાઈથી કહા હુમ હરગીઝ મત ડરો કે

અઝઢહેને રાહ દી હએ મેરે સાથ આઓ મંએ તુમહે લે ચલું, કાપીલેકે સખ લોગ અપની અપની ગઠડી યુકએ બાંધકે ઉસકે સાથ હુએ, લેકીન કીસીકી બુર-અત ન હુઈ કે બહાદુરી કરકે બાહર નીકલ જાવે. આખીર વોહી પીરમરદ અપને થોડેપર સવાર હોકે બાહાદુરીસે બાહર ચલા ગયા-ઉસકે પીછે આહીસ્તા આહીસ્તા ઝોર લોકભી નીકલને લગે. જખ મંએ જાને લગા તખ અઝઢહેને બદસ્તુર અ-પની દુમ મુંહમે દાબકે રાહ બંદ કીયા ! મંએ સમજહા કે મંએને જો ઉસકે મારનેકે વાસતે તીર ખીંચાથા, ઇસ સખબસે મુજહપર ગુસ્સે હએ જખ મંએ પીછે હટ ગયા, તખ સાંપને બદસ્તુર સભોંકો રાહ દીયા. ફેર સખ આદમી નીક-લને લગે. થોડી દેરકે બાદ મંએને ફેર ચાહા કે, ઝોર લોગોંકે સાથ સામીલ હોકે બાહર નીકલબાઉં, સાંપને ફેર સર સમેટ લીયા ! જખ મંએ દો ચાર કદમ પીછે સરકા, તખ ઉસને રાહ દીયા. થોડેસે આદમીકે બાકી રહેથે, વોહભી નીકલ ગએ, તખ મંએ વહાં અંકેલા રહા ઝોર અપને દીલમેં ગઓર કરતાથા કે, અગર ઇસકો મારના મંજુર હોતા તો સખ કાપીલેકે લોગ બાહર નીકલ ગએ, કયું નીકલને દેતા ? અલખતા મુજહીસે ડ્યાંકા કામ હએ, ઝોર કાપીલેકે લોગ આપસમેં કહેતેથે કે, રોશનઝમીરને જો ઉસકે મારનેકો તીર ખીંચાથા, ઇસ વાસતે ઉસકો કચેદ કીયા હએ, નહીં તો ઝોર કીસીસે મઝાહમ કયું ન હુવા ? ફેર કાફીલે સાલારને મુઝહકો પુકારકર કહા, અએ રોશનઝમીર તુ જાનતા હએ કે, અઝઢહેસે હમારા કુછ બસ નહી ચલતા, લાચાર, અખ હમ; ઇખસઅ હોતે હએ, ઝોર તેરે તંઈ ખુદાકો સોંપા, અગર તેરી જીંદગી બાકી હએ તો ઉસ અઝઢહેસે કુછ ખતરા નહી, વગર ન તકદીરકે આગે તદખીર નહીં ચલતી મંએને કહા અએ સાહેબ યેહ તો બેશક હએકે અગર મેરી મઓત ઇસ અઝઢહેકે હાથ લીખી હએ તો કોઈખચા નહીં સકતા લેકીન મુરબતસે દુર હએ કે મુજહે ઇસ બલામેં તનહા છોડ-કર તુમ સખ ચલે જાઓ ઝોર યેહ તો ખુદાકો માલુમ હએ કે, મેરી મઓત આઈ હએ યા માર્નીંદ ઉસ સત્તર આદમીઓંકે કે એકકો ગુંબઝમેંસે નીકાલ કે ઉન-હાતર મારે ગએથે. તુમ સખ મારે જાઓ ઝોર મંએ ઉસ જવાનકી તરેહ જીસે નીકાલ દીયાથા જીતા રહું ! મીર કાપીલા મુજહસે યેહ બાત મુનકે બોલા, અએ રોશનઝમીર ઉનસત્તર આદમીઓંકી હકીકત મુફ્તસીલ બયાન કરકે ઉન્હોને એકકો કીસ વાસ્તે નીકાલ દીયાથા, ઝોર આપ સખ કયું કર મારે ગએ ?

પુછના કાફીલેસાહારકા રેશનઝમીરસે કઝેફીયત ઉનચત્તર આદમી  
 ચાંકી, કે ગુંઝખમે' ઉનપર કયા સદમા ગુઝરા ઓર ઉનમેસે  
 એકકો નજત કીસ તરેહસે મીલી ઓર વોહ સત્તર  
 આદમી કીસ તરેહ મારે ગઝ.

યું સુના હએ કે, ઝમાનએ સલકમે' સત્તર આદમી એક શહેરસે મુત્તરીક  
 હોકર મુસાફરીકે વાસ્તે નીકલેથે. જળ એક મચ્છેદાનમે' પહોંચે. તખ મેહ બરસના  
 શુર હુવા, ઓર ઉસ જંગલમે કુછ અએસા સાચા ન થા કે, છસકી ઓટમે ભીગ-  
 નેસે બએ, મગર વહાંસે કોસ પાવ એકપર એક બડા ગુંઝઝ નઝર આયા તો ભી-  
 ગનેકે ડરસે યેહ સખ દઓડકે ઉસ ગુંઝઝમે' ધુસે ઉનકે વહાં દાખીલ હોનેકે બાદ  
 ચારોં તરફસે અચસી બદલી છાઈ કે આસમાન નજર ન આતા થા બલકે તમામ  
 ખીઆબાન તારીક હોગયા, ઓર ઇસ ઝોરોચોરસે બાદલ ગરજતાથાકે ઝમીન કાં-  
 પતીથી, ઓર દમબદમ ખીછલી કરડકે ગુંઝઝકે નઝદીક આનકે અએસી ચમ-  
 કતીથીકે, ગોયા ગીરાહી આહતી હયે, ઓર મેહ ઇસ ઝોરો શોરસે બરસતાથા  
 કે, ચાર ઘડીમે' સખ જંગલ પાનીસે ભરગયા.

### મસનવી.

મેહ બરસતાથા ઇસકદર એક લખત, થા યેહ નઝદીક તુટબવે દરખત.

શોર અએસા થા બાદલોકા વહાં, કે ઝમી આસમાં હએ લરઝાં.

કહું ખીજલીકા કયા ચમકના ચાર, એક પલક મારનેમે સવ સવ બાર.

ઉન સલોને યેહ અહેવાલ દેખકર કહા કે, યેહ ખીજલી જો ઇસ ગુંઝઝકે  
 નઝદીક હો હોબતી હએ, સો બેસખખ નહીં, ઉનમે'સે એક શખશ બોલા કે મેરી  
 અંકલમે' ચે આતા હએ કે, હમ સખમેસે કીસી એકકી મચ્છોત આઇ હએ તો  
 ઉસકે મારનેકે વાસતે ઘડી ઘડી ખીજલી આતી હએ, લેકીન જો ઓર લોગ ઇસ  
 ગુંઝઝમે' હએ, ઇસ સખખસે ગીરતી નહીં, આખીર ગીરેગી. ઓર એકકે વાસતે  
 સખકા છ મુક્તમે' જાએગા, બસ ઇસમે' સુનાસીખ યેહ કે, દરવાઝેકે સામને  
 જો કે ખજુરકા દરખત હએ સો એક, એક શખશ જાકે ઉસે હાથ લગા આવે છ-  
 સકી અજલ હોગી ઉસકે ઉપર ખીજલી ગીરેગી, ઓર સખ બચ જાવે'ગે. યેહ સુ-  
 લાહ સખકો પસંદ આઈ, તો દરજે બદરજે એક એક આદમી ઉસ ખજુરકે દરખ-  
 તકો હાથ લગાકર આતાથા. ઉસી તરેહ ઉનહત્તર આદમી ઉસ દરખતકો  
 હાત લગાકર આએ, ઓર એક બાકી રહા ફેર ખીજલી સાચત બ સાચત  
 ઓરલી નઝદીક આકર ચમકને લગી, ઓર સખકો યકીન હુવા કે, યેહ શખસ જો  
 બાકી રહા હએ. ઉસીકે વાસતે દમબદમ ખીજલી આતી હએ તો સખ બઝીહ  
 હોકર ઉસમે' ઠહેને લગેકે અબ તુબી જાકે ઉસ દરખતકો હાથ લગાકર આ. ઉસને  
 દેખા કે યેહ સખ દરખતકો હાથ લગાકર આએ હએ. અગર ઇનમે'સે કીસીકો

મઝોત હોતી તો અલખતા બીજલી ઉસકે ઉપર ગીરતી બેશક મેરીહી મઝોત હયે. તો વોહ સબસે મીનતો આજી કરકે બોલા, અઝે અઝીઝો મંચેલી બનવાહું કે, બેશક મેરે મારનેકો ઘડી ઘડી બીજલી આતી હયે અગર મુજહે યહાં ચેક ગોશેમે બયેઠ રહેને દો, તો તુમ્હારે સબબસે મેરી બન બચતી હયે. ઉનહોંને કહા, અયે બેવકુફ દેખતા નહીં કે ઘડી ઘડી શુંબઝો બીજલી છી બતી હયે, અગર તુજહે બયેઠ રહેને દે. તો તેરે સબબ હમ સબ બીન મઝોત આયે મરે.

ગરઝ કે, વોહ બીચારા હરચંદ આજી વ મીનતસે કહેતા રહા, પર ઉન્હેં તરસ ન આયા, ઝોર ઝોરસે હાથ પકડકે શુંબઝસે બાહર ઢોલ દીયા. લાચાર વોહ બીચારા મરનેપર રાઝી હાકર, કદમ ચાર એક ગયાથા કે ચકાચક બીજલી ઉસ શુંબઝપર તડતડાકર ગીરી તો સબ મારે ગયે. ઝોર વોહ અપને ઘર સલામત પહાંચા. અગર ઉસકી આજીપર રહમ કરતે તો સબકા છ બચતા, ઝોર વોહ તમામ ઉમર એહેસાનમંદ રહેતા. પર કયું રહમ કરતે કે, તકદીરે ઇલાહીસે ઉનકે નસીબમેં શુંહી મરના લીખાથા, ઉસી તરેહ તુમલી મેરી મઝોત અઝદહેકે હાથ બનકે બેમુરબતી કરકે મુજહે બલામેં એકલા છોડ ચલે હો, ઝોર આખીરકારકા અઘાહકે સીવાયે કીસીકા માલુમ નહીં હયે, ખુદા બને મઝેં મરંગા યા માનીંદ ઉસ એક જવાંકે છતા રહું, ઝોર તુમ સબ મારે બઝો, અગરયે તુમ્હેં મેરે છનેકા ભરોસા નહીં, લેકીન વોહી મીસલ હયે કે, “જખતક સાસ તખતક આસ” મુજહે અબલી ખુદાકી દરગાહસે ચેહ ભરોસા હયે કે ઇસ બલાસે બચું, બારે મેરી ઇન બાતોંસે મીર કાશીલા કે દીલમેં રહમ આયા. ઉસને સોગંદ બાકે કહા, અઝે રોશનઝમીર યહાંસે દો કોસપર ફલાને બાગમેં આઠ દીન તેરી ઇતેઝારીમેં મુકામ કરેગે, અગર ઉસ અરસેમેં તુ અઝદહેકે હાથસે નબત પાકર આયા. તો બેહેતર હયે, નહીં તો લાચાર, આગેકો રવાના હોગે, મઝેંને કહા અછા, મુગર એક કુઝા પાનીકા છોડ બઝો, શાયદ કામ આવે, વોહ મુજહે પાની દેકે રવાના હુયે. અઝે બાનો, જખ વહાંસે કાશીલા કુચ કરકે દુર નીકલ ગયા, ઝોર નઝરસે ગાયબ હુવા તખ અઝદહા બે હલકા મારે બઝેઠાથા. મુંહસે દમ છોડકે તીન કોસ તક લંબા હોગયા, ઝોર સર ઉંચા કરકે કાશીલેકે તરફ દેખને લગા. મંઝેને ઇતની કુરસત પાકે બનકી દહેશતસે ચાહા કે ભાશું, ઇતનેમેં અઝદહેને દુમમે લપેટકે મુજેહ અપને તરફ ખીંચ લીયા, ઝોર ઇશારેસે કહા કે, મેરી પીઠપર ચઠ બઝેઠ ફેર મઝેં મારે ડરકે ઉસકી પીઠપર સવાર ન હુવા. ઉસને શુંબહે મુહસે પકડકે અપની પીઠપર સવાર કીયા, ઝોર દહની તરફકો રવાના હુવા. ઉસકી પીઠ અઝબસક ચીકનીથી, મઝેં ઉસપરસે પ્રીસલકર ઝમીનપર ગીર પડા. ઉસને ફેર ઉઠકે ગરદન પર સવાર કીયા, ઝોર મઝેંને ઉસકી ગરદનકો દોનો



હાથોસે મુખ મઝમુત પકડ લીયા, ઝોર વોહ અઝહહા અધરમ લે ચલા, મેરા કુછ બસ નથા. જખ ઉસને જાના કે, યેહ આદમી સંલલકે મુખ મઝમુત બઝેઠા હયે, તખ શીતાબી કદમ ઉઠકે થોડી દેરકે બાદ પહાડકે નીચે એક બડે ગારમે લેબકર મુજહે પીઠસે ઉતાર લીયા, ઝોર ઇશારેસે કહા કે ઉસકે અંદર જા. મયે બીસમીલાહ કહેકે ગારકે અંદર ગયા, તો વહાં કુછ નઝર ન આયા; બાહેર નીકલકે મંચેને દેખા કે, આપ ગારકે કીનારે પર ખડા હુવા ઇશારા કરતા હયે કે, ફેર અંદર જા. મયે અકલસે દરીઆફત કીયા કે, યેહ જો આપ નહીં આતા, ઝોર મુજહકે બાર બાર લેખતા હયે, શાયદ યહાં કોઈ ઇસેભી ઝોરઆવર હયે કે, અસકી દહેશતસે અંદર નહીં જા સકતા, મયેને ફેરબી અંદર જાકે જો દેખા તો, વહાં કુછ નથા; ફેર વહાંસે બાહેર નીકલકર ઉસસે કહા કે; ઇસગારકે અંદર જાકે મંચેને હરઅંદ નીગાહ કી, પર કુછ નઝર ન આયા.

યેહ ખાત સુનકે ઉસ અઝહહેને અએસા નારા મારા કે, અસકી આવાજસે ઝમીન કાંપ અએસા ઊઠી! મયે હીલમે યેહ સમજહા કે, ગારકે અંદરસે બાલી ફીર આયાહું ઇસ વાસ્તે યેહ ગુસ્સે હુવા હયે! અખ કાઈ દમમે મુજહે નીગલ જાએગા. ઉસને મેરે ચહેરેકા રંગ તખલીલ દેખકર કહા, અએ આદમી અપની ખાતરજમા રખ તુજહે હરગીઝ ડર નહીં! અઝહહેકી આવાજ સુનકે ઘડી દો એકકે બાદ, એક બીછુ ઉસગારસે બાહેર નીકલા. ઉસે દેખતેહી બેત-હાશા અએસા ભાગાકે હરગીઝ પીછે પ્રીકે ન દેખા. જખ કોસ એક પર પહોંચા, તખ ખડા હોકે મુજહે ઇશારેસે કહા કે, યેહ બીછુ મેરા દુશમન હયે ઉસકે માર, અગર ન મારેગા તો મયે તુજહે માર ડાહુંગા. મયે તીર લીએ હુવે ઉસ બીછુકી રાહ રોકકે ખડા હુવા, તો વોહ અઝહહાકા પીછા છોડકર મેરે તરફ આયા. મયેને એક તીર અએસા લગાયા કે ઉસકે દો તુકડે હોગયે, ઝોર ફીલફઝોર મર ગયા મયેને પાસ જાકે આહા કે, અપના તીર નીટાલ લું, તો ઉસકે ઝહેરસે રાખ હોગયાથા! મયે દેખકર મુતઅબ્બુખ હુવા ઝોર અઝહહા ઉસકે મરનેસે નેહાયત ખુશ હોકર શાદાં વફ્રહાં આયા, ઝોર મેરે કદમોંપર સર રખ્યા. અએ ખાનો, વો અજબ ઝમાનાથા કે, અગર કોઈ હુએવા નસે નેકી કરતાથા તો વોહભી હેસાનમંદ હોતાથા ઇસ ઝમાનેમે અગર કોઈ આદમી કે વાસ્તે જાન દેવે, તોભી વોહ એહેસાન ન માને.

ગરજ વોહ સાંપ મુજહે અપની ગરદનપર સવાર કરકે ઉસ ગારકે અંદર લે ગયા, વહાં અએસી તારીકીથી કે અપના હાથ અપનેકા ન મુજતાથા. ઉસકે આગે થોડી દુર ઝોર ગયા, તો એક પાકીઆ મકાનથાકે, આફતાબકી રોશનીસેભી રોશનતર યાને જાખબ લાલ શખચીરાગફી રોશનીથી કે હરએકકે ખીરાજ એક અઝલીમકા કહા આહીએ ઠેર લગેથે! અઝહહેને મેરે તાઈ ઇશારેસે કહાકે, યેહ

લાલ શબ્દીસાગ જીસ કદર તુજંહસે ઉઠ સકે બાંધલે મચ્છેને દીલમે સોચા કે; અગર ચેહ લાલ લેતા. હું તો મજદૂરી ઠગેરતી હુએ; જીસસે બેહિતર ચેહ હુએ કે. ખુદાકે નામપર ઉસકે દુશમનસે ઇસકી જાન બચાયા, દીલમે ચેહ સમજહકર મચ્છેને કહા; મુજહે કુછ દરકાર નહીં; અગર તેરા કામ હોચુકાહો; તો તુ મુજહે ઇસ ગારસે બાહિર નીકાલદે; કે અપને કામકો જાઉં. ઉસને ઇશારા કીકા કે; જખતક તુ ઇન લાલોસે કાઈ લાલ ન લેગા તખતક મચ્છે તુજેહ જાને ન હુંગા લાચાર મચ્છેને વહાંશે દો લાલ ઉઠાકે અપને બાજુમે બાંધ લીએ. ફેર વોહ મુજહે ગરદનપર સવાર કરકે બાહિર લાયા, વહાં એક ખુદા સુફીદ રેથ, સજ્જપોશ, આસા હાથમે લીએ હુએ ખડાયા. મચ્છેને ઇસ મીરમરઝા સલામ કીયા. ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અચ્છે રોશનઝમીર, વોહ બીછુ ઇસ અઝદહેકો રોઝ સતાતાયા, તુને ખુદ કીયા કે, ઉસે મારા, ખુદાએતઆલા ઉસ નેકીકા બદલા દેગા. મચ્છેને સુતહચ્ચર હોકર પુછા, અચ્છે બુઝુરગ મચ્છેતો આપકી સુરતસેલી વાપીક નહી અપને મેરા નામ કયુંકર જાના? ઉસને કહા; ખુદાકી કુદરસે કહા કે, ઉસ બીછુકી માદા હુએ, બહોત દીન હુએ કે, ઇસ અઝદહાકી માદાકે ઉસને મારડાલાયા, અબ વોહ કીસી તરફકો ગઈ હુએ, છે મહીનેકા આવેગી, તો છે છે મહીનેકે બાદ તુજહે ફેર યહાં એક બાર ઝોર આના હોગા; ઝુરર આઈયો, બુલીઓ મત; ઝોર જો તુ ન આવેગા તો તુ જીસ જગે હોગા, ! તુજહે આનકે મારડાલેગી; ઝોર ઇસ અઝદહેકે દો બચ્છે હુએ સો બીછુકે ડરસે મેરે હવાલે કરદીએ હુએ; તો મચ્છેને એક જગા છુંપા રખે હુએ; જખ તુ ફેર આવેગા તખ મચ્છે ઉનકોલી દીખાઉંગા; ઝોર ચેહ અઝદહા મુજહે હમેશા ઇશારા કરતાયા કે, ઉસ બીછુકો માર; મચ્છે કહેતાયા કે ઉસકી મચ્છોત મેરે હાથ નહી હુએ.

ઈતેફાકન એક જવાન યહાં આવેગા; ઉસકે હાથસે ઉસકી મચ્છોત હુએ સો આજ નરકો તુને મારા; ઝોર માદાકે ઝીંદગીકે કઈ દીન ઝોર બાકી હુએ, અબકે મરતખે તુ ઉસેલી મારેગા. ઝોર કઈ કામ તેરે હાથસે ફતાહ હોગે. ચેહ, બાતે કહેકે બોલા કે, મેરે ગરીબખાનેમે જો કુછ મયરસર હુએ સો કબુલ કર ઝોર આજકી રાત યહી આરામ કરકે સુખહોકો રૂખસત હો. મચ્છેને કહા, મુસલમાનોફી દાવતસે ઇનકાર કરના અગરચે મુસલમાનીસે બઈદ હુએ, લેકીન આપસે પોશીદા નહીં હુએ કે, સબ કાશીલેકે લોગ ફલાને બાગમે ચશમ બરાહ હુએ, ઇસ વાસતે રહે નહીં શકતા ચેહ ફરમાએ કે, આપકા ઇસમે મુબારક કયા હુએ? ફરમાયા કે, અચ્છે રોશનઝમીર ખયેર અબ તુ જા જખ ફેર આવેગા તખ મચ્છે અપના નામ બતાઉંગા, હરગીઝ બુલીયો નહીં. ઝુરર આઈયો જખતક મચ્છે ઉસ બુઝુરગસે હમકલામ રહા, તખતક અઝદહા ખડા રહા જખ મચ્છે

ઉસને રૂખસત હુવા, ફેર ઉસને અપની ગરદનપર સવાર કરક કાપ્રીલેક તરફ લેયલા. ઘડી ચેકકે બાદ દુરશે કાફીલેક ખેમે નઝર આયે; મંચે દેખકર ખુશ હુવા, જખ નઝદીક ગયા તખ કાફીલેક લોગ અઝઢહાકો દેખકર ઘખસાયે, ઓર આપસમે કહેને લગે કે, હમારે ઘરનેકો વોહી અઝઢહા ફેર આતા હયે, અગર હમ અએસા બનતે તો રોશનઝમીરકે વાસ્તે હરગીઝ સુકોમ ન કરતે. મએને પુકારકે કહા, અએ અઝીઝો, કુછ અંદેશા મત કરો, ચેહ કીસીકા હુખ નહીં દેગા. થોડી દુર ઓર લેબકર ઉસને મુઝહે ઉતાર દીયા, ઓર આપ ઘરકે તરફ રવાના હુવા. મએ કાફીલમે દાખીલ હોકર પહેલે કાપ્રીલે સાલારકે ડેરમે ગયા. સખ લોક મુતઅબજુખ હોકર કહેને લગે અએ અઝીઝ તુને કયા બાદ કીયા કે, ઈસ અઝઢહેકે હાથસે છતા બચા ? બલકે આપ અપની પીઠપર સવાર કરક ચહાં પહોંચા ગયા ? મએને અબ્વલસે આખીર તક સખ કીસ્સા બયાન કીયા તો સખ કાફીલકે લોગ સુનકર ચારોં તરફસે મેરી જવાંમરદીપર શાબાશ ઓર આફરીન કીએ. કાપ્રીલા સાલાર બોલા, અએ રોશનઝમીર જઝાકહા ચેહ મરદાનગી તુને અએસી કીકે જએસી ઝરયુંદને શુબઅતકીથી ! મએને કહા અએ મુશફીક, મુફ્ફરીલ ફરમાઈએ કે; ઝરયુંદ કઓનથા ઓર ઉસને કયા શુબઅત કી થી ?

### બયાન કરના રોશન ઝમીરકા રૂખરૂ બલકે આફીક યાને સમનરૂખ બાનુકે ઝરયુંદ હમદાની

રોશનઝમીરને કહા સુન અએ મલીકએ આફ્રાક મીર કાફીલા બોલા અએ જવાન રીવાયત કરને વાલોંસે યું સુના હયે કે હમદાનમે એક શખસથા બહોત દવલતમંદકે કીસી ચીઝકી ઉસે પરવાહ નથી ઓર હમેશા ખુશીસે ઝીંદગી કરતાથા ઓર ઉસકો એક બેટાથા ઝરયુંદ નામ જખ ઉસને હોશ સંભાલા તખસે તીરઅંદાઝી ઓર બંદુક ઓર તલવાર સવારીકા ઉસકો અએસા શઓક હુવા કે સીવાએફ્રન સીપાહગીરીકે ઓર કીસી ચીઝ પર ઉસકી તખીયત ન લગતીથી આખીર ઉસ કસબમે અએસા કમાલ પએદા કીયા કે, ચાંદનીમે ચીવટીકો તાકકર અગર તીર મારતા તો હરગીઝ ખતા ન કરતા ઓર સુપારીકે વરક તલવારસે ઈસ સફાઈકે સાથ ઉતારતા કે દેખને વાલોંકો મુતઅબજુખ કરતા. મુદદતકે બાદ ઉસકે માંબાપ મરગએ ઓર એકરોઝ સખકોબી ચેહી રાહ દર પેશ હયે.

બએત.

મંઝીલે હસ્તીસે સદા કુચ હયે,

ચારો કોઈ આજ કોઈ કલગયા.

માંબાપકે મરને કે બાદ, ઝરયુંદને કુઝુલ ખરચી કરતી શુરૂ દીયા ઓર આબેત અંદેશી ન કી ઓર ચેહ ન સમજહા,

ગુલશને દુનીયામે તબ વોહ હએ મોતેબર  
ગુલકી તરેહ હાથમે ઝર ચાહીએ.

ગરજ થાંડી મુઠ્ઠતમે દબલત સળ ખરચ કર ડાલી ને લોગકે ઉસકી દબલતમંદીમે થે સો ખુશામદે કરતેથે, સો મુશ્કલસીમે કોઠયાર, ઓર હમસાએ ઉસસે ખાતલી ન કરતેથે, બલકે તાને દે દે કહેતેથે. મસલા—“ અઝ પીસરેના બલકે હુખતર ગેહ ” ઇતની ઉમર થેહ માંખાપદ સર લાડ દરતા રહ્યા ઓર નાઝ પરવરહીમે અવકાત આપાકી, ઓર કુછ ઇલમ સીખતા તો અબ ઉસકે કામ આતા, ઓર અએસા ખરાબ ન હોતા. ઝરયુંદ સગડી ખાતે સુન સુનકે દીલકે દીરહીમે કબાળ હોતા. ઓર કહેતાથા કીઝીને સચ કહ્યા હએ:—

મુશ્કલસી સળ બહાર જોતી હએ,  
મરદકા એતેબાર જોતી હએ.

અલકીરસા અપને દીલ સોચ્યા કે, યહાં રહેનેમે કલામ બદનામી હએ, જીહસે થેહ બેહતર હએ, પરદેસમે નાં જીસતરેહ હકતઆલા રહેગા ઝીંદગી બસર કરંગા, થેહ ખાત દીલમે સુકરર કરકે, ઘોડેપર સવાર હોકે રૂમકે તરફ રવાના હુવા. મંઝીલ બમંઝીલ પહોંચકર પાદશાહકી મુલાએમત હાસીલ કરી પાદશાહને ઉસે પરદેસી દેખકર પુછાકે અએ જવાન તેરા નામ કયા હએ ઓર કહાંસે આપ્યા હએ ? ઓર યહાં આનેકા કયા બાયસ હએ ? ઉસને તસલીમાત બબલાકે અરજ કીયા કે, અસલીતો હમદાની હું ઓર ઝરયુંદ મેરા નામ હએ, ઓર આપકી નોકરીકે ઇરાદેપર કન્દકરકે આપ્યા હું ઓર થેહ ઉમ્મોદ હએ કે આપકી તાબેદરીમે બાકી ઉમર ગુઝાઈ, ઓર ને કામકે મુશકીલસે મુશકીલ હો, ઓર કીસીસે ન હોસકે મુજહે દરમાઝીએ કે, બબલાઉ પાદશાહને કહ્યા, કયા દરમાહા લેગા ? જોલા રોઝ હઝાર અશરશી, અગર હઝાર અશરશીમે એક હુખ્યાલી કમ દીજીએગા તોલી કયુલ નહી. પાદશાહને અપને દીલમે સોચ્યા કે, થેહ મરદ લાફઝન માલુમ હોતા હએ ખએર એક મહીનેતક ઉતને પગારપર ઇસે નવકર રખતાહું, અગર ઇસે કુછ કામ હોસકે તો બેહેતર, વગર ન જવાબ હુંગા રાત્રી પાદશાહને ઝંઘાંના મહેલમે જવાન હમદાનીકે આનેકા, ઓર હઝાર અશરશી દરમાહા માંગેકા મલેકકે રૂબરૂ ઝીકર કીયા. અબી મલેકને કુછ જવાબ ન દીયાથા કે પાદશાહઝાદી બોલ ઉઠી, ને શખશ ઇતના દરમાહા માંગતા હએ તો અલબત્તા ઉસમે કુછ જવહરલી હોગા અએસે શખશકો ઝુરર નવકર રખના ચાહીએ. પાદશાહકો બેટીકી ખાત નાગવાર માલુમ હુઈ, ઓર કહ્યા કે અએ ગેહયા, તુજહે ઇન ખાતોસે કયા કામ ? મગર ઉસ જવાનસે કયા હોસ્તી કીયા ચાહતી હએ ? ને અબ ઉસે મંએ નોકર રખખુંગા તો તમામ બલકત કહેગી કે, જવાન હમદાનીકો પાદશાહકી બેટીને

પસંદ કરે રખા હોય. પણ મુઠકોમેં બદનામી હોગી. બેટીને પાદશાહસે  
 ચેહ ખાત સુનકે કહા, ખુદા નખવાસ્તા, મંએ આપ જએસે પાદશાહકી  
 બેટી હોકર, અએસા ખીઆલે બદ દીલમેં કરે, આજતક તો કીસી મરદકી નઝર  
 મેરે સાએપરલી નહીં પડી, ઝોર ના મંએને કીસી ગએર મરદકા મુંહ દેખા બે  
 અપની ખુશીસે તુમ મુજેહ કીસી ફકીરકો બખશદો, તો મુજહકો કુછ ઉઝર નહીં,  
 પાદશાહ ઇન ખાતોસે રંજદા હુવા ઝોર જહીડકર કહા મંએને તેરેકો ઉઢી  
 જવાન હમદાનીકો બખશા. ઉસને કહા બહોત ખુબ, અગર આપ મુજહે ઇસ  
 રસવાઇસે નીકાલતે હોયે તો ખુબ, મેરા નસીબ મેરે સાથ હોયે ઝોર ખુદા અ-  
 પની દરગાહસે જુદા ન કરે. પાદશાહને ખવાબસરાકો ઇશારા કીયા કે ઇસકા  
 હાથ પકડકે જવાન હમદાનીકો સોંપદે ઝોર કહો કે, પાદશાહને તેરે તાંઈ બખશી.  
 લડકીકી આંખે ડબડબ આઈ, ઝોર પાદશાહકે તરફ દેખકર કહા અએ કીબલા  
 ખાવજુદ, ઇસ બેગુનાહીકે મેરે તાંઈ આપને ઇસ રસવાઇસે નીકાલા હોયે. અગર  
 મંએ આપકી સુસ્તહીક હુંગી ઝોર બેગુનાહ તો ખુદા ઇસકા અવેઝ આપસે  
 લેગા, માંને આહા કે, બેટીકી કુછ સીફારશ કરે. પાદશાહને ઉસેલી તીવડી  
 ચડાકર કહા, અએ કમબખત અગર તુ ઇસખાતમે કુછ બોલેગી તો ઇસી વકત  
 તુજહેલી શહેર બદર કરદુગા પ્રીર ખવાબસરાકે તરફ શુસ્સેકે નીગાહસે દેખા તો  
 વોહ ડરગયા, ફઝોરન લડકીકા હાથ પકડકે બાહર લે ગયા; ઝોર જવાન હમ-  
 દાનીકે હવાલે કરકે કહા, ખુદા તુજહપર મેહેરબાન હુવા કે પાદશાહને અપની  
 બેટી તુજહે બખશી, ખુદાકા શુકર બખલા ઝોર ઇસી ઘડી શહેરસે ચલા જા.  
 ઝરયુંદ, ઝોર પાદશાહકી લડકી દોનોં શહેરસે બાહર નીકલે, એક તરફકો રવાના  
 હોયે. સમનરૂબ બોલી, અએ રાશનઝમીર કયા વોહ પાદશાહ દીવાના થાકે  
 ઇસ ખરાબીસે અપની બેટી બેગુનાહકો નીકાલ દીયા ઝોર કેસ બદનામીસે ન  
 ડરા કે, લોગ કહેગે કે, પાદશાહની બેટીને જવાન હમદાનીકો પસંદ કરકે રખા  
 હોયે, ઝોર ચેહ બદનામી છ બદનામી ન ઠયેરી કે, આપ અપની બેટીકા હાથ  
 પકડકે ઉસકે હવાલે કીયા ? લાનત ખુદાકી ઉસ અકલપર અગર વોહ અએસીહી  
 તકસીરવારથી, તો જાનસે મારડાલા હોતા મગર જવાન હમદાનીકો ન દેનાથા.  
 રાશનઝમીર બોલા, અએ મલેકા તુને કબી ચેહ મસલ હીંદુસ્તાનકી સુની હોયે  
 યા નહીં—

ફરદઃ—જએસી હોવે ફનીઆ તએસી ઉચી ખુદ.

તકદીરકે લીખેકો કઓન મીટા સકતા હોયે, બે ખાત હોની હોતી હોયે સો  
 વએસી અકલ આદમી હા આતી હોયે, ઉસ લડકીકી તો કીસમતમે ઝરયુંદકે  
 સાથ ચું લીખાથા તો વએસી અકલ પાદશાહકે દીલમેં આઈ, ઝોર કુછ પસોપેશ

ન સમજાહા. સુન અએ સમનરૂપ, જળ વોહ દોનો બાહર નીકલે, તો ચવથે દીન એક બીઆબાનમે' હો રાહા મીલા, યેહ દોનો મુતકકીર હુએ કે યેહ કીધર બતા હુએ ઘોર વોહ કહાકે, ઘોર વહાં એક પથ્થરકી સીલપર લી-જખાથા કે, બાએ તરફકી રાહમે' ખહોત આફતે' હુએ, ઘોર દહની તરફકી રાહ બેખઓફે ખતર હુએ જો કાઈ બાએ તરફકો બએગા તો હરગીઝ સલા-મત ન પહોચેગા. ઝરયુંદને વોહ લીજખા દેખકર શાહઝાદીકે તરફ નીગાહકી ઘોર કહા અએ નાઝની મએને તેરા બારહા નામ પુછા પર તુને અપના નામ ન બતાયા ઉસકા કયા સબળ હુએ, ઘોર અબ કચોનસી તરફ ચલનેકી સુ-લાહ હુએ, દહની રાહકો ચલે' યા બાએ' તરફકો! ઉસને આંગોમે' આસુબરકે કહા, અએ જવાન, મએ' અપના નામ કયા બતાઉ' જો કુછ કે રસવાઈ ઘોર ખરાબી મેરી કીસમતમે' લીખીથી સો આગે આઈ અગર તુ નામ દરીઆફત કરનેમે' બજાહ હોતા હુએ તો માં બાપને ઇસ નામ મુબારકકા નામ “મુબા-રકુન્નીસા” રખાથા, સો ખરખીલાફ હુવા, ઘોર અબ તુ જો કુછ ચાહે સો નામસે પુકાર, ઘોર દહને બાએ' ચલનેકી સુલાહ મુજહસે કયા પુછતા હુએ, યેહ અપની હીમ્મતપર મવકુફ હુએ, જો તુજહમે' હીમ્મત હુએ તો બાએ' તરફ ચલ, વર ન દહની રાહ લે. આઈદા છધર તુ ચલેગા, મએ' તેરે હમ-રાહ હું. ઝરયુંદને યેહ બાત સુનકર ખુદાકો યાદ કીયા, ઘોર બાએ' તરફકી રાહલી દોનોં જને તીન રોઝતક પએહમ ચલે, લેકીન કુછ હાદીસા ન દેખા; ચવથે રોઝ એક બીઆબાનમે' પહોંચે, કે વહાં ચરીંદ, ઘોર પરીંદો નશાન નથા ઘોર હરચંદ દોનોં દુર દુર તક નીગાહ કરતેથે, કહીં દરખત લીખાઈ ન હેતાથા!! ઘોર ચારો તરફ બાદે સમુબ ચલતીથી નાઝની બોલી અએ જવાન, યેહ કયા દહેશતનાક મુકામ હુએ, જહાં કાઈ તાયર ન હએવાન, ઘોર ઇનસાનકા તો કયા ઝીકર હુએ. ઇસી ગુફતગોમે'થે કે કયા દેખતે હુએ કે, દુરસે એક બડા શેર ચલા આતા હુએ. ઝરયુંદને દુરસે આતા હુવા દેખ-કર કહા, અએ મુબારકુન્નીસા, કયા સુલાહ હુએ! ઉસને કહા:—

બએત.

જો શખ્સ તીરોકમાં અપને હાથમે' લેવે,  
ડરે ન શેરસે ઘોર વોહ ન મસ્ત હાથીસે.

યેહ તો હમારે મારનેકો આંતા હુએ, જો અબ તુ દેર કરેગા તો યેહ કોઈ એક સાઅતમે' અપન દોનોંકો મારડાલેગા ઇતનેમે' શુરશુરરાતા હુવા ન-જીદીક આપહોંચા. ઝરયુંદને કમાન ખીંચકર અએસા એક તીર મારા કે, ખો-પરી ફાડકે સોફારતક ઘુસ ગયા, ઘોર શેર ચીઘાકે ઝમીનપર ગીરપડા. ઝરયું-દને તલવારસે ઉસકા સર કાટકર ચારોં પંજે કે નાખુન તરાશ કરકે અપને પાસ રખા, ઘોર દોનો આગેકો રવાના હુએ નાઝનીસે ખાતે' કરતા હુવા સાત લીમતક બેખઓફે ખતર ચલે ગયા, આઠવે' રોઝ એક વીરાનમે' પહોંચે કે

ઉસ શેરકે મકાનસેલી દહશતનાકે ઝીયાદાથા, નાઝનીને કહા; અએ જવાન ખ-ખરદાર, કે ચેહ વીરાના ખાલી અઝ ખચોદો. ખતર નહીં ઇતનેમે દેખતે કયા હયે કે દો હાથી બડે બડે મસ્ત ચલે આતે હએ ઝરયુંદને એક તીર પહેલે અયેસા મારા કે ઉન દોનોકી આખે ફાઈ હી ફેર બદનપર તીર મારે એ તીર ચે ચલાતાથા સો અએસા કારી લગતાથા બદન ફાઈકે સોફારતકે ધુસ જતાથા આખીર વોહ દોનોં હાથી નીમજન હોકે પીછે લાગે, ઓર ચેહલી ઉનકે પીછે થોડા દઓડાતા હુવા ચલાગયા કોસ એકપર દોનોં હથી તીરકે ઝખમોસે બેદમ હોકે ઝર્મીનપર ગીર પડે તો ઉસને તલવાર મીઆનસે ખીચકર ઇનકી સુડે કાટકે બનસે માર ડાલે. મુબારકકુલીસા ઉસકી શુબઅત દેખકર બહોત ખુશ હુઈ. ઉન દોનોં હાથીઓંકી પેશાનીપર હયેલીકે બરાબર એક દાગથા. નાઝની ખાલી અએ જવાન અએસા દાગ કીસી હાથીકી પેશાનીપર નહીં દેખા. ઉનકા માથા ચીરકે દેખા ચાહીએ કે કયા હએ. ઝરયુંદને પેશાની ચીરકે દેખા. તો દોનોંકે માથેમેં એક એક મોતી અએસા હએકે, જીસકી ચમક આફતાબકી રોશનીસે બરાબરી કરતાથા તો વોહ દોનોં મોતી લેકે ખુદાકા શુકર કીયા ઓર આગે રવાના હએ. કીતના મુકતકે ગાદ, એક સયેરમે પહોંચે, કે “ખુર-શીદ આબાદ” ઉસ શહેરકા નામથા. ઝરયુંદને સરાએમેં ડેરા કરકે નાઝનીનકો વહાં ખીકાયા, ઓર આથ બાઝારકે તરફ રવાના હુવા, ઓર એક આદમીસે પુછા કે, ચહાંકે પાદશાહકા કયા નામ હએ! ઉસને કહા કે “ખુરશીદચહેર” ઓર ચેહ શહેર ઉસીને આબાદ કીયા હએ. ઇતનેમેં બડી ધુમધામસે વઝીરકી સવારી નીકલી ઝરયુંદને પુછા કે, ચેહ કીસકી સવારી હએ, ઉસને કહા ચેહ ખુરશીદચહેરકા વઝીર હએ, સો દરબારકો જાતા હએ ઝરયુંદને નઝદીક બાકર સંલામ કીયા. વઝીરને ઉસે અજનબી દેખકર પુછા, અએ જવાન તુ કઓન હએ. ઓર કહાંસે આયા હયે? ઇસને કહા અસલ તો રહેનેવાલા હમદાનકા હું ઓર અબ રૂમસે આતાહું. વઝીરને કહા, ઇસ રાહસે કયુંકર સલામત આયા? કહા ખુદાકી મેહેરબાનીસે ફેર વઝીરને મુતઅજબજુબ હોકર પુછા કે, રાહમેં તુજહે કુછ હાદીસા તો નહીં હુવાથા? ઉસને કહા, અસનાએ રાહમેં એક શેર ઓર દો હાથી મીલેયે, સો ખુદાએતઆલાકે ફઝલસે મએને ઉન તીનોંકો માર-ડાલા. વઝીરને કહા અએ જવાન ઇતના જહૂંઠં કયું બોલતા હએ વોહ શેર ઓર હાથી અએસે નહીં કે કોઇ માર સકે; બારહા ઉનકે મારનેકો પાદશાહકી ફઝોજ ગઈ લેકીન ફીર ફીર આઈ, ઓર મએં કયુંકર ચકીન કરકે, તુને ઉન્હે મારા હોગા, અગર ચેહ બાત સચ હએ તો ઉસકી કુછ અલામત બતલા ઉસને કહા, દોનોં હાથીઓંકે માથેમેં એક એક દાગથા, જબ કે મએને ઉસકો શગાફ કીયા, સો ઉસમેસે એક એક મોતી નીકલા, સો વોહ દોનોં મોતી મેરે હેરમેં હએ. વઝીરને કહા, અગર વોહ

દોનોં મોતી મેરે તર્ધ દીખલાવે તો, અલખતા એતેખાર કંઈ ઝરયુંદને ઉસી વકત સરામેંસે મોતી, ઔર શેરકે આરોં પંજેકે નાખુદ લેખકર વઝીરકે આગે રખખે, ઉસને દેખકર કહા. અએ જવાન, મરહુબા ઔર રહમત ખુદાકી, યેહ કામ તેરે બગઅેર ઔર કીસીસે ન હોસકતા; મુદદતસે ઉન હાથીઓંને યેહ રાહ બંદ કીથી કે; ઉનકી દહેશતસે મુસાપ્રીરોંકી આમદોરફત ખીલકુલ મવકુફથી; યેહ બાત કહેકે ઝર-યુંદકો અપને સાથ પાદશાકે પાસ લેગયા. તો ઉસને વહાં બકર અદબસે તસલી-માત કી પાદશાહને વઝીરસે પુછા કે યેહ કઓન હયે ? ઉસને અરઝ કીયા કે, અસલ તો હમદની હયે, ઔર અબ ઇમસે આતા હયે, રાહમેં ઉન દોનોં હાથીયોંકો મારકે યેહ દોનોં મોતી ઉનકે માથેમેંસે નીકાલકર લાયા હયે, ઔર શેરકે પંજેકેલી નખુનદીખલાયે ! પાદશાહને વોહ મોતી ઉસકો બખચે; ફેર પુછા ઉસ સફરમેં કોઈ ઔરલી તેરા રપીકયા ? અરઝ કીયા કે ઇમકે પાદશાહકી બેટી મેરે સાથથી, તીસરા કોઈ ન થા પાદશાહને ફરમાયા, શાહઝાદીસે તુજહે કયા નીલગત ? ઉસને અબ્વલસે આખીરતક, કીત્સા બયાન કીયા, પાદશાહને તમામ અહેવાલ સુનકર ઇમકે પાદશાહપર લાનતકી ઔર ઝરયુંદસે કહા, આજસે મેરી રીફકતમેં રહે ઉસને કહા, મેરીલી આરઝુ યેહી હયે, બાકી ઉમર ઈસ જખાનમેં હાઝીર રહુ ફરમાયા કે, કયા ફરમાહા લેગા ? બોલા, હઝાર અશરપ્રી, પાદશાહને વઝીરકો હુકમ દીયા કે, આજસે ઈસ જવાનકો હબર અશરપ્રી દીયા કરો ? ઝરયુંદને અરઝ કીયા, આજતક મયેનેં ઇમકી પાદશાહઝાદીકો હાથ નહીં લગાયા, જખતક નીકાહ ન કરૂ તખતક હરામ બનતા હુ પાદશાહને હુકમ દીયા કે, ખ્યાહકી તખયારી કરકે અહી સાઅતમે નાઝનીં નસે ઈસકા નીકાહ કરવાદો તો વોહ હુકમકે સુવાપ્રીક બજલાયે ? રોજ બરોઝ પાદશાહકી મેહેરબાની ઉસપર ઝીયાદા હોતીથી, યેક રોઝ પાદશાહને કહા અયે ઝરયુંદ ઇમકી શાહઝાદીકો કહે કે બાનેયે જહાંકી સુલાએમત હાસીલ કરે ? ઉસને કહા બહેાન યુબ જબ ઘરકો આનકે નાઝનીંસે યેહ બાન કહીં તખ ઉસને ઈનકાર કીયા ઔર કહા મેરે તર્ધ કીસીકી મુલાકાતસે કયા કામ હયે ? ઝરયુંદને હરથંદ કહા પર ઉસને ન માના ? હસરે રોઝ ઝરયુંદને શાહઝાદી કે ઈનકાર કરનેકા અહેવાલે પાદશાહકી ખીદમતમેં અરઝ કીયા ઈસ બાતસે ઉસને બનાકે અલખતા વોહ પાદશાહકી બેટી હયે.

ઈત્તેફાકન યેક રોઝ મલકયે જહાં આપ ઉસકે ઘરગર્ધ કાયદેહાનને શાહઝાદી-યોંકી તરેહ મસનદપર બીઠાયા, ઔર બહેાન તાઝીમોતવાઝા કી; યેક ઘડી ખીદમતસે ગાપીલ ન હુઈ, મલેકાએ ઉસકીં અકલમંદીપર નેદાયત પુથા હોકર અપને ઘર સુરાએઅત કી, ઔર રાતકો પાદશાહકે ઇખડ ઉસકી બહેાત તારીફ કી, હસરે રોઝ પાદશાહને બહેાત મેહેરબાનીસે કહા, અયે ઝરયુંદ તુ તમામ રોઝ જહાં



ચાહે વહાં રહે, મગર રાતકો પલંગઝી ચવકીદારીમે હાઝીર રહાકર, વોહ રાતઢીન ખીદમતમે હાઝીર રહેતાથા બાદ ચંદ મહીને કે, અરયુંદકે ઘર લઠકા પચેદા હુવા. પાદશાહને ચેહુ ખબર સુનકે ઉસસે બહોત રેઆયત ઓર મુરબત કરી. ઉસનેબી અપની ખીદમતસે પાદશાહકે અયસા ખુશ કીયાથા કે ખુરશીદ ચેહેરે જહાં બતા વહાં ઉસે સાથ લેબતા.

ઈતેફાકન ચેક રોઝ ખુરશીદચેહેર શીકારકો નીકલા, સો ખીયાબાનમે પહોં-ચકે એક હરનકે પીછે ઘોડા દબોડાયા, ઓર સખ લશકરસે બુદા હોકર કાસ દોએક નીકલ ગયા, લેકીન અરયુંદને સાથ ન છોડા. વહાં વોહ હરન તો નઝરસે ગાયબ હોગયા, ઓર બાએ તરફે બડા એક પેઠ થા, ઉસમેસે એક શેર નીકલા, પાદશાહ ઉસ શેરકો દેશકર ડરા. અરયુંદને કહા, અયે ખુદાવંદે રૂએઝમીં, અગર ઇરિશાદ હોવે તો અબી ઇસ સુઝીકા સર તનસે બુદા કરે. પાદશાહને કહા, ફેર ફેર કયા હુએ “કતલલ સુઝી કબલલ ઇઝા” અરયુંદને પાદશાહકા હુકમ લેકે, સેરકો લલકારા, તો વોહ દબોડકર ઉસકે ઉપર આયા ઉસને કુરતી કરકે મીયાનસે તલવાર ખીંચી, ઓર બડકે એક અયેરી તલવાર લગાઈકે, સર તનસે બુદા હોકે, બા પડા. પાદશાહ ઉસકી જવાંમરદી દેખકર નેહાયત ખુશ હુવા. ઓર કહા, અયે અરયુંદ, આફરીન સદ આફરીન ફેર વહાંસે મુરાજેઅત કરકે લશકરમે હાખીલ હુયે. પાદશાહને ઘરમે પહોંચકર અરયુંદકે સાત પારચેકા ખીલઅત મએદસ્તાર ઓર સરપેચ મુરસા ઓર મોતીયોંકી માલા ઓર જવાહેર સરી ઓર ઘોડા દેકે કમાલ મેહરબાનીસે રોઝખરોઝ એઝાઝ ઝીયાદા કરતા રહા; લેકીન અરયુંદ બાવબુદ ઉસ મેહરબાનીકે પાદશાહકી સોખત, ઓર સાંપકે ખીલાનેકો બરાબર બનકે આપ હરગીઝ મગર નથા. ઓર રાતકી ખીદમતમે હાઝીર રહેતાથા એકઢીન ખુરશીદ ચહેરે બરસાદઢી મોસમમે મુવાફીક માસુલકે અપને મહેલમે આરામ કરતાથા કે ચકાયક આંધી ચલને લગી ઓર હવાકી શીદતસે પાદશાહકી આંખ ખુલ ગઈ. ઘડી દોએકે બાદ જબ આંધી થમગઈ, હવા મલકુકે હુઈ, તબ પાદશાહકે કાનમે ચેક અવરતકી આવાઝ આઈ કે, આહ આહ કરકે કહેતીથી કે “મયે બતીહુ કોઈ અયેસા હુયે જો મુજહે રખ સકે” પાદશાહને પલંગપર લેટે લેટે દો તીન દફા ચેહી આવાઝ સુની, ફેર જવાબગાહસે નીકલકર છતપર આયા કે, આવાઝકા હાલ ફરીઆફત કરે, બાહેર નીકલકર દેખતા કયા હુયે કે અરયુંદ તીરે કમાન હાથમે લીયે બડા હુયે, ઓર છોટી છોટી કુંહાર પડતી હુયે, ઓર ચારોં તરફસે અંધેરી જહુકીથી કે, આપના હાથબી નહીં સુજતાથા, અરયુંદને બરફકી ચમકાહ-ટમે દેખા કે, કોઈ મહેલ સરાપર બડા હુયે. તીરકો ચીલેપર ચડકે કહા કે, ઇંસ આંધી રાતકે વકત મહેલસરાએ પાદશાહપર કે ખાસ જવાબગાહ મુલતાની હુયે,

કઐયોન ખડા હયે ? ખુરશીદ ચેહેરે ચુપ રહા, ઐયાર જવાબ ન દેનેસે ઝરચુંદકો યકીન હુવાઁ ઐયાર હયે, તો કમાન ખીંચકર આહા કે તીર લગાવે. પાદશાહને કહા, અયે ઝરચુંદ મયે ખુરશીદચેહેરે હુંકોઈ અવરત આહ આહ કરતી હયે, ઉસકી આવાઝ સુનકે આયાહું કુછ તુજહેલી આવાઝ આઈ હયે ? ઉસને કહા અયે ખુદા-વંદ આઠ રોઝ હયે કે યેહી સુનતા હું, ખુદા જાને, યેહ કયા ઇસરાર હયે, ઐયાર આવાઝ કરનેવાલા કઐયોન હયે મયે અપને ઐહદેપર હાઝીર હું, અગર આપ હુકમ દે તો યેહ હકીકત દરયાકત કરું પાદશાહને કહા હાં અબ તુ બંકે હકીકત દરી-આકત કર કે, યેહ આવાઝ કઐયોન કરતા હયે ઐયાર ઉસકા મુદદા કયા હયે ? ઝરચુંદ ઉસીવકત અવાઝકે તરફ રવાના હુવા. ખુરશીદ ચેહેરેલી એક નીમચા બગલમેં દાખકર મહેલસરાએ ખાસસે નીચે ઉતરા, ઐયાર જવાન હમદાનીકે પીછે પીછે ઇસતરેહ ચલા કે, ઉસે માલુમ ન હોવે. જવાનહમદાનીને શહેરપનાહસે ખાહર બંકે, દેખા કે, એક ગુંબજમેંસે આવાઝ આતી હયે, ઉધરકો રવાના હુવા, ઐયાર ગુંબજકે અંદર બંકે દેખાતો, એક પીરઝન બયેડી હુઈ પથ્થરપર છુરી તંઝ કરતી હયે, ઐયાર હમખદમ આહ કરકે કહતી હયે “ મયે” જાતી હું કોઈ અયેસા હયે જો મુજહે રખ સકે; ઐયાર યેક ચીરાગમેં થોડાસા તેલ બાઝી હયે, સો વોહ ઉસકે આગે ધરા હુવા મંધા જલતા હયે. પસ ખુદીઆને ઝરચુંદકો દેખકર કહા તુ કઐયોન હયે જો ઇસ વખત મેરે પાસ આયા હયે; ઉસને કહા, મયે આદમી હું, કે તેરા હાલ મુફફસીલ દરીઆકત કરને આયા હુંકે આહ આહ કરનેસે તેરા મુઆદ કયા હયે ઐયાર કહાં જાતી હયે; ઐયાર રખ સકનેસે મુરાદ કયા હયે; ઉસને કહા, અયે જવાન મંયે ખુરશીદ ચેહેરે યહાં કે પાદશાહકી ઉમર હું, અબ ઉસકી મઐયોત આઈ હયે મયે રૂખસત હોતી હું ઇસ વાંસ્તે, કઈ દીનસે પુકાર પુકારકે ખબર કરતી હું શાયદ કોઈ ઉસ્કે અહેવાલપર રહમ કરે; આજકી રાત જખતક ઇસ ચીરાગમેં તેલ હયે, તખતક ઉસકી ઝીંદગી બાકી હયે. ઐયાર ફજર હોતેહી યેહ ચીરાગ ખુજહ જાએગી, ઐયાર બમુજરરીદ ગુલ હોનેકે ઉસકી જાન નીકલ જા-વેગી; ઝરચુંદને કહા, અયે કમખખત ઇસકી કુચ તદખીરલી હયે; જોલી ચંક તદખીર હયે, જો કીસીસે હોસકે. ઉસને પુછા કયા તદખીર હયે; જોલી યેક શખ્સ ઝરચુંદ હમદાની ઉસકા નોકર હયે, અગર વોહ બાપને બેટેકા ગલા ઇસ છુરીસે કાટે ઐયાર ઉસકે લહુસે મુજહે ન્હીલાવે તો પાદશાહ છતા રહે, ઇસકે સીવા ઐયાર કુછ ઇલાજ નહીં; પાદશાહ છુપકે ખાહર ખડા હુવા દેખતાથા, ઐયાર યેહ સખ હકીકત અપને કાનોસે સુનતાથા ઝરચુંદ ઉસ ખુદીઆસે સુનકર હયેરાન હુવા ઐયાર અપને હીલમેં કહા કે, અગર બેટેકા અઝીઝ જાનું તો પાદશાહ મરતા હયે, ઐયાર પાદશાહકી જાન અચાતા હુંતો બેટા મારા જાતા હયે. થોડીદેર ઇસી શીકરમેં જ-ઐયાર કરતાં રહા. આખીર સોચ સોચકર પાદશાહકે નમકજવારીપર ખીયાલ કીયા અઝર મયે છતા રહું તો બેટા ઐયારલી હોજાએગા, મગર અએસા પાદશાહ ફેર

પએદા ન હોગા, ચોર ઇસી દીનકે વાસ્તે ખુરશીદચહેર હુઝાર અશરપી દરમોહ બા ઇઝત મુજહે દેતા હયે. યેહ બાત અપને દીલમાં મુકરર કરકે ખુદીઆસે કહા, એક સાઅત તહમુલ કર, મએ અલી આતા હું. સો ગુંબઝસે બાહેર નીકલકર શહેરકો રવાના હુવા.

### મસનવી.

નીકલકર શીતાબીસે ઘરકો ચલા, તો સુલતાનલી સાથ ઉસકે હુવા.

ઇસે દરદકા સર્ધ કદર જોશયા, કીસીકી ખબરથી ન કુછ હોશયા.

જો દેખા વહાં ઉસને જા અપને ઘર, થી સોઈ હુધ નાઝની સેજપર.

થી ગુલ શમઆ વોહ શમઆરથી પડી, કે હરતદ્દક ઉસની ઉબલી હુઈ.

અદબસે ખડાહો કીયા પીકર યું, કે મહબુબ સોતા જગાઈ મંએ કયું.

ખડા હોકે રોયા કે નદી ચલી, જબ આસુ પડે ઉસકી આંખે ખુલી.

લગી બોલને અએ વફાદાર મન, હકીકત જો ગુઝરી સો ઇઝહાર કર.

મુકસીલ બતા આજ કયા હાલ હૈ, યેહ રોના તેરા મુજકા જંબલ હયે.

સુખન સુનકે પીલહાલ રોયા જવાં, કીયા નામુરાદીકા યેહ સખ બયાં.

મુબારકુન્નીસા, ઇસ આફતે નાગહાનીસે ઝાર ઝાર રોકે કહેને લગી, અએ જવાન કસમ પુદાકી મએ ઇસ બચ્ચેકે બગઝેર યેક સાઅત ન જ સકુંગી ચોર તું કયુંકર અપને હાથયે ઇસકે ગલેપર છુરી ચલાયેગા; ઝરયુંદ બોલા, અએ નાઝની ગમ મત કર અગર ઇસકે નસીબમે ઇસીતરેહ મરના લીખા હએ, તો હમારે બચાનેસે બચતા નહીં, અગર ખુરશીદચહેરકો યેહ બખર વોહચેગી તો વોહ અપની સલામતીકે વાસ્તે મરવા ઇલેગા, ઇસસે બેહેતર યેહ હએકે અપને હાથેસે ઇસકે લહસે ઉસ ખુબારકો નહીં લાઉંકે પાદશાહકા હક નમક અદા હોગા, ચોર સારે આલમમે નેકમાની હોગી. લાચાર વોહલી તનબકઝા દે કે ચુપ હો રહી જબ ઝરયુંદ બેટેકો મુબારકુન્નીસાકી ગોદસે અપની ગોદમે લેકર ચલા તખ નાઝનીલી સરકો બોલી બાલ નોચતી ચોર નાબુક સુંહપર તમાંચે મારતી બેટેકા નામ લેલેકે યેહ બચેતે પડતી હુધ પીછે પીછે ચલી ! ! !

### મસનવી.

અપને માતમમે એકલાં છોડકર, તુ ચલા મુજહસે મોહબત તોડકર,

મએ ન વાકીફથી કે મરગે નાગહાં, તુજહકો લેબલેગા યુ અએ મેરીબાં.

હએ જાની યેહ ફલકને કયા કીયા, જલાયા તેરા મુજહ ગમમે દીયા,

તેરે બીન મુજહકા કહાં સખરો કર રાત દીન રોતી રહુંગી ઝારઝાર.

થાંસે અબ કીરકર ન ઘર જઉંગી મએ. આજકાલ કુડકુડકે મરબઉંગી મએ

સાંસ લે લેકર યેહ ફેર બા દરદોદમ, મોઝકા મતલાથી પડતી દમબદમ.

ઝીંદગીકા ગર યેહી અસલુબ હએ, તો તો ઇસ જીતેસે મરતા ખુબ હએ,

અલગરઝ ઝરયુંદ લડકેકો લેકે ગુંબઝમે ગયા મુબારકુન્નીસાબી સાથ ગઈ ચોર ખુરશીદ ચહેર બાહેર છુપકે ખડા રહાયા. વોહ ખુદીયા નાબેકાર જો ગુંબઝકે

અંદર ખચેલી હુઈ ઉસકી ધંતેઝારી કરતીથી ઉસે દેખકર બોલીકે લડકેકો લાયા? ઉસને કહ્યાં, યેહ માયુમ સગીર હાઝીર હુએ; બે ચાહે સો કર ઉસને કહ્યાં, મુજેહ તેરે બેટેસે કુછ કામ નહીં અગર તેરે તથા પાદશાહકી ઝીંદગી દરકાર હુએ તો, અપને હાથસે ઇસકા ગલા કાટકે ઇસકે લહુસે મુજહે ચુસલ કરવા. ઝરયુંદને અપને દીલકો સખત કીયા, ઝોર ઉસ બેમેહેરકે હાથસે છુરી લેકર લડકેકો ઝમીનપર લીટાયા, ઝોર ચહા કે, ઉસકી ગરદન કાટે તો ઉસ ખુડીઆને ઉસકા હાથ પકડલીયા, ઝોર કહ્યાં; અયે ઝરયુંદ, લડકેકો ઝાયા મત કર, મએ તેરી નમકહલાલી દેખતીથી, હઝાર આફરીન તુજહે; ઝોર તેરે માબાપકો। યેહ કામ તેરે સીવાએ ઝોર હુસરેસે કભુ ન હોસકે, કે ખાવીંદકી સલામતીકે વાસ્તે બેતઅમુલ અપને બેટેકે ઝુખહા કરનેકો તથયાર હોબવે! તેરે સબખસે ખુર શીચેહેરકી, ઝીંદગી ઝિયાદા હુઈ, વગર ન આજ ફેજર હોતેહી ઉસકી મએ-તથી. પાદશાહ યેહ બાત સુનકર ઘરકે તરફ મુતબ્જહા હુવા, ઝોર મહેલમેં દાખીલ હોકે જુસ જગાસે ઝરયુંદકો ખબરકે વાસ્તે લેબથા ઉસી જગા આનકે ખડા હોરહા. ઝરયુંદલી શુખજસે નીકલકર શહેરમેં આયા; ઝોર મુબારકુન્ની-સાકો ઘરમેં પહોંચાકર આપ પાદશાહકી ખીદમતમેં હાઝીર હુવા. પાદશાહને ઉસે દેખકર કહ્યાં, અએ જવાન બડી દેરસે આયા, યેહતો કહો કે આહ આહ કઓન કરતાયા, ઝોર ઉસકા મુદઆ કયા થા? ઉસને અરઝ કીયા, અએ ખુદા-વંદ, એક અવરત અપને ખાવંદસે રૂઠકર નીકલી બતીથી, મએને ઉસે સમ-જહા કર ઉસકે ખાવીંદસે સુલાહ કરવાહી વોહ અપને ખાવીંદસે રાઝી હોકર અપને ઘર ગઈ. ઇતનેમેં સુખહ હુઈ પાદશાહને કહ્યાં અયે જવાન મએલી તેરે પીછે પીછે આયાથા અબ્વલસે આખીરતક સખ અહેવાલ કાનોંસે સુના ઝોર દેખ હુએ આફરીન સદ આફરીન કે મેરી બાન બચાનેકો અપને બેટેકે ઝુખહા કરનેમેં દરેગ ન કીયા બે એહસાનકે તુને મુજહપર કીયા હુએ, સો આજતક કીસીસે કીસીને ન કીયા હોગા ખુરશીદચેહેરને ઉસીવક્ત ઝરયુંદકો ખીલઅત વીઝારતસે સરફરાજ કરકે વઝીરે મોઅઝઝમ કીયા, ઝોર ખાકી ઉમર અયેશો અશસ્તમેં શુઝારી.

રૌશનઝમીર બોલા અએ મલેકએ આફ્રક, યેહ બાત મુજહસે મીર કા-પ્રીલાને મુજસે કહી. ફેર કાપ્રીલા આબે કુચ કીયા. મુદત એકકે બાદ, કાપ્રીલા મીસરમેં પહોંચા, ઝોર વહાંસે હરએક શખ્સ અપને અપને કામકે વાસ્તે હ-રએક તરફકો રવાના હુવા, મએ ઉસી શહેરમેં છે મહીને રહા, જખ સાતવા મહીના શુરે હુવા તખ મએને દીલમેં સોચકે છે મહીનેસે ઉસ પીર મરદને મુ-જહે જુલાયાયા. અગર મએ ન બઉંચા તો અઝહા આનકે મુજહે માર ડા-લેગા, ફેર મએને દીલમેં ગઓર કરકે કહ્યાં કે, ચહાંસે એક મહીનેકી રાહ હુએ,

ઘોર ખુદા જાને અઝહહા કયા હુવા હોગા, ઘોર ઇતનીદુર કાહેકો આવેગા; યેહ તસબુર કરકે આગે રવાના હુવા, પંધરવે દીન એક શહેરમે પહોંચકર કયા દેખતા હું કે વહાંકે સખ આદમી એક ટાંગકે હુએ, ઉનકો દેખકર હુએરતમે રહા, ઘોર વોહ મુજહે દેખકર સુતઅબ્જુબ હુએ, ઘોર હંસ હંસકે આપસમે કહેતેથે કે યેહ આદમી દો પાંવસે કયુંકર ચલતા હુએ ? ફસ પંદરા આદમી મેરે તઈ પકડકે અપને પાદશાહકે પાસ લે ગયે વહાં બંકે બે મએને દેખા તો, પાદશાહ તખ્તપર બયેઠા હુયે ઘોર સખ આદમી તખતકે ગીરફ એક ટાંગકે ખડે હુયે. મએ પાદશાહકો સલામ કરકે ખડા રહા. પાદશાહને મેરે તરફ નીગાહ કરકે કહા, અયે આદમી ખુલ અબ્જુબ તેરા ખાના કહાંસે હુવા, ઘોર તેરી વીલાયતમે સખ આદમી કયા અયેસેહી હુયે ? મએને કહા મુજહે દેખકર તુમ સુતઅબ્જુબ હો, ઘોર ચહાંકે લોગોકો દેખકર મએ સુતહથ્થર હું કે એક પાંવસે કીસતરેહ ચલતે હુએ ? ઇતનેમે યેહ શોરો શુલહુવા કે એક ખડા અઝહહા દઘોડા હુવા શહેરકે તરફ ચલા આતા હુએ, સો ઉસકી દહેશતસે સારે શહેરમે ખલબલી ઘડ ગઈ, ઘોર લોગ ભાગને લગે. મએને ખીઆલ કીયા કે, યેહ અઝહહા ઇતની દુરસે મેરે વાસ્તે આયા હુએ, અબ મએ હરઅંદ છુપુંગા, પર યેહ ન છોડેગા. નાહક મેરે સખમ તમામ ખલકુદ્દા આઝાર પાએગી. સો મએ અપની જાનસે હાથ ધોકે ઉસ અઝહહાકે તરફ રવાના હુવા, વોહ મુજહે દેખકર ખડા હોગયા, જબ મએ નઝદીક પહોંચ્યા, તખ વોહ મુજહે પીઠપર સવાર કરકે મીસરકે તરફ રવાના હુવા. મીસરમે પહોંચકર મએને ઇશારા કીયાકે, મુજહે ભુક પીઆસકા ગલખા હુએ યેહ ખાત મુનકે ઉસને મુજહે પીઠપરસે ઉતાર દીયા, તો મએ શહેરમે ગયા, ઘોર ખાને પીનેસે ફરાગત હોકે પ્રીર આયા. વોહ મેરે તઈ ગરદનપર સવાર કરકે, અપને મકાનપર પહોંચ્યા. ઘોર ઉસી ગારપર લેબકર ખડા કરદીયા ! દેખતા કયાહુંકે ઉસ ખીલુકી માદા દુરસે મેરે મારનેકા કસ્દ કરકે ચલી આતી હુએ મએને પ્રીલફઘોર એક તીર અયેસા ચલાયા કે, મરગઈ, ઘોર અઝહહા અપને દુશમનકે મરનેસે નેહાયત પુથ હોકર મેરે કદમોપર ગીર ખડા. ઉસ અરસેમે વોહ પીર બુઝુરગ અસા હાથમે લીએ હુએ, મેરે સામને આ ખડા હુવા. મએને અસ્સલામો અલેકુમ કહા ઉસને જવાબ દેકર મેરા હાથ પકડ લીયા, ઘોર પહાડકે ઉપર લેબકર અઝહહોકે દોનો અચ્ચે લીખલાએ, ઘોર વહાં એક ઇમારત આલીશાનથી. મએને ઉસ બુઝુરગસે પુછા, ઇસ ઇમારતકે અંદર કયા હુએ ? બોલા યેહ મકબર દેવકા હુએ, ઉસકી મઓતબી તેરે હાથ હુએ ફેર એક કાગઝકા તખ્તા લીખા હુવા મેરે હાથમે લીયા, ઘોર કહા, તીન મરતબે ખીસમીદલાહ બોલકર ઉસકે અંદર જ, ઘોર કીસી ચીઝકા હરગીઝ એદેશા મતકર. તુજહોકો મીનહાર ખતર નહીં લેકીન, ઉસ નાબેકારમે હાત ગુસેસે મારના, હરગીઝ ફીઆર,

ન ચલાના, મયે વોહ તખતા લેકર હસબુલઈરશા તીન દક્ક ખીસમીલાહ ક-  
હેકર દરવાઝેકે અંદર ગયા, ઝોર વહાં બકે બે દેખા તો, એક મકાન અચેસા  
પાકીઆ હચેકે હુરાનેબેદેશ્તી છુટકે દેખનેકી આરઝુ કરે, ઝોર એક લડકી  
પંધરા સોલા બરસકી નેહાયત હસીન સહેદરીમે એક તખતપર બચેકી હચે.  
મુજહે દેખકર બોલી અચે અઝીઝ યેહ વોહ મકાન હચે કે જહાં પરીદાપર ન  
માર સકે. કયું કર આયા ? મગર મુજહે અપની બનપયારી નહીં કે, આપને  
પાંવસે ગોરમે આયા હચે ! મુજહે તેરી જવાનીપર રહમ આતા હચે; છુસ રાહસે  
આયા હચે ઉસી રાહસે નીકલબ, નહીંતો ઇસી વક્ત મારા બચેગા. મચેને કહા  
કે, અચે નાઝની, બે કુછ કે મેરી કીસમતમે લીખા હચે સો મીટતા નહીં, યેહતો  
કહે કે, તુ સાથ ઇસ નઝકતકે કુલ બાવબુદ ઇસ આબોતાબકે તેરે મુંહકે રૂબરૂ  
શરમીદા હચે, ઉસ દેવ પલીદકે પંજેમે કયુ કર ગીરફતાર હુઈ ? યેહ બાત  
મુનકર ઉસકી આંખે ભર આઈ.

### ખચેત.

ઝબઝબાઈ આંખ આંસુ થમ રહે,

કાસચે નરગીસમે જુગ શબનમ રહે.

ફેર એક સાંસ લેકર બોલી, અચે જવાન, મચે અપની હકીકત કયા બ-  
યાન કરે. મચે દમશકકે પાદશાહકી બેટીહું, એકદીન ગરમીકે મોસમમે મયે  
ખુલ્લે બાલોસે છતપર સોતીથી, ઇતિકાકન ઇસ મુઝી નાબેકારકા વહાં ચુઝર  
હુવા, તો મેરે ઉપર આશક હો ગયા; ઉસ રોઝસે હરરોઝ આપી રાતકો  
આનકે મુબહો તક મેરે સામને બચેક રહેને લગા. ઝોર મુજહે મના કરદીયાકે  
ખબરદાર મેરે આનેકા ઝીકર કીસીકે સામને મત કીછચે, નહીંતો તુજહકો યહાંસે  
ઉઠા લેબલગા. મેરી વોહ હકીકત હુઈ:—

### દોહરા.

મનમે રહેતો મન જરે કહું તો મુખ જરબચે,

જચેસે ચુંગા સપના દેખે રોચે રોચે પચતાચે.

ઇસ ગમમે દીન બદીન દુબલી હોને લગી ઝોર બદનકા રંગ ઝરદ પડ-  
ગયા. માં બાપને મેરા યેહ અહેલાલ દેખકર નાતવાનીકા સબબ પુછને લગે,  
લેકીન મચે ઉસકે ડરસે ન બતલાતીથી. આખીર રક્તા રક્તા મુખકર મચે  
અચેસી હોગઈ કે, બદનપર ગોશત ન રહા ફક્ત પોસ્તો ઉસતખવાં બાકી  
રહા. એકરોઝ મેરી માને મુજહે ગોષેમે લે બકર પુછા, અચે બેટી તેરા કયા  
હાલ હચે કે, રોઝબરોઝ મુખતી બતી હચે અગર કુછ ખીમારી હતે તો  
ઝાહેર કર કે ઉસકા ઇલાજ કરેં યા કીસીકે ઇશકમે ગીરફાર હુઈ હચે કે ઉસકે

પ્રીરાકમેં દુબલી હોતી બતી હત્યે ! અચ્ચે જવાન, જખ માસે ચેહ બાત સુની તો મેરે તઈ દુના રંજ હુવા. અગર ગોયમ મુશકીલ વગર ન ગોયમ મુશકીલ અગર કહું તો દેવકા ડર વગર ન કહું તો ઈનપર ચેહ બાત સાબીત હોતી હત્યે કે કીસીપર આશક હુઈ હત્યે ! ઘડી દોઝ્યેક ઉસી પ્રીકરમેં રહી કે કહું યા ન કહું આખીર કાર નાચાર મચ્ચેને કહા, અચ્ચે માદરે મેહેરબાન, અખ-તલક મચ્ચે નહીં બનતી કે, ઇશક ખાનેકી ચીઝ યા પહેનનેના કપડા હચે ઇશત પેચાંકા કુલતો અલબત્તા સુના હચે ક્યા ઈસીકો ઇષ્ટ કહેતો હત્યે ચોર અગર કુછ રોગ મેરે તઈ હોતા, અલબત્તા મચ્ચે આ ઝાહેર કરદેતી. છુપાનેસે ક્યા હાસીલ થા, તુ મેરી લાગરીકા સખખ મત પુછ. કે નાચુક્તા યેહ ચેહ બાત સુનકે ઉસ રાઝપુશીયાકે સુનનેકા ઇશીતીઆક હુવા, ચોર દમબદમ બજાહ હોકર પુછને લગી મચ્ચેને કહા, અચ્ચે માદરે મેહેરબાન તુ હરગીઝ ઈસ બાતકી હટ મત કર, અગર કહુંગી તો ફેર મચ્ચે ન હુંગી. ચોર તુ મેરી સુરત દેખનેકા તરસા કરેગી. ઈસ બાતસે ચોરલી શચ્ચોક ઝીયાદા હુવા, તો ઝીદ કરકે કહેને લગી કે, ઈસ બાતકા છુપાના પુખ નહી, તુ અપની હકીકત મુક્સીલ બયાન કરકે તદખીર કરે.

ગરઝ જખ મચ્ચેને દેખા કે, ખવામખવાહ ઉસકી ચેહી મરઝી હત્યે, ચોર બગચોર કહેને મેરા છુટકારા નહી; તખ લાચાર હોકર મચ્ચેને અવલસે આખીર તક દેવકા સારા કીસ્સા બયાન કીયા, ચોર ચેહલી કહે દીયા કે, ઉસને મના કીયાથા કે, હરગીઝ કીસીસે મત કહીઓ, જીસ રોઝ કહેગી ઉસી રોઝ યહાંસે લેખઉંગા. વોહ ચેહ અહેવાલ સુનતેહી ઘબરાકે મેરે પાસસે ઉઠી ચોર ફચોરન બાકર મેરે બાપકો ખબરકી ઉસને ઉસી વક્ત તમામ શહેરકે સીયાને, ચોર ઝાડને વાલોંકો ખુલાવાકર ગંડે, ચોર તાવીઝ લીખવા લીખવાકે મેરે ગલે, ચોર બાઝુમેં બાંધે. શામકે વક્ત એક તરફ મેરે બાપને અપના પલંગ ખીછવાયા ચોર દુસરે તરફ મેરી માંકા, ખીચમેં મેરા પલંગ ખીછવાયા ચોર હર તરફ શમચાદાનોમેં પલીતે જલવાચ્યે, ચોર એક શખસ ઝાડનેવાલા ઈસ ફનમેં ઉસતાદ કામીલથા, પરદેકે બાહેર ઈસ ઇરાદેપર બચ્ચેકા કે, જીસ વક્ત લોહ દેવ આવેગા, તો મચ્ચે અપને ઇલમકે ઝોરસે ઉસે કુંક હુંગા ! આઘી રાતકે વક્ત ચેહ મુઝી વહા પહોંચ્યા ચોર પહેલે ઉસ શખસકો ઉસકે જલાનેકે કે ઇરાદેપર બચ્ચેકાથા, એક તમાંચા અચ્ચેસા મારાકે બેબાન કરકે મુજહકો પલંગ સમેત યહાં લાયા ચોર અખ હર-રોઝ મુજહસે ચાહતા હત્યે કે કુછ ચોર બાત કરે, લેકીન આજતક મચ્ચે ખીમા-રીકે બહાનેસે બચીહું. ઉસ રોઝસે આદમીકી સુરત દેખનેકે તરસતી હું; આજ અવચે બરસ તોરા મુંહ દેખા હત્યે. સુન અચ્ચે સમનરૂખ, ઉસ નાઝનીને અપની ચેહ હકીકત કહે કે પુછા, અચ્ચે જવાન, અખ ચેહ કહે તુ આપસે અપની બાન

દેનેકા યહાં કયું આયા, તો મએ'ને ઉસકે રૂબરૂ ઇબતીદાસે સખ અપના અહેવાલ બયાન કરકે કહાકે એક યુઝરૂગ કશારેસે ઉસ દેવ પલીદકે મારનેકે વાસ્તે આયા હું ચેહ બાત સુતકર બોલી ઉસકા મારના સહેલ નહી, અગર અપની જીંદગી મતલુબ હએ તો ચેહ ખીઆલ ખામ દીલસે દુર કર, ઘોર જીસ રાહસે આયા હએ ઉસી રાહસે ચલા જા, અબ અપની જાન અઝીઝકો કયું બરબાદ કરતા કરતા હએ ? મએ'ને કહા, જો હોતા હો સો હો અબ મએ' બગઘેર મારે મરે ન જાઉંગા. ઉસને કહા અગર તેરા ચેહી ઇરાદા હએ તો સુખતાર હએ, તુ જાન, લેકીન ઉસકા મારના બહોત મુશકીલ હએ ! તેરા કામ નહીં કે, ઉસસે જીત સકે. ચેહ કહેકે બોલી, અબ ઉસ સુઝીકે આનેકા વકત હુવા હએ, આ તુજહે એક ગોશેમે' ખીંઠા રખુ, સો એક અએસી જગામે છુપા દીયા કે દેવકો હરગીઝ બખર ન હોવે, ઉસ અરસેમે વોહ સુઝી નાખીકાર માનીંદ પહાડકે નાજનીંને પાસ આકર બએઠા, ઘોર ચાહકે ઉસકો હાત લગાવે વોહ ભવે ચડાકર બોલી. અએ કમબખત મએ' અપને આઝારસે આપ મરતી હું અલી મેરે તઈ હાથ ન લગા, થોડે દીન ઝોર સખકર, જબ મએ' આરામ પાઉંગી તબ જો ચાહે સો કીજીઓ. મએ' ઉસ કાગઝકે તખતેપર જો ઉસ પીરમંદને દીયાથા નીગાહ કી, તો ચેહ લીખા માલુમ હુવા કે. અએ રૌશનઝમીર, ઇસ કાગઝ કે તઈ ઉસ દેવકો દીખલા ઘોર લાત મુકકીસે ઉસકા કામ તમામ કર ઝીનહાર હતીઆર મત ચલાઈઓ. ઉસ મઝમુનકો દેખકર બાહેર આયા, તો દેવ ગુસ્સેસે મેરે તરફ આયા. મએ'ને વોહી તખતા ઉસકે સામને કીયા. તખતેકે તરફ દેખતેહી ઉસકા બંદ બંદ સુસ્ત હોગયા. મએ'ને ઉસકી ગરદનમે હાથ ડાલકર ઝમીનપર પટક દીયા, ઘોર લાતોંસે નીમજાન કીયા. ફેર કશાકશીમે ઉસ યુઝરૂકી નસીહત દીલસે ફરામોશ હો ગઈ, ઘોર મીયાનસે તલવાર નીકાલકર ઉસકા સર કાટા ઝમીનપર ઉસકા ખુન ગીરતેહી હઝારોં દેવ ઘોર પએદા હએ ! ઘોર મુજહે ઘેર લીયા મએ'ને સુઝતરીખ હોકર જો નીગાહ કી, તો ચેહ લીખાહુવાથા કે, હઝરત સુલેમાન અલેહીસલામકી દોહાઈદે કે ચેહ કહે કે તુમ સખ જલજઓ " સો હઝરત સુલેમાન પએ'બરકી દોહાઈદે તેતેહી સખકે બદનમે' આબ લગ ઉઠી, ઘોર ખુદ બખુદ જલકે ખાક હોગએ ! નાજનીં ઇસ માજરેકો દેખકર મુતઅજુબ હુઈ, ઘોર મએ' ખુદાકા શુકર બજા લાયા, ઘોર નાજનીંકા હાથ પકડકે બાહિર આયા વોહી યુઝરૂગ દરવાઝેપર ખડાથા, મએ'ને જહુકર સલામ કીયા ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અએ રૌશનઝમીપર બારકલ્લાહ ખુબ મરદાનગી કી. ફેર વહાંસે નઝદીક એક જહોંપડીમે' લેબકર, મુજહે ઘોર ઉસ અવરતકો ખુબ તરેહ ખાના ખીલાયા, ઘોર કહા અબ જા, તેરેતઈ ખુદાકો સોંપા, મગર એક એ સવાબકા કામ ઘોર હએ કે, ઇસ લડકીકોં સાથ લેબકે ઇસકે વતનમે' પહોંચાદે, ઘોર રાહમે' હુશીયારીસે બાઈઓ, કે દેવ તેરે મારનેકા કસ્દ કરેગે. મએ'ને કહા, બહોત



ખેલિતર. પર ફરમાઇએ કે આપકા ઇસ્મ મુબારક કયા હયે, જોર અએસે વએરાનેમે રહેનેકા કયા બાયસ હયે? યેહ બાત સુનકર ફરમાયા કે, અએ અઝીઝ, મએ હઝરત સુલેમાનકી અવલાદમેસે હું, મેરા નામ “ખલીફા” કહેતે હયે. જોર અપની ઝીંદગીકે મીસલે હુબાબ બાનકે ઇસ વએરાનેમે મકાન કીયા હયે જોર રાતદીન ખુદાકી ઇબાદતમે મશગુલ હું. બાદ હું મએ નાઝનીકે હમરાહ લેકર રૂખસત હુવા. બાદ કઈ રોઝકે એક શહેરમે પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર કીયા, મુલ્કે દમશકયા વહાં પોહોચે. નાઝનીને બાપકે મુલકમે પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર કીયા જોર નહાયત ખુશીસે મેરે તરફ દેખકર બોલી અયે જવાન, અગરચે તુજહે કામ ફરમાના કમાલ શુસ્તાખી, બલકે સરાસર બેઅદબી હયે, કે તેરી સબબસે મયે બચી નહીં તો ઉસ મુઝીકે હાથસે રેહાઈ સુમકીન નથી; અગર મેરે બદનકે રૂએકો હઝાર હઝાર ઝખાન પયેદા હો. જોર એક એક ઝખાનસે લાખ લાખ તારીફ બયાન કરૂં તોભી તેરે એહેસાનસે સરે મુઅદા ન હોસકે.

કતા.

રૂએ રૂએસે મેરે હો અગર હઝાર ઝખાં.

હરએક ઝખાંસે કરૂં લાખ લાખ વસફ બયાં.

ફેર એક બાલ બરાબર ન તોભી હો તારીફ,

કીયા હયે તુને મેરે હકમેં જીસકહર એહસાં.

પર કયા કરૂં કે, તેરે સીવાએ યહાં મેરે સાથ કોઈ નહીંકે જીસે અપની હોબત કહું, લાચાર હોકર હરએકબાર તુજહે તકલીફ દેતીહું મઆફ કીજીઓ, અબ યેહ અરઝ હયે કે, કદમ રંબ ફરમાકર યહાંકે હાકમકા ખબર દે કે, તુજહે પાદશાહકી બેટી જે દેવ લેગયાથા સો આઈ, હયે અયે મલેકા! જબ મએને ઉસ શહેરકે હાકમસે યેહ ખબર કરી ઉસને સુનતેહી પ્યાદા પા આનકર તસલીમાત બબલાયા, ફેર કઈ પાલકીયાં સોને જોર જવાહેરસે જહલા જહલ જોર કઈ હાતી કે જીનકી અમારીયાં જોર હવદે જરીકે કામસે જહકા-જક થે. સવારીકે વાસ્તે લાકર હાઝીર કીએ. નાઝનીને યેક હાથીપર મુજહે સવાર કીયા, જોર યેક હાથીપર સવાર હોકે બડી ધુમધામસે શહેરમે દાખીલ હુવે. વહાંકે હાકમને ઉસકે આનેકી ખુશીસે બહોત ખએરાત કરી, જોર સેંકડોં લઘોંડાયા ખુબરૂ ખીદમતકે વાસ્તે લેજદી, જોર તરેહ તરેહકી પોશાક, જોર ઝેવરગીરાં કીમત લાકર હાઝીર કીયે. હુંસરે રોઝ નાઝનીને મુજહેસે કહા, અયે અઝીઝ આજ યહાં આરામ કરે, કલ શહેરે દમશકકો ચલેમે મયેને કહા, આપતો અપને મકાનમે પહોંચે મેરે તઈ રૂખસત કરે કે અપને કામકો બાઉ ઉસને કહા. અયે જવાન, યેહ કયુંકર હોસકતા હયે કે અબ મએ તેરે તઈ રૂખસત કરૂં ઇસ આઝઝકે બરીબખાનેમે તશરીફ ફરમાહોકે કે હોચાર આરામ કીજીએ, બાદજી જીસ

તકેકે કસ્ટ કરોગે વહા ફૂઓજ પાદશાહી સાથ લેકર પહોંચ સકતે હો. મ-  
એ'ને હરચંદ ઉંઝર કીએ પર ઉસને હરગીઝ ન માના, ઐર કસમે' દેકે ખ-  
વામખવા મુજહે રખા. દુસરે રોઝ મુખ્હોહોકો કે સુરજકી કીરનલી ન નીકલીથી  
સવારી પાદશાહના તખ્તિયાર કરવાકર ચેહુ થોડે બાદરફતાપર, કે સોને, ઐર જ-  
વાહીરમે' ગરકથા, મુજહે સવાર કીયા. ઐર આપ અમારીમે' કે જવાહીરમે'  
સુરસ્સા થી, બચેકર દમશકકે રવાના હુએ. વહાંકા હાકમ 'આદાપા રીકાબમે'  
ચલતાથા, ઐર નકીબ ફૂઓજકે એહેતીમામ કરતે ઐર પુકારતે બતેથે બડહે  
બઓ શેર બહાદુરે. ઉસરોઝ મએ'ને ઉસ નાઝનીકે ચેહેરેપર નીગાહકી તો કાલી  
દુશાલેમે' ઉસકા મુંહ અએસા માલુમ હોતાથા કે જએસે કાલી બદલીમે' ચાંદ.  
કતા.

તસબ્બર ચેહુ કીયા દેખ ઉસકા મુંહ કાલે દુશાલેમે'

સીયાહ બદલીમે' હુએ પુરશીદ યા હુએ માહ હાલેમે.

સો ઉસકી વોહ તસવીર અબતલક મેરે દીલસે નહીં બુલતી અલકીસ્સા  
કોસ ચાર એકપર એક બાગથા તો નાઝનીં હાથીસે ઉંતરકર બાગકે અંદર પુ-  
તવજહા હુઇ, ઐર મેશ હાથ પકડકર ઘડી દો એકતક સએર કરતી રહી બા-  
ગમે' સહનમે એક સંગેમરમરકા હસ્ત પહેલુ બંગલાથા, ઉસમે' ફરશ મખમલી  
ખીછવાકર દસ્તરખવાન ખીછવાનેકા હુકમ દીયા. ખીદમતગારોને દસ્તરખવાન  
ખીછકે ખાના હાઝીર કીયા. સાઅત એકકે બાદ, નાઝની અમનકી સએરસે ફ-  
રાગત હોકર બંગલેકી તરફ મુતવજહા હુઇ ઐર મુજેહલી હમરાહ લેકર  
ખાના ખાઇ. જખ ખાનેસે ફરાગત હોચુકી તખ ખીદમતગારોને દસ્તરખવાન  
ઉઠાયા ફેર રાહકી માંદગીસે ઉચી જગા મેરી આંખ લગ ગઇ. જખ બગાતો  
દીલમે' ચેહુ અદેશા આયા કે શુસલકી એહેતીઆજ હુએ. ઉસ બાગમે' એક  
હુઓઝથા, મએ'ને વહાં બકે વોહ કાગજકા તખ્તા કે પીર બુઝુરુગવારને દી-  
યાથા, હુઓઝકે કીનારે પર રખ દીયા, ઐર ચાહાકે ન્હાનેકે વાસ્તે હુઓઝમે'  
ઉતરૂં દેવ, કે મેરે મારનેકી પ્રીકરમે' થે, ઉન્હોંમે' કુરસત પાકે વોહ કાગજકા  
તખ્તા ઉઠા લીયા, ઐર ખુબ તરેહ જકડકર મેરી મુરકે ખાંધી ઐર લશકરકો  
બરબાદ કીયા. છનકી હયાત બાકીથી સોં બાગ ગએ, ઐર ચાહા કે, ઉસ  
નાઝનીશ બરાખ કરે, તો એક દેવકો ઉસ્કા હુસ્નો જમાલ દેખકર રહુમ આયા  
ઐર કહા અએ યારો અએસી નાઝનીકો ઝાયા કરના ખુબ નહીં, ઇસકો અ-  
પના સ્હાકી કીયા ચાહીએ, ગરજકે વોહ મજલીસે સુર માતમસરા હોગઇ,  
ઐર રાતકો મુજહે ઉન દેવોંને એક દરખતસે બાંધદીયા. મએ'ને ઉસ હાલતે  
તખાહીમે' કે ઝીંદગીસે નાઉમ્મેદથા, ઉસ પીર બુઝુરુકો યાદ કરતેહી મેરે સામને  
આનંદ બડા હુવા, ઐર દેવોંસે વોહ કાગજકા તખ્તા છીનકે મેરે હાથમે' દીયા,  
ઐર ફરમાયા અએ ગાપ્રીલ હુશીઆરકો ખબરદાર ચેહુ તખલએ તીલસ્તુમ

મેરે સીવાએ કીસીકા મત દીલ્યો. ફેર અપને હાથસે મેરે મુરકે ખોલકે કહ્યા, હઝરત સુલેમાનકી દોહાઈકે કહે કે તુમ સખ તુકડે હોખવે. યેહ ખાત કહેકે વોહ પીર બુઝગ નઝરસે ગાયબ હુએ; રાશનઝમીરને ચહાંતકે ખાત કહી તખ સમનરૂખ બોલી, અએ જવાન, મએ યેહ પુછતીહુ કે જો દેવોને ઇતને લશ-કરકે એક દમમે ફના કીયા, ઉનસે ઉસ પીર બુઝગવારને કાગઝકા તખતા કયુંકર છીન લીયાં રાશનઝમીર બોલા, યેહ સચ હુએ લેકીન યેહ બએત નહીં સુની હુએ:-

ખએત.

ગરએ ખુદાકે દોસ્ત હુએ પર વોહ ખુદા નહીં,

લેકીન ખુદાકે એક ઘડીબી બુદા નહીં.

અગર કોઈ દો ચાર રોઝ કીસી આદમીકી ખીદમત કરે તો વોહબી અલબત્તા મેહરબાન હોવે, યોર જો શખ્સ કે અપની સારી ઉમર હકતઆલાકી ખીદમત યોર બંદગીમેં સરફ કરતે હુએ તો ઉન્હેં ઉતના મકહુર હોતા હુએ કે, જો ચાહેસો કરે. સુન અએ સમનરૂખ જખ વોહ બુઝગ મેરી નઝરેસે ગાયબ હુવા, તખ મએને હઝરત સુલેમાનકી દોહાઈ દી, કે તુમ સખ તુકડે તુકડે હોખઓ, તો ઉસી વક્ત ઉનકે બંદ બંદ બુદા હોગએ, યોર બદનસે સર બુદે જાપડે! લશકરકે લોગ જો ભાગકે બએથે વોહબી યેહ અહેવાલ દેખ-કર નેહાયત મુતઅબબુખ હોગએ યોર કમાલ ખુશદીલસે રાતકો ઉસી બાગમેં આરામ કીયા વહાંસે સુખેકો રવાના હુએ. જખ દમશકકે નઝદીક પહોંચે તખ પાદશાહને બેટીકી આનેકી ખબર સુનકર નેહાયત ખુશીસે વઝીરકો ઇસ્તેકબાલકે વાસ્તે લેખ નાઝનીં દમશકમેં પહોંચકર બાપકે કદમબોસ હુઇ પાદશાહને બડે એઝાઝસે ઉસકો અપને તખતપર બીઠાકર અહેવાલ પુછને લગા? ઉસને અબ્વ-લસે આખીરતકે સખ સરસેઝીશત બયાન કરકે મેરે તરફ ઇશારા કીયા, કે ઉસ જવાનને ઉસ મુઝીકે પંજેસે મુલકે છુડાકર ચહાંતકે પહાંચાયા હુએ, નહીં તો કીસી તરેહ બલાસી સુમકીન નથી, યોર રાહસેં અએસી આફતોં, યોર બ-લાઓંસે બચા લાયા હુએ કે, ઉસીકા કામથા. ફેર હમરાઈકે લોગોંને બાગમેં દેવોંકે આનેકા અહેવાલ મુફ્તસીલ બઝૂન કીયા. પાદશાહને મેરે તઈ અપને પાસ ખુલાકર કમાલ મેહરબાનીસે ફરમાયા, અએ અઝીઝ તેરે સખબસે આજ પાંચવે બરસ અપની બેટીકા મુંહ દેખા હુએ, તેરે ઇસહકસે હરબીઝ અદાં મીન હોસકેંગે ફેર મેરે રહેનેકે વાસ્તે એક અલાહેદા મકાન ખાલી કરકે સદહા અદ મેરી ખીદતકે વાસ્તે લેજે; આઠ સાત દીનકે આદ મએને પાદશાહસે રૂખસત માંગી. ઉસને કહ્યા, અએ અઝીઝ, અએસીજલ્દી કયા હુએ? દસ બીસ રોઝ આરામ કર, કે રાહકી માંદગી દુર હોવે. બાદમાં જુસ તરફકો ઇરાદા હોગા ફઝોજ શાહી સાથ કરકે બઆસાની-બીજવાહુંગા ફેર વહાંસે ઉઠકર પાદશાહને બેટીકે

આમે મેરી રૂબસત તલબીકા ઝીકર કીયા. ઉસને કહા, અએ કીબલએ આલમ, ઉસ જવાનકો હરગીઝ બને ન દેના, બલકે ધશારા કીયા કે, અગર મુનાસીબ હોને તો, ઇસીએ મેરા નીકાહ કરવાદો. અએ મલેકએ આફ્રાક, જબ મએને યેહ બાત સુની, તબ અપને તર્થ દીવાના કરાર દેકર બેહુદા બાતે કરને લગા; ઓર બદનકે સારે કપડે ફાડકર થહેરસે નીકલકર બે કોઈ મુજહે રાહમે મીલતાથા; દીવાના સમજહકર અમસ અમસ ઈંટ, પથ્થર મારતાથા ઇસ બહાનેસે ઉનકે હાથસે ખલાસી પાકર કોસ દો એક રાહ ગયાથા કે, વોહ બુઝરૂગ આગે આયા. મએને સલામ કીયા. ઉસને સલામકા જવાબ દેકર કહા, અએ ફરઝંદ કાગઝકા તખતા મુજહે દે, કે ઉસસે મુજહકો બહોત કામ હએ. મએને હાઝીર કીયા, તો મેરે હાથસે લેકર નઝરસે ગાયબ હુવા, ઓર મએ આગે ચલા. સમનરૂબને રોશનઝમીરકા માજરા સુનકે બહોત આફરીનકી, ઓર આઝરશાહ ઉસકે હોશમે આનેસે હમબદમ શુકર ગુઝાર હોતાથા. હઝરત શેખ સનઆનને પુછા, અએ સમનરૂબ, અબ તેરી તબીયત કયેસી હયે ? બોઝી આપકે તવજહેસે અબ આરામ હયે, લેકીન મલીક મોહમ્મદકા તમામ કીસ્સા સુનનેકા ઇસ્તીઆક બાકી હયે, કે આખીર કાર ઉસકા કયા અડેવાલ હુવા ? અપની મુરાદકો પહોંચેગા યા નહીં ? શેખ સનઆનને તબસ્તુમ કરકે કહા, અએ દાનાદીલ, મલીકમોહમ્મદકી હીકાયત બે બાકી રહી સો તમામ કર.

બયાન કરના દાના દીનકા બાકી હીસ્સા મલેક મોહમ્મદ ઓર  
ગેતી અફરોઝકા રૂબરૂ સમનરૂબ બાનોકે હસ્તુલ  
હુકમ અપને પીર.

કહેતે હએકે, દાનાદીલને અપને મુરશદકી ઇબ્તિહાત પાકે કહા, અએ સમનરૂબ બાનો જબ ગેતીઅફરોઝકે લાઈકા બીયાહ હોયુકા, તબ ઉસને અપને બાપસે રૂબસત માંગી. ઉસને રોકર કહા, અએ બેટી યેહ તો મુજહે ખુબ માલુમ હએ કે, તુ અબ યહાં ન રહેગી, લેકીન અબ બે તુ યહાં આઈ હએ તો મેરી ખુશી કે ખાતીર ચંદરોઝ ઓર આરામ કર. લાચાર બાપકે ફરમાને કો કબુલ કીયા. ચંદરોઝકે બાદ, અસરશાહ બીમાર હુવા. ઓર ઉમ્મી બીમારીસે મરગયા ! અહેલો અચાલ, ઓર આચાને મમલોકતને હરચંદ માતમ કીયા. લેકીન કયા હાસીલ ! આખીર બબુઝ સખર કુછ ચારા ન દેખા કે યેક દીન સખકો મરના હયે, ઓર રોનેસે કોઈ ઝીંદા ન હોતા; અગર અયેસા હોતા,

બએત.

હરએક સખ ઉમરબર રોતા, ઓર વો ફરયાદો ઝમ કરતા,  
અગર રોનેસે છ ઉઠતા, તો કાએકો કોઈ મરતા.

અલકીસ્સા અસદશાહકી તજહીઝો તકરીનસે ફરાગત પાકે સખ અરકાબ કબલતને ઉસકે બેટકો તખતપર બીઠાયા, ચંદરોઝકે બાદ એક દીન ગેતી અફરોઝકે બાહને કહા અએ બહેન અગર તેરે તર્થ યહાં રહેના મંજુર હએ તો ઉસ આદમીકી દોસ્તી બેઠકે, કે હમારી સોબતમે આદમઝાદકા કયા કામ ? ગેતીઅફરોઝ બોલી:-

બચેત.

તેરે સખ વાળો નસીહત સચ હયે લેકીન નાસેહા,  
દીલ જો રહે સંકતા નહી ખતલા મયે ઉસકો કયા કરે ?

અયે ધીરાદર મુસ્તાખી મઆફ અગરયે તેરે રૂખડે ચેહ કહેના બેઅ-  
દબી, ઓર બેહવાઈ હયે, લેકીન આશકકો હયા ઓર શરમ કહાં ? ઓર ચેહ  
બચેત મેરે હસબોહાલ હયે !

રૂખાઈ.

જીસે ઇશકકા તીર કારી લગે, ઉસે જીંદગી જગમેં ભારી લગે.  
ન હોવે ઉસે જગમેં હરગીઝ કરાર, જીસે ચાર બનીસે ચારી લગે,  
જખતક મેરે દમમે દમ હયે, તખ તક ચેહ મુમકીન નહીં કે અપને  
ચાર વફાદારકી મોહબ્બતસે દીલ ઉઠાઉં; ખલકે ઉસકે વાસ્તે તુમ સખકો છોડ દું

બચેત.

હક મુજહે ખાતીલ ઇસ તરેહ ન કરે,  
ચારસે મયે પ્રીડ ખુદા ન કરે.

ચેહ ખાત કહેકે, સવારીકે વાસ્તે તખત મંગવાયા, ઓર પરીઝાદોને દેખા  
કે અખ ચેહ જીનેપર મુસ્તઅદ હયે, હરઅકને ખતઓર નસીહત કે કહા અયે  
ગેતીઅફરેઝ, ઇસ ખાતમેં ખુરા કયું માનતી હયે, તુહી ખતલા કે હમકો આદમી  
ઝાદસે દોસ્તી કરના લાઝીમ હયે? ખુસુસન તુ અસરશાહકી બેટી હોકે અયેસા  
ખરાખ કામ કરે, ઓર અપને નંજોનામોસપર નજર કરકે માંખાપકા નામ ખરાખ  
કરે વોહ કામ કરકે કોઈ ખરાખ ન કહે. વોહ સખકી ખાતે મુનકર બોલી:—

બચેત.

નાસેહા દીલે બસમેં નહી કીસકો સમજાહાતે હો તુમ ?

કયા દીવાને હોગયે હો જાન કયું ખાતે હો તુમ.

ચેહ, તો સમજહો, હર ગાહ કે મયેને માંખાપ, ઓર બડે લાઈકે વોહ અ-  
જાયે ખાપકે હયે, ઉનકા કહેના ન માના, તો તુમ્હારી નસીહત કખ અસર કરેગી,  
અખ મુજહે અપને ચારકે શીવા નંજોનામોસ, ઓર માંખાપકે નામસે કુછ કામ કહી.

બચેત.

હયે સખર ચેહી હોશ ચેહી જાન ચેહી હયે,

ફેર મલીકમોહમ્મદકા હાથ પકડકર તખતપર સંવાર હોકે અપને સારે  
લશકર સમેત ઉસી કોહીસ્તાન કદીમકે તરફ રવાના હુઈ. એક સાઅલમેં વહાં

મેરા તો ચેહી દીન હયે, ઇમાન ચેહી હયે.

પહોંચકર કદીમ ઘરકો ગઈ. મલીકમોહમ્મદ વહાં જીંદા પહોંચનેસે ખુદાકા શુકર  
બબલાયા. ગેતીઅફરેઝને રૂહઅફઝકો ઇશારા કીયા તો ઉસને એક શીશા લાકર  
દોનેકે તઈ ખુબ ધરાખ પીલાઈ, ઓર તમામ રોઝ નાચ હોતા રહા થાપકે વકલ  
ગેતીઅફરેઝ અપને આશકકો સાથ લેકર ખવાબગાહકે તરફ મુલવજહા હુઈ.

શરાબકે નશેમેં દોચાર થડી બોસો કીનારમેં મશગુલ રહે. જામ ગેતીઅકરોઝ ખવાબમેં ચાપીલ હુધ તબ મલીકમોહમ્મદને અપને દીલમેં કહા.

ખચેત.

ન ઇસકો મેહર ન ઝિલફત ન ખ્યાર હુચે ન તપાક હુચે.

ન મુજહુકો સખર ન તાકત ન નીંદ હુચે ન કરાર હુચે.

મંચે આજ અપના મતલબ હાસીલ કરૂંગા ફેર શહવત કે ગલબેસે બે તાકત હે.કે ઉઠા, ચોર ચાહા કે ગેતીઅકરોઝકો બે સતર કરે અપને મતલબકો પહોંચે, સો હાથ લગાતેહી ઉસને આંખે ખોલદી ચોર ખફીગીસે બવે ચડાકર કહાં, અચે સગે મલઉન, જીસ કામકો મચેં મના કરતી હું તુ ચીદસે વોહી કામ કરતા હુચે; મચેં ચેહ ચાહતીથી કે, અબ તુ કીચી આફતમેં ગીરફતાર ન હોવે, પર બન મુજહુકે આપ બલામે પડતા હુચે. અચે મલેકા, વોહ ખીચારા લોટ પોટકે કુત્તા હોગયા ! તો નવકરોને મારકે હવેલીસે ખાંડેર નીકાલ દીયા. વોહ લાચારા પશેમાન હોકે દીલહી દીલમેં ચેહ શચેર પડતા હુવા શહેરકે તરફ ચલા:—

ખચેત.

ઇસ કહર મચેંને સહી જોરો જફા યા કીસમત,

તોભી મતલબ મેરા હાસીલ ન હુવા યા કીસમત

શહેરમેં પહોંચકર દેખતા કયા હુચે કે, દાનીશમંદ થોડેપર સવાર હોકર દરબારકો બંતાયા. દરબારકર થોડેકે નજદીક ગયા, ચોર ઉછલકે અપને ચચાકે પાંવ ચુમકર હુમ હીલાને લગા દાનીશમંદને દાનાઈસે દરીઆફત કીયા કે, મલીકમોહમ્મદ હુચે. કહા અચે કમબખત, તુને કઈખાર કસમેં ખાખાકર તોખા કરીથી, લેકીન ગેતીઅકરોઝકી દોસ્તીસે બાઝ ન આયા ? ચોર પરીયોસે સોહબત ઈખતીયાર કરકે દીનસે બેદીન હોગયા ખુદાકી કસમ અગર અબ તુ ઈચ્છી હાલમેં મરબચે, તોભી મુજહ રહમ ન આવે, ઉસે ચેહ ખાત કહેકર નચોડરોંકો પરવાનગીદી, કે ઉસકેતઈ ડોરીયોંકે હવાલે કરો, ચોર દુસરે કુત્તોમેં ઇસેલી રખાકરો. મલીકમોહમ્મદ અપને દીલમેં કહેતાથાકે, ગેતીઅકરોઝને મેરી ખાતીર અપને સારે ખોશો-અકરીબકો છોડદીયા, અબ મચેં દાનીશમંદકે કહેનેસે ઉસકી દોસ્તી કયુંકર છોડું.

ખચેત.

એક દીન દીલબી ગયા હુચે બનાલી બરખાદ બાચે,

પર નહીં મુમકીન કે અપને દીલસે ઉસકી યાદ બાચે.

અલકીસ્સા તીન મહીનતક ડોરીયોને ઉસે કુતોમે રખખા, કે અકરોઝ ફરખું-દશાહકે દીલમેં આયા કે મચેંને મલીકમોહમ્મદકો ગેતીઅકરોઝકી ખબરકે વાસ્તે લેબાયા, સો અખતલક ન પ્રીરા, શાયદ અપને માથુકે પાસ પહોંચકર અચે-શોઅશરતમેં મશગુલ હુવાહો, આજ મચેં આપ બકે ગેતીઅકરોઝકી ખબર લું, ચોર ચેહલીદરીઆફત કરૂં કે મલીકમોહમ્મદ વહાં કીસકામમેં હુચે. ફેર ઉસી વકત થોડેપર સવાર હોકર મચેદસ ખીસ આદમીકે ઉસ કોહીસ્તાનકે તરફ રવાના

હુવા. જળ મહેલકે નજદીક પહોંચ્યા, તખ ઘોડેસે ઉતરકર અકેલા મહેલકે દરવાજેકે અંદર ગયા. ગેતીઅફરોઝને ફરખુંદશાહકો દેખકર ઇરિતકબાલ કરકે લેગઈ, બડી એઝાએસે તખતપર ખીઠાયા ફેર રૂહઅફઝાશાહ પરીકે ઇશારેસે શરાબકે પીલાનેમે મશગુલ હુઈ; થામકે વકત ખાનેસે ફરાગત હોકર ગેતીઅફરોઝને રૂહઅફઝાકો ઇશારેસે કહા, આજ તુ કીસી તઓરસે પાદશાહકો હએવાન બનાદે, તા પાદશાહકો મલીકમોહમ્મદકી કદર માલુમ હોવે. જએસા શેખસાદીને ફરમાયા હએ ;—“કદરે આપ્રીઅત કસે દાનદ કે બ મુસીબતે ગીરફતાર આયદ” ઉસને કહા. બહોત બહેતર. રૂહઅફઝા પાદશાહકો અપની ખવાબગાહમે લેગઈ, ઓર પએહમ શરાબકે પ્યાલે દેકે અએસા બેખુદ કીયા કે, ફરખુંદશાહકો અપને બદનકીબી ખબર ન રહી, ઓર બોસોકનાર કરકે ચાહા કે બેહીબબીસ લખતે દુનયવી હાસીલ કરે. રૂહઅફઝાને જહું જહલાકે કહા, અએ શુરબએ મીસકીન, ખસ ઇસસે ઝીયાદા શુસતાખી મતકર, યેહ કહેતેહી પાદશાહ લોટ પોટકે બીલ્લીકી શીકલ હોગયા. સમનરૂખ કરવટ ફેરકે પુછા, અએ દાનાહીલ યેહ બડે અચબેકી બાત ઉએ, કે ઉનકે કહેનેસે કયું કર હએવાન હો બતાયા ? ઉસને જવાબ કીયા, અએ મલેકએ આફક કુછ તઅજઝુબ નહીં પરીઓકી ઝબાનમે ઓર બહુમે અબલી અસર હએ ?

ગરજ કે જળ ફરખુંદશાહ બીલ્લીકી શીકલ હોગયા, તખ રૂહઅફઝાને ખવાબ ગાહસે બાહર નીકાલ દીયા, તો રાતભર બાગકી સેહનમે રોરોકર અપને દીલમે પચાતાથા, કે અગર મએ અએસા બનતા તો યહાં આનકે કયું ફઝીહત હોતા ? અબ શહેરમે બાકર નઓકરોકો કયા મુંહ દીખલાઉંગા. સુબહો કે વકત ગેતીઅફરોઝકે મહેલસે નીકલકર અપને શહેરકી રાહ લી, ઓર અપને દવલતસરાકે પાસ પહોંચકર દાનીશમંદ વઝીરકા મુંતઝીર એક ગોશેમે છુપકે ખડા હો રહા ? જળ બાદશાહ બીલ્લી હોકર પરીયેકે મહેલસે બાહર નીકલા તખ શાહપરીને દોચાર બસુસ ઉસકે પીછે મખફી રવાના કીએ. અએ બાનો જળ રાતકો ફરખુંદશાહ ઘર ન ગયા, તખ સબકો ચકીન હુવા કે, ખુદબદવલત ગેતીઅફરોઝકે તરફ રોનક ખબશ હએ હોગે. દાનીશમંદ સારી રાત ઉસી પ્રીકરમે જાગતા રહા, કે દેખીએ હજરત કીસ અહેવાલસે ઘર આવેગે ? ફજરકે વકત પાદશાહકી ખબરકે વાસતે પાપીયાદા બારગાહે સુલતાનીકો રવાના હુવા. જળ મહેલકે નજદીક પહોંચ્યા તખ પાદશાહકે બશીકલે બીલી થા, દઓરકર ઉસકે પાસ આયા ! ઉસને અકલસે મલુમા કીયા, કે પાદશાહ હએ ઉસને હુમ હીલાઈ, દાનીશમંદને પ્રીલ હાલ ઉસ બીલ્લીકો ગોદમે ઉઠા લાયા, ઓર દુશાલે છુપાકર અપને ઘર લેગયા. વહાં એક ગોશેમે બાકર ચોડીસી માનુમ ખીલા દી. તો લોટ પોટકે બસુરતે અસલી હો ગયા ! વઝીરને બાદશાહકો ખીલાસ પ નાયા ઓર ઘોડેપર સવાર કરકે મહેલમે દાખીલ કીયા પાદશાહ ઉસી વકત અએસા શરમીંદા હુવા, કે ખુદા કીસીકો ન કરે, ઓર ખીસીયાનાં હોકર દાનીશમંદસે કહા, કે હમ આદમીઓકા પરીઝાદોંપર, ઓર તો કુછ બસ નહીં ચલતા મગર યે દીલમે આતા હએ કે, મલીક મોહમ્મદકો કે ઉસકા ચાર બની હએ, બનસે માર કાહું, કે ઉસકા ગમ કીયામત તક ગેતીઅફરોઝ

બંકે દીલમે રહેંગા અચ્ચે ખાનો અગરચે મલીક મોહમ્મદ નેહાયત નાલાએકથા, લેકીન અચ્ચાકી મોહમ્મતને ન ચાહા કે, બનસે મારા બવે, આખીર કલેમચે ખચેર ઉસકે હકમે ખોલા કે, ચેહ તો ઇસ જખાનકા બંદા હચે; આગે જો આપકી મરજમે આવે સો કીજીચે પાદશાહને ફરમાયા, મલીકમોહમ્મદ કહાં હચે હાઝીર કરો, ચોર જલાદોંકા ખુલાયા, કે ઉસકા પેટ ચાક કરે! દાનીશમંદને અરજ કીયા વોહ બીચારા તો ત્રીન મહીનેસે કુતેકી સુરત બનકર ચોર કુતોમે ડોરીઓકે હવાલે હચે. ચેહ ખાત સુનકર પાદશાહને ઉસકે લાનેકે વાસ્તે જલાદ લેજે અચ્ચે મલેકા, ગેતીઅફરોલકે બાસુસોને અહેવાલ દેખકર શાહપરીકા ખબર પહોંચ્યાઈ, કે આપકી દોસ્તીકે તુંદચેલ મલીકમોહમ્મદ બીચારા યું મફત મારા બતા હચે. ચેહ માજરા સુનતેહી વોહ હાચે હાચે કરકે તખ્તપર સવાર હુઈ, જીન ચોર દે-વાંકી ફચોજ લેકર શીલફચોર શહેરમે આઈ દેખતી કયા હચે કે, જલાદ મલીક-મોહમ્મદકો પાદશાહકે પાસ લેબાતે હચે. વોહ બીચારા અપને દીલમે કહેતાથા કે આજ જો ચેહ લોગ મુજહસે અચ્ચેઝી બદસલુકી કરતે હચે સો બે સખબ નહિ? ખુદા બને મુજ હસે કયા તકઝીર હુઈ હચે, જીસકી ચેહ સજા દેતે હચે; અગર મુજહે કતલ કરનેકો લે બતે હચે તો મરનેકા કુછ અફસોસ નહી લેકીન ચેહ અરમાનતો હચે કે, માશુકકો ચેક નઝર દેખકર મારા બઈ.

ખચેત.

દેખલુંગા એક નઝર મચેં ઉસે મરતે મરતે,  
યા નીકલ બવેંગા જી નાલાહી કરતે કરતે.

ઈઝી ગુફતગોમેંથા, કે યકાંચક ગેતીઅફરોલકે આનંદકર શોર મચાયા. અ-વ્વલ ઉનકો કે મલીકમોહમ્મદકો મારનેકે ઇરદેપરચે, જેરોજબર કરકે કુછ બનવર બનાદીચે, ચોર થોડોકો બેબન કેરદીયા, બાદ મલીકમોહમ્મદકો કહા, અચ્ચે મ-લીકમોહમ્મદ વફાદાર તુ આદમી હોકર તખ્તપર મેરે પાસ આનકર કયું નહીં બચેકતા; વોહ ઉસીદમ લોટપોટકર આદમી હોગયા ચોર તખ્તપર ગેતીઅફ-રોલકે પાસ આ બચેકા! વોહ મલીક મોહમ્મદકો સાથ લેકર મહેલમેં દાખીલ હુઈ. ફરખુંદશાહને ચેહ સુનકર દીલમે બહોત અફસોસ કીયા, ચોર એક દહેશત પચેદા હુઈ, કે મુખાદા ગેતીઅફરોલ મેરે ખરાબ કરનેકા કસ્દ કરે.

ગરજ ગેતીઅફરોલકે ઘરકો બંકે મલીકમોહમ્મદસે પુછા, અચ્ચે યાર ચેહ કામ જો મચેને કીયા તુજહે કુછ ખબર હચે? વોહ બીચારા ઇસ મુકદ્દહસે નાવાપ્રીકથા. ખોલા, મુજહે કુછ માલુમ નહી, ગેતીઅફરોલકે અવ્વલસે આખીર-તક સખ અહેવાલ બયાન કીયા. ઉસને ખુશ હોકર ચેહ બચેત પડી:—

ખચેત.

ગમે બાતુ હચે દીગર રાહતે જા હચે તુ હચે,  
મચેને ચેહ દેખલીયા બને જહાં હચે તુ હચે,

ગેતીઅફરોલ ઉસકો અપની છાતીસે લગાયા, ફેર રૂઢઅફઝાને દોનોકો



પીઆલે શરાબકે પીલાએ ઝોર નાઝની'કે ઇશારેસે નાચ શુરૂ હુવા, દોનો આશકોમાશુક ફરાગતસે બચ્ચેડે હુએ નાચ દેખતેથે, ઝોર શરાબકે નશમે' ષિખુદ હોકર ઉસકી છાતીકા હાથ લગાતાયા, ઝોર કબી યેહ બે હીબખાના મુંહ યુમ લે-તીથી, ગરઝ વોહ દોનો અયેશોનશાતમે' મશગુલથે, કે ચકાંચક પરીચોંકી આવાઝ કાનમે' આઈ ગેતીઅફરોઝને ઉંચા સર કરકે જો દેખા તો યેહ માલુમ હુવા કે, ઇસ પાદશાહસે નામઝદ હુઈથી, ઉસઝ વઝીર આતા હુએ ઇતનેમે' ઉસને આનકર કારનશકી, ગેતીઅફરોઝને ઉસકી તરફ દેખકર કહા, અએ વઝીર કહે કયા પયેગામ હુયે ! વઝીરને માની'દ એલચીયાં કાયદેદાનકે તસલીમાત બજાલાકર અપને આકાકે તરફસે યેહ પયેગામ કહા:—અસરશાહકે મરનેકે બાદ, હમને શાદીકે વાસ્તે તુમ્હારે ભાઈકે પાસ કાસીદ લેખતા ઉસને ઝોર આપકી વાલેદએ મોઅઝમાને જવાબ દીયા કે, ઇસ મુકદમેમે' હમારા કુછ ઇખતીઆર નહી' ગેતીઅફરોઝ આપ મુખતીઆર હુએ, બલકે ઉસકે સીવા ઝોરલી કહાયા સો વોહ મેરા મકદુર નહી' જો અરઝ કરું; ઇસ વાસતે ઇસ પ્રીદવીકા પાદશાહ જમબહને આપકી ખીદમતમે લેજા હુએ ઝોર બહોત દોઆકે બાદ કમાલ શયોક; ઝોર નેહાયત આર-જુમંદસે બઉમેદ તમામ કહા હુયે કે યેક મુદતસે રાત દીન તુમ્હારી યાદમે' રહેતાહું.

બચ્ચેત.

કાશીર હો સીવા તેરે કરે ચાહ કીસીકી,

સુરત ન દીખાવે મુજહે અદલાહ કીસીકી.

એબ યેહ તવકકા હુયે કે ઉસ આદરુમંદકે ઇશતીઆકપર નઝર કરકે મેરી આંખોકો અપને જમાલસે રોશન કીજીયે, યેહ ઉમર અઝીઝ માની'દ આખે રવાકે રાત ચલીબતી હુએ, ફેર આનેકી ઉમેદ નહીં.

બચ્ચેત:

જોઈદએ હરચીઝ હુએ યા બંદે જહાં હુએ,

જુઝ ઉમર ગુઝશતાકે જો ધુ'દે તો કહાં હુએ

વરના સાફ જવાબ દીજીએ કે, “ અલ ઇતેઝાર અશદદોમીનલ મ્યેત ” મયે' કાહેકો ઇતોઝાર રહું. ગેતીઅફરોઝ યેહ પયેગામ સુનકર બોલી, થોડી દેર તઅમુલ કર અપને સવાલકા જવાબ લેકર બધીયો સમનરૂપ બોલી, અયે દાનાદીલ, પહેલે યેહ બતલાદે કે, મલીકમોહમ્મદ બીચારા ઇતને દુખ ઉઠાયા, અબલી અપની મુરાદકો પહોંચેગા, યાં મલીકમોહમ્મદકો છોડકર વઝીરકે સાથ અપને નીસબતીકે ધરબવેગી ? ઇસકે હાલપર મુજહે રહમ આતા હુયે. દાનાદીલ હંસકે બોલા અબ કીસા બાકી રહા હુએ, ઉસકે સુનનેસે મુફ્તીલ હાલ માલુમ હોગા. અયે મલેકા; ગેતીઅફરોઝને યેહ બાત કહી ઝોર મલીક મોહમ્મદકો હાથ પકડકે ખલવતમે' લે ગઈ, વહાં દોનો આશકો માશુક પલંગપર બયેઠકર શરાબખુરીમે' મશગુલ હુયે. મલીક મોહમ્મદ શરાબકે નશમે' મસી હોકર ઇસ ઉમેદપર, કે શાયદ અબલી મેરે હાલપર ઉસ ઘેરહમકો રહમ આવે, યેહ દોહરા પઠા.

દોહરા.

આ દુખી ક્યોસી બહી, અંચાહતકે સંગ.

દીપકકે ભાવે' નહીં, ઝોર જરજર મરે પતંગ.

## ગેતીઅરોહને સુનકર જવાબ દીધા:-

પીતમ તુમ મત જાનીયા, બહોત હુએ એક અંગ,  
પહેલો તો દીપક જલે, પીછો જલે પતંગ.

જીતના સોઝોગદાઝ માથુકકે દીલમેં હયે, આશકકે ઉસકા દસવાં ઉસ્સાબી નહીં, કયે કે વોહ તો રોરો કે અપને દીલકા ગમ નીકાલતા હયે, ઝોર ચેહ દીલમેં ભુનભુનકે કબાબ હોતા હુએ.

ખચેત.

શમાકી બેકારારીકા કહાં પાતા હુએ પરવાના,  
લરઝના થરથરના સર કટાના સાફ જલજાના.

જાનેમન જયેસી આફતે ઝોર બલાયે મેરે ઇશકમેં તુને અપને ઉપર ઉઠાઈ હયે; સો મેરે દીલમેં નકશ કલહજર હયે. મેરીબી વફાદારી તુને દેખી કે તેરી ખાતીર ધર બાર ખેશો અકારીખ ઊઠકર તેરી આશનાઈ કબુલ કી, ફેર ઉસકે ગલેમેં હાથ ડાલકર બી એક અદાસે પલંગપર લેટ ગઈ, ઝોર મુંહપર ઘુંગટ ડાલકરે આહીસ્તાસે બોલી-

ખચેત.

મએં આગે હું તેરે જો આહસો કર.

કે હુએ વકત ખાલી કીસીસે ન ડર.

મલીકમોહમ્મદને જળ માથુકકી જખાનસે ચેહ બાત સુની, ગોચા મુરદે કે બદનમેં જી આયા ઝોર કીસી મુફ્તીસકે હાથમેં કાઝનકા ગજ લગા, નાઝની કે વરલસે ઉસ વકત જો લગત ઉસને પાછ, સો કહેનેસે દુરસ્ત નહીં, યાને ઉસકા દીલહી જાનતા હોગા, કે કેસ અએશકે આગે હફતઅક્લીમકી સલતનતકો કુછ હકીકત નહીં સમજહુતાથા; આર નેહાયત ખુશીસે ચેહ બચેત પડી-

ખચેત.

સરીરે સલતનતસે આસ્તાને ચાર બેહેતર હુએ,

હમેં ઝીલ્લે હું માસે સાયએ દીવાર બેહેતર હુએ,

અલકીસ્સા જખ “ ગેતીઅરોહ ” ચારકી મુલાકાતસે ઝીંદગાનીકા મઝા હાસીલ કરચુકી, તખ એક લઝોંડીકે હાથ પલંગકી ચાદર વઝીરકે પાસ લેજદી, કે એહ જવાબ સાફ અપને ખાવીંદકે પંહોચા દીજીઓ, વઝીર એહ અહેવાલ હુએરતઅફઝા દેખકર બહોત દંગ હુવા, ઝોર વહાંસે આનકર ગેતીઅરોહકા જો અહેવાલ દેખાયા, સો પાદશાહકી ખીદમતમેં અરઝ કયા ઝોર વોહ ચેહ બાત સુનતેહી ગઝબનાક હોકર ઉસ નાબેકારકે તારાજ કરનેકો મુસતઅહ હુવા વઝીરને અઝર કીયા, કે જનાબેઆલી નીમ ખુરદયે સગ હમઅવરાં શાયદ:-

મીસરા-નખુરદ સેરનીમ ખુરદયે સગ.

અબ વોહ નાપાક ઇસ જનાબકે નહીં રહી, અબસ મોહમ કરના કયા હાસીલ અબી ચેહ બાત કીસીકો ઝાહીર નહીં હુઈ, ફેર તો તમામ આલમમેં મશહુર હો જાયેગી, કે ગેતીઅરોહ ફલાને પાદશાહકો મનમુખથી સો આદમી-ઝાદકે સાથ બદફેલી કરકે ખરાબ હુઈ. પાદશાહ ચેહ બાત દીલમેં ગચોર કરકે ચુપ હો રહા, ઝોર દોનોં આશકો માથુક ઉસી કાહી રતાનમેં તમામ ઉમર અએશો અશરત કરતે રહે, સમનરૂખ મલીકમોહમદકી મુશાદ હાસીલ હોનેકા

અહેવાલ સુનકર નેહાયત ખુશીસે બોલી, અલહમ્દોલીલાહકે, આશક બીચારા ઇતને દુખ દેખકર આખીર અપની મુશ્કેલી પહોંચ્યા.

બચેત.

ચે ખુશવકતે વ ખુરરમ રોઝગારે,

કે ચારે બાર ખુરદ અઝ વસ્લ ચારે,

યેહ બચેત પડકે પલંગપરસે ઉઠી, ઝોર શેખ સનઆનકી કદમ બોસી કરકે ઝોર દોનોં મુરીદોંકી બહોત શુકરગુઝાર હુર્મ, શેખ સનઆનને પુછા અએ મલેકા, અબ તળીઅતકા કયા હાલ હયે ઉસ્ને હાથ બાંધકે નેહાયત આજઝીસે અર્જ કીયા કે, આપકી તવજ્જહેસે સખ તરેહકા આરામ હયે, આઝરશાહને સમન-રૂબકો સેહેતકા ગુસલ કરવાયા, ઝોર દમબદમ શેખ ખુરુગવારકી કદમબોસી કરકે નેહાયત આજઝીસે ન ટહેતાથા કે આપકે ફઝલસે હોશમેં આઈ વગરના કયા મકદુરકે આદમી બહુ કીયા હુવા કીસ્સે ઝોર કહાનીસે અછા હોવે ? ફેર ઉસ ઝલાલા મકકારકે કે પહેલી ઝોરતથી, હઝારહા રુસ્વાઈસે કતલ કરકે શાહીયાને બજવાએ. ઝોર નેહાયત ખુશીસે અએસો અશરતસે રહેને લગે. હુસરે રોઝ શેખ સનઆનકે કહા કે, અએ આઝરશાહ અબ તુમારા મતલબ પુરા હુવા થાને ખુદાને સમનરૂબકો અછા કીયા, ઇસલીએ અબ હુમેં રઝાદો કે હુમ અપને મકાનકો બવે, આઝરશાહને હાથ જોડકર અરઝકી, આપકો કીસી ચીઝકી પરવા નહી, મગર મએં ચાહતાહું કે, હુઝરકે, બાદેમોંકે વાસ્તે થોડીસી જાગીર નઝર કરું; તબ શેખ સનઆન હસે, ઝોર કહા કે, અએ પાદશાહ, ફકી-રોંકો જાગીર, ઝોર માલોઝરસે કયા નીસબત હએ કોઈ જોડે યા લડકા નહીં રખતે, જુસકે વાસ્તે ઝર ઝોર ઝમીન જમાકરકે, ખુદા અએસા રઝાક હએ કે ગએ-બસે પહોંચા દેતા હએ ઝોર અગર અએસાહી તુમહારા દીલ ચાહતા હો તો ગરીબો ઝોર મોહતાબેંકી ખીદમત કીયા કરો, ઝોર ઉનકો ખાના કપડા દીયા કરો. ઝોર રખીતપર મેહરબાનીકી નઝર રખા કરો, તો બહોત ખુબહએ. ફેર આઝરશાહને રોશનઝમીર ઝોર દાનાદીલકો ખીસ અશરતકે તોડે દેને લગા, મગર ઉન્હોને કબુલ નકીયા, ઝોર રૂબસત હએ પાદશાહ, ઝોર ખુજસ્તરાએ બહોત દુરતક ઉનકો પહોંચાનેકો ગએ, ઝોર ફેર વહાંસે અપને મુલકકો આએ ઝોર શબો રોઝ અએસો આશ મેં બસર કરને લગે. ચંદરોઝમેં સમનરૂબકો એક લડકા હસીન માહજબીન પએદા હુવા. આઝરશહ બહોત બહોત ખુશ હુવા. ઝોર ફકીરોં ઝોર મોહોતાબેંકો બહોત માલોઝર દીયા. ઝોર ફેર તમામ ઉમર અએશો અશરતમે બસર કી.

અશર (ખાતમા)

શુકરે હકે સદ શુકરે હક અએ દેસ્તાં, અપની હાજતસે હુવા શાહ કામરાં મુદતોં કે બાદ અઝ ફઝલે ઇલાહ, આરઝુ અપનીકો પહોંચા પાદશાહ. પહેલે ગમથા ફેરતો વોહ શાહી હુર્મ. જુસસે સારે ઘરકી આબાદી હુર્મ, અએ અદીજાં “મેહર” કી હએ યેહ દોઆ, ઇસતરેહ હો સખકા હાસીલ મુદઆ; આજ મએંને રોઝ શંબા વકતે શામ, મેહર નવ આઈને હીંદીકી તમામ, જબતલક હએ આસમાંપર માહોમેહર, જબતલક આલમમેં હએ દઝોરેસ પહેર. તબ તલક બાગે જહાંકી હએ બાહર મન નમાનમ ઇબમાનંદ યાદગાર;

Dear and dear

[illegible][illegible]

भीतिनाश पत्र—

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુરે-બુકસેલર.

तीन 'हरिजन'—महामहोपाध.

